

# evelâhir

Kahramanmaraş  
Büyükşehir Belediyesi

MAYIS - HAZİRAN - SAYI: 16

Şiir - Şebir - Maras



Saklı Güzellik:

## Kahramanmaraş'ın Karagölleri

Son "Ayaklı Kütüphane"lerden:  
Yaşar Alparslan

Ramazan Avcı:  
Dolunay, Kahramanmaraş'ta bir mekteptir

Söyleşi:  
Hayriye Ünal

Tarih ve Hafıza  
7 Güzel Adam  
Edebiyat Müzesi

Merve Akbaş ile  
Maras'ta Bir Gün

**EDEBİYAT  
BURADA!**  
EDEBİYAT  
KAHRAMAN  
MARAŞ'TA!

[marastaedebiyat.com](http://marastaedebiyat.com)

**maras'ta**  
**edebiyat.com**





Kahramanmaraş'ımız ülkemizin dört mevsim ayrı güzellikte olan ender şehirlerinden biridir. Akdeniz ve karasal iklimlerin buluşma noktasında olan Kahramanmaraş'ımızın her dağında, yaylasında, ilçesinde, bahçesinde ayrı bir hava, bitki örtüsü ve canlı popülasyonu vardır. O yüzden *Evelâhir* dergisini yayıma hazırlarken konu açısından hiç sıkıntı yaşamıyoruz. Çünkü Kahramanmaraş'ımızın şu yönünü işleyelim desek, onun yanında onlarca yönüyle karşılaşırız. Kahramanmaraş'ın karagöelleri bunlardan biridir.

İlk dosya konumuz ise, 6 Şubat Kahramanmaraş Depreminde kaybettiğimiz, "ayaklı kütüphane" diye bilinen, sevilen, sayılan, merhum Yaşar Alparslan Hoca'dır. Kahramanmaraş'ın tarih, kültür, edebiyat ve daha birçok alanında, öncü eserler ortaya koyan Yaşar Hoca'nın şahsiyeti ve hayatı gelecek nesiller için örnek teşkil etmektedir. Bu vesileyle Yaşar Hoca'ya ve depremde kaybettiğimiz diğer Kahramanmaraş'ımızın mümtaz yazarlarına Allah'tan (cc) rahmet diliyoruz.

**Hayrettin GÜNGÖR**  
Kahramanmaraş Büyükşehir Belediye Başkanı

**KAHRAMANMARAŞ  
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ  
KÜLTÜR-SANAT VE ŞEHİR DERGİSİ**

Mayıs - Haziran 2023  
Sayı: 16 Yerel Süreli

Büyükşehir Belediyesi Adına İmtiyaz Sahibi  
**Hayrettin GÜNGÖR**

Yazı İşleri Müdürü  
Duran Doğan

Yayın Danışmanı  
Yusuf Genç

Yayın Koordinatörü  
Rıdvan Tulum

Editör  
Ömer Yalçınova

Tasarım ve Uygulama  
Ali Şenocak

Kapak Tasarım  
Ali Şenocak

Son Okuma  
Sevgi Korkut

ISSN: 2718-0662

Baskı  
Kültür Sanat Basım Evi

Baskı Adresi  
Semih Ofset Matbaacılık  
Sek Yayıncılık Sağ. İnş. San. Tic. Ltd. Şti.  
Büyük San. 1. Caddesi No:74/1-2-3-4  
İskitler / Ankara

Sertifika No  
40581

Sosyal Medya  
instagram - twitter - facebook  
@evelahirdergisi

Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi  
Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi  
İsmetpaşa Mahallesi Azerbaycan Bulvarı, No: 25  
Dulkadiroğlu / Kahramanmaraş





# İÇİNDE

04

## SOLGUN GÖRGÜ TANIKLARI

Tekin Şener

08

## TARİH VE HAFIZA

Murat Yarım

12

## ŞEHİR KONUŞMALARI

Söyleşi: Ömer Yalçınova

18

## YAŞAR ALPASLAN'IN HATIRASINA

Prof. Dr. İlyas Gökhan

26

## SON "AYAKLI KÜTÜPHANE"LERDEN: YAŞAR ALPARSLAN

Mehmet Işık

30

## KAHRAMANMARAŞ YAYINCILIK HAYATINDA YAŞAR ALPARSLAN

İbrahim Kanadıkırık



# EKİLER



**34**  
**MARAŞ'TA BİR AN**  
Gülizar Güneş

**36**  
**MARAŞ'TA BİR GÜN**  
Merve Akbaş

**40**  
**KİTAP MARAŞ**  
Ömer Yalçınova

**62**  
**LEZZETİN MEKÂNI**  
Betül Aslantürk

**64**  
**KONU MARAŞ**  
Şule Kirişçi

**70**  
**KÜLTÜR SANAT**





Mesleği, merakı veya görgüsü  
gereği eski şehir fotoğraflarıyla haşır  
neşir olanlar, neler duyar, neler...  
İbret de çıkar o sahnelerden tarihsel  
akademik malumat da.







# SOLGUN GÖRGÜ TANIKLARI



TEKİN ŞENER

Neden eskimiş şehir fotoğrafları zihin perdemizin ötesine geçerek içimize işler? Onlarla bakışırken niçin şaşkınlıkla karışık bir kayıp hissi yaşarız? Yıllanmış bir şehir fotoğrafıyla muhatap olduğumuzda bizi derinden kavrayan hayret ve iç sızlaması, fotoğrafın pervasız doğruculuğuyla mı alakalıdır yoksa şehirlerimizin son yetmiş yılda başına gelenlerle mi?..

Bu sorulara ve soruların mebdei olan hayrete yol açan ne şehirdir ne de fotoğraf. Onların zaman karşısındaki kontur pozisyonları bizi afallatır asıl. Zira şehir zamana tutunur ve onun yüzünde eskiyip yenilenirken fotoğraf zamanla oynasır, onun yüzünde atlaya saklana sıçraya ilerler. Şehrin zamandaki düz yolu, fotoğrafın bir kaybolup bir beliren yolu ile çakışınca minnacık bir zaman kayması yaşanır. Bir anlığına gafil avlanırsınız. Tanıdığımız bir kent manzarasının üstüne, sözgelimi 80 yıl öncesinden bir ayna tutulur ve biz zihnimizde üst üste binen iki görüntüyü bağdaştırmaya çalışırız.

Her bakışta yaşanan bu şaşkınlık ânı mikro saniye, saniyeler boyu veya birkaç dakika sürebilir. Nihayet zaman kayması durur, vakit yerli yerine oturur ve biz yıllanmış fotoğrafla bakışmaya başlarız. Bakışmaktır bu, zira biz ona bakarken fotoğraf da bize bakar. Biz ona anlam yükledikçe o bize bilgi ve duygu yükler. Biz bilgiçliğe başladıkça o büyük altından güler. Biz safiyane bir tecessüsle baktığımızda fotoğraf, ışığın ve gölgenin içinden ifşaata başlar. Zamanın ve insanın şehre yaptıklarını gösterir.

Mesleği, merakı veya görgüsü gereği eski şehir fotoğraflarıyla haşır neşir olanlar, neler duyar, neler... İbret de çıkar o sahnelerden tarihsel akademik malumat da. Kılı kırk yararısın yahut bakıp bakıp efkârlanırsın.

Manyetizmasına kapılanlar, o eski şehir sûretlerinin nasıl oyunbaz, nasıl pervasız ve nasıl tok sözlü olduğunu bilir. Fotoğrafların dili çözülmeye görsün bir kere... Hem bütüne hem parçaya dair, kalıcı olana ve geçici olana dair soluk soluğa anlatırlar da anlatırlar...

Yıllanmış şehir fotoğraflarının şehirle ilgili anlattıklarında, acımasız bir doğruculuk vardır. Bütünden ve parçadan bahisler açarken; bazen kafamızı bozup keyfimizi kaçırın, bazen zihnimizi açıp içimizi ısıtan gerçekleri açığa vururlar. Şehir mimarisindeki değişimleri gösterir ve "Vay be nereden nereye!" ünlemiyle bir soluk bırakmamızı beklerler. Poz veren ya da o an objektife yakalanan insanların çeşit çeşit hallerini ifşa eder ve bizden

mütebessim karşılıklar isterler. Şehir fotoğraflarının dili bir çözülmeye görsün, bize kendimizle ve kentimizle ilgili gerçekleri bir bir söylerler, o fotoğrafik nesnellikleriyle konuşur da konuşurlar:

"- Bir şehri imar ederken, üzerinde kurulduğu arazinin şartlarını; tepeleri, düzlükleri, akarsuları, yeşil örtüyü dikkate alın; topraktan, sudan, ağaçtan ve gökyüzünden kopmayın.

- Bin bir zahmetle sahip olduğunuz evler hayatınızı ferahlatсын, kendinizi konforlu beton hücrelere kapatmayın.

- Şehrinizi kocaman, büyüü bir tablo gibi düşünün; ellerinizle yaptığınız binalar, açtığınız yollar, diktiğiniz anıtlar, kurduğunuz mahalleler, işlettiğiniz fabrikalar, o tabloda en uygun yeri alsın.

**Sokaklarınızı  
arabalarınıza değil  
cocuklarınıza sunun;  
pencerenizden,  
bahçenizden,  
mahallenizden dört  
mevsimin tadına varın.**





Her unsur yerli yerinde dursun, hiçbiri diğerini işgal etmesin.

- Ayağınız çamurdan, sırtınız tozdan topraktan kurtulurken, kara kışın çat ayazında eliniz sıcak sudan soğuk suya değmezken, yaz kış yiyeceğiniz, içeceğiniz, yakacağınız hazır ayağınıza gelirken hayatınız da zenginleşsin; sokaklarınızı arabalarınıza değil çocuklarınıza sunun; pencerenizden, bahçenizden, mahallenizden dört mevsimin tadına varın...

- Binlerce yıldır insanların yerleştiği şehirlerin bugünkü sakinlerisiniz. Sizden sonra da başkaları konup göçecek. Şehrinizi kolay kazanç kapısı yaparsanız, o da size hoş bakmaz. Bütün canlı uzviyetiyle ufkunuzu kapatır, hayatınızı kararır.

- Bakışlar, duruşlar, tavırlar ne kadar da aynı. Zaman geçiyor, yüzler değişiyor, fakat ifadeler devam ediyor. Oturduğunuz mekânlar, giyindiğiniz elbiseler, kullandığınız âletler zamana tâbi; sizin varlığınızda hiç değişmeyen bir şeyler var fakat. İnsanlık hâllerini tanıma bizim işimiz. Gösteriş, tedirginlik, riya, masumiyet, hüznün, neşe... Gözlerinizden tanırız sizi; yıkıcılığınızı ve yapıcılığınızı, fenalığınızı ve faniliğinizi, safiyetinizi ve yüceliğinizi... Siz de kendinizi bizde görün isteriz; yapanların, kuranların, ardında eser bırakanların safında yer alın. Dünyaya bırakacağınız şen, hazin, efkârlı, yorgun, lâkayt resimlerde hep bir mevcudiyetinden memnuluk sezilsin...

- Kelimelerin büyüsünü çıkarın aradan bakalım! Sizinle dümdüz konuşalım. Size gösterdiğimiz şehir var ya, bir solukluk devrandı. Derin bir soluk alıp ağır ağır bıraktığınızı farz edin, işte öyle. Söze çevirmeden bakışın o görüntülerle. Kendi dışınızda herkesi katili ilan ettiğiniz maktul işte orada. Sizin büyük çaresizliğinizin kaynağı, sizin küçük tercihleriniz. Bak, bak ve suçu başkalarına hele zamana atmaktan vazgeç. Biz cinayetin görgü tanığıyız zira. Her şeyi gördük; iyiyi, kötüyü, hoyratı, müşfikî, asili, yozu, mamuru, enkazı... Siz de görün ve doğruyu, iyiyi, güzeli tartın. Zaman ne güzel bir ölçüdür, sizin aklınız ve vicdanınız ne güzel bir tartıdır."



# 7 GÜZEL ADAM EDEBİYAT MÜZESİ'NİN KURULDUĞU BİNANIN YAPILIŞ TARİHİ



6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan Kahramanmaraş merkezli depremde Kahramanmaraş'taki tarihi yapıların bazıları yıkılırken bazıları da hasar aldı. "Yedi Güzel Adam" olarak bilinen Türk edebiyatının önemli isimlerinin eğitim aldığı tarihi lise binası da depremde hasar alan tarihi yapılar arasındaydı.

İlk yapılış amacı, Maraş Merkezi Türkiye Kız Koleji olan, bir dönem Maraş Lisesi'ne ev sahipliği yapan günümüzde, 7 Güzel Adam Edebiyat Müzesi olarak kullanılan tarihi binada yaşanan yıkım medyada geniş yer buldu. Ulusal medyada çıkan bazı haberlerde bu binanın yapılış tarihi yanlış verildi. Bazı haberlerde binanın yapılış tarihine "1850'li" yıllar denilirken, bazılarında da "1860'lı" yıllar denildi. Peki, doğru tarih neydi? Bu tarihi bina ne zaman yapıldı? Bu soruların cevabını hem bu binaya ait eski fotoğraflarla hem de tarihi kaynaklardan elde ettiğimiz bilgilerle açıklayalım.

Yabancı devletler ve onların kontrolündeki teşkilatlar, misyonerler; açtıkları okullarla dinî maksatların yanı sıra, okul açtıkları bölgelerde söz sahibi olmak ve ileride bu bölgelerde hâkimiyet kurma ideali de taşımaktaydılar. Osmanlı İmparatorluğu'nda da bu devletler önce okullarını açmışlar sonra da gerek duyarlarsa ruhsat almışlardır.

**Yabancı devletler ve onların kontrolündeki teşkilatlar; açtıkları okullarla dinî maksatların yanı sıra, okul açtıkları bölgelerde hâkimiyet kurma ideali de taşımaktaydılar.**

Yabancı okul (mekâtib-i ecnebiye) kavramı, Osmanlı İmparatorluğu topraklarında yaşayan gayrimüslim azınlık vatandaşların açtığı ve daha sonra yabancı devletlerin himayesi ve denetimi altına giren azınlık okulları (mekâtib-i gayrimüslime) ile bizzat yabancı devletlerce tesis edilen okulları kapsamaktadır.<sup>1</sup>

Himaye siyasetinin bir sonucu olarak Osmanlı topraklarında yabancı okul sayısındaki artış 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren (özellikle 1850-1860 yıllarında) en üst seviyeye çıkmıştır. Bu yıllarda Osmanlı toprakları üzerinde yabancı, misyoner ve azınlık okul sayısı 1.600'e ulaşmıştır. Sözü edilen okulların sayısındaki artışa paralel olarak yabancı devletlerin Osmanlı Devleti üzerindeki siyasi baskısı da artmıştır.<sup>2</sup>

Osmanlı İmparatorluğu'nda yabancı okullar arasında en yaygın olanı Amerikan okullarıydı. Amerikan okulları, Osmanlı topraklarında Protestanlığın yayılması ve cemaat teşekkül etmesine paralel olarak gelişmiştir. Amerikan okulları temelde Ermeni Protestan cemaatine bağlı olarak faaliyet göstermişlerdir. Büyük ölçüde Amerikan misyonerlerinin katkılarıyla kurulmuş bu okulların birçoğunda anadilde okuma-yazma ve dört işlem dersleri verilmekteydi.<sup>3</sup>

Osmanlı Devleti'nin birçok vilâyetinde Amerikan okulları ibtidâî, rüşdî, îdâdî, kolej ve ilahiyat okulları olarak çeşitli derecelerde tesis edilmiştir.<sup>4</sup>

Protestan misyon örgütleri içinde en etkili olan Amerikan Board, "American Board of Commissioners for Foreign Mission" (ABCFM) adıyla 1810'da Boston'da kurulmuştur. Amerikan Board öncelikle 1819 yılında Anadolu'yu misyon programına dâhil ederek ilk misyon elemanlarını Anadolu'ya göndermiştir.<sup>5</sup>

<sup>1</sup> M. Hidayet VAHAPOĞLU, Osmanlıdan Günümüze Azınlık ve Yabancı Okulları, Bağcıçi Yayınları, İstanbul, 1992, s:72

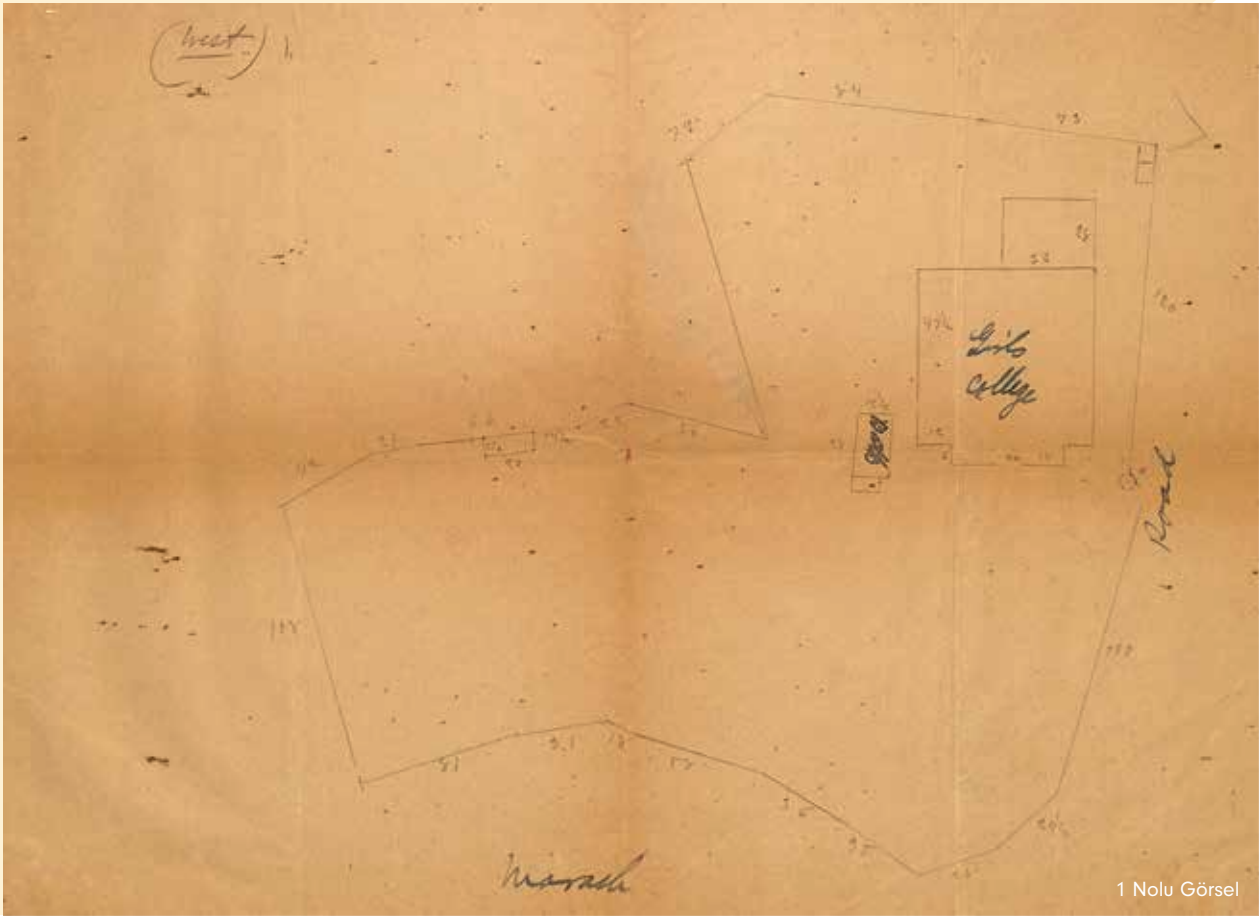
<sup>2</sup> İknur Haydaroglu, Osmanlı Devleti'nde Eğitim ve Öğretim, Türkler Ansiklopedisi, Yeni Türkiye Yayınları, 14, Ankara, 2002, s:181

<sup>3</sup> İlhan Tekeli & Selin İkin, Osmanlı İmparatorluğu'nda Eğitim ve Bilgi Üretim Sisteminin Oluşumu ve Dönüşümü, TTK Yayını, Ankara, 1993 s:112-113

<sup>4</sup> (BOA, DH. MUI., 26-3/17).

<sup>5</sup> Bilal N. Şimşir, Ermeni Propagandasının Amerika Boyutu Üzerine, Tarih Boyunca Türklerin Ermeni Toplumu ile İlişkileri Sempozyumu, Ankara. 8-12 Ekim 1984 s: 61-62





1 Nolu Görsel

Amerikan Board, Ermeni vatandaşlarda ulus bilincini uyandırabilmek için ilk etapta dini ve din adamlarını alet etmiştir. Örgüt siyasi faaliyetlerini yürütmek üzere Anadolu'yu 3 misyon bölgesine ayırmıştır. Antep ile Maraş, merkez misyon bölgesi; Van, Erzurum, Harput, Bitlis ve Mardin, Doğu misyon bölgesi; İstanbul, Bursa, İzmir, Kayseri, Trabzon ve Merzifon da Batı misyon bölgesiydi.<sup>6</sup> Merkezi Türkiye Misyonu'nun (Central Turkey Mission) idare merkezi olarak Antep seçilmiştir.

Amerikalı Evanjelik misyonerleri, Merkezi Türkiye Misyonu'ndaki Ermeniler arasında 1847 yılında çalışmaya başlamışlardı. Maraş'ta Ermenilere yönelik Protestanlaştırma çalışmaları ilk kez 1850'lerde başlamıştı. Maraş'a ilk Amerikalı misyoner ise 1855 yılında gelmişti. Ancak misyonerler ve onların yerli yardımcıları, Maraşlı Ermenilerin

tepkisi ile karşılaşmış, hatta yerli yardımcıları onlar tarafından Maraş'tan kovulmuşlardı.<sup>7</sup>

Maraş'a Aralık 1859'da Amerikalı Misyoner George H. White ve eşi gelmişti. White'lar Antep'ten Maraş'a gelirken yanlarında Killisli Baron Avedis adlı bir Protestan Ermeni'yi de öğretmen olarak getirmişlerdi. Maraş'ta misyonerler adına ilk eğitim faaliyetlerini 1859'da Avedis başlatmış ve onun yönetiminde Aritmetik, Coğrafya ve Gramer derslerinin verildiği bir okul açılmıştı.<sup>8</sup>

Amerikalı misyonerler 1860 yılında, Maraş'ta oturdukları binanın bir odasında kızlara ders vermeye başlamışlardı. Bu odada; 1860 yılında 12 kızı: İncil, Coğrafya, Aritmetik, Ermeniceden Türkçeye çeviri, Yazma ve Müzik gibi dersler vermişlerdi.<sup>9</sup>

1865 yılında, Josephine L. Coffing tarafından Maraş Kız Lisesi açılmıştır.<sup>10</sup>

Ulusal basında ve bazı internet sitelerinde binanın yapılış tarihinin yanlış verilmesinin nedeni 1865 yılında açılan Maraş Kız Lisesi ile 1882 yılında açılan Maraş Kız Koleji'nin karıştırılmasından kaynaklanıyor. Binanın yapılış tarihi olarak 1865 yılı yani Maraş Kız Lisesi'nin açıldığı tarih söyleniyor. Burada önemli bir hususu açıklığa kavuşturmamız gerekiyor. 1865 yılında açılan Maraş Kız Lisesi ile 1882 yılında açılan Maraş Merkezi Türkiye Kız Koleji birbirinden ayrı ve fark-

<sup>6</sup> Nejla Günay, Cumhuriyet Öncesinde Maraş'taki Yabancı Okullar, 2006, s:399

<sup>7</sup> Mustafa Çabuk, Maraş'ta Misyonerlik Faaliyetleri ve Misyoner Okulları, Ukde Yayınları, Kahramanmaraş, s:64

<sup>8</sup> Uğur Kocabaşoğlu, Anadolu'daki Amerika Kendi Belgeleriyle 19. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğundaki Amerikan Misyoner Okulları, İmge Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2000, s:86

<sup>9</sup> PABCFM, (Reel: 642, No: 456).

<sup>10</sup> Frank A. Stone, Academies for Anatolia: A Study of the Rationale, Program and Impact of the Educational Institutions Sponsored by the American Board in Turkey: 1830-1980, University of Connecticut, Lanham- New York-London, 1984, s:103



2 Nolu Görsel



3 Nolu Görsel

lı tarihlerde açılmış okullardır. Bu iki okul birbirinin devamı niteliğinde okul değildir.

Maraş Kız Lisesi 1879 yılına kadar çeşitli odalarda ve binalarda eğitimine devam ettikten sonra Maraş'tan Saimbeyli'ye taşınmıştır.

Kız okulunun Maraş'tan kaldırılması Maraş'taki Ermeni Protestanları derin bir umutsuzluk içinde bıraktı. O zamanlar Protestan Ermeniler 1.000 kilise üyesi ve 600 okul çocuğuyla 2.500 kişiydiler.<sup>11</sup> Antep'te bir erkek kolejinin kurulmasına mukabil Maraş'taki Ermeni halkı da kendi şehirlerinde bir kız kolejinin kurulmasında ısrar ediyordu. Bu işe dört elle sarılan Maraşlı Ermeni kadınlar ev ev dolaşarak para topladılar. Paralarının bir kısmı kız çocuklarının okumasını isteyen Ermeni kadınlardan tedarik edildi. Bazı yeni evli kadınlar kolejin açılması için düğün takılarını bağışladı.<sup>12</sup> Kızların yükseköğrenim görmesini sağlamak amacıyla yerli halktan bir heyet, Maraş'taki Merkezi Türkiye Kız Koleji'nin yerini satın almak için misyonerlere bir çanta içinde 500 Türk Lirası altın (2.200 \$) getirdi. Bu katkı, tüm sınıflar adına büyük fedakârlıklara yol açtı; çok fakirler bile bakır ev eşyalarını satıp bağışladı. Kolej için kilim

ve mücevher satan kadınlar dahi oldu. Bir kadın evlilik yüzüğünü vererek, cinsiyetlerini yükseltmek için bir kurum kurmanın kutlanmış işine katıldı. İçişleri Kadın Meclisi yukarıdaki meblağa 4.400\$ ekledi.<sup>13</sup>

Maraş Merkezi Türkiye Kız Koleji binası için arazi satın alındıktan sonra yapılacak olan binanın krokisi çizilmiştir. 1 nolu görseli incelediğimizde günümüzde iki ayrı binadan oluşan yapının ilk yapıldığı dönemde tek bir bina olarak planlandığı görülmektedir. Krokide yer alan kare şeklindeki çizimde "Girls College" Türkçe anlamıyla "Kız Koleji" yazmaktadır. Sol tarafta küçük dikdörtgen şeklindeki yapı ise hamam. Sağ tarafta ise günümüzde de aynı yerde olan bahçe kapısı yer almaktadır.

Binanın yapılış tarihi ile ilgili en net bilgiyi Joseph K. Greene "Leavening the Levant" adlı kitabında veriyor. Joseph K. Greene, Maraş Merkezi Türkiye Kız Koleji'nin 1882 yılında bir misyonerin evinde açıldığını söylüyor. Bir yıl sonra 1883'te Kız Koleji'nin yeni binası tamamlanıyor. Bu bina, ilahiyat okulu, akademi ve misyonerlerin evleri, şehre tepeden bakan, bol miktar



### Osmanlı Devleti'nin birçok vilâyetinde Amerikan okulları ibtidâî, rüşdî, idâdî, kolej ve ilahiyat okulları olarak çeşitli derecelerde tesis edilmiştir.

da alana, temiz suya, temiz havaya ve Amanos Dağları'nın güzel manzarasına sahip yüksek bir araziye yapılıyor."<sup>14</sup>

2 nolu görselden de anlaşılacağı üzere, Maraş Merkezi Türkiye Kız Koleji (7 Güzel Adam Edebiyat Müzesi'nin kurulduğu bina) 1883 yılında ilk aşama da üç katlı tek bir bina olarak yapılıyor. 1 nolu görseldeki kroki ile 2 nolu görseli karşılaştırdığımızda hem kolej binasının hem hamamın hem de bahçe kapısının krokiye sadık kalarak yapıldığını görebiliyoruz.

1885 yılına ait 3 nolu görseli incelediğimizde Joseph K. Greene'nin anlattığı Maraş Merkezi Türkiye Kız Koleji binası, misyoner evleri ve Maraş Akademi aynı fotoğrafta görünüyor. Akdere mahallesine kurulan binalarda, Solda Maraş Merkez Türkiye Kız Koleji, ortada misyoner Henry

<sup>11</sup> Greene Joseph K., Leavening the Levant, The Pilgrim Press, Newyork, 1916 s:186

<sup>12</sup> Frank A. Stone, s. 144

<sup>13</sup> (Greene, 1916: s 186)

<sup>14</sup> Greene, 1916: s 187





4 Nolu Görsel



5 Nolu Görsel



6 Nolu Görsel



Harita

## Güzel Adam Müzesi'nin kurulduğu tarihi bina, 1883 yılında Maraş Merkezi Türkiye Kız Koleji için üç katlı tek bir bina olarak yapılıyor.

Marden'in evi; sağda ise Maraş Akademi binası görünüyor. Misyoner Henry Marden'in evi ile Maraş Akademi binası günümüzde mevcudiyetini korumuyor. Fotoğrafta buldukları yer ise günümüzde Gazi Kışlası içerisinde yer almakta.

4 nolu görseli incelediğimizde sol arkada Ahır Dağı'nın eteklerinde Amerikan Misyon binaları görünüyor. Yan yana duran binaların üç binanın solunda görünün Maraş Merkezi Türkiye Kız Koleji binası üç katlı ve tek bina olarak görünüyor. Henüz ikinci bina yapılmamış.

1882 yılında açılan kolejin amacı; Adana, Antep, Maraş gibi şehirlerdeki orta dereceli okullardan gelen kız öğrencilere daha ileri derecede eğitim imkânı sağlamak ve adı geçen yörelerdeki okulların öğretmen ihtiyacını karşılamaktır.<sup>15</sup> Öte yandan, Hıristiyanlığı yayabilecek ve Ermenileri aydınlatabilecek yerel kız liderler yetiştirmekte amaçlanmaktaydı.<sup>16</sup> Bu okulun öğrencileri; Haçin, Zeyton, Elbistan, Urfa, Antep, Kilis, Halep,

Beylan, Sis, Adana ve Tarsus'tan geliyordu. Kolejin finansmanı kadın misyoner heyeti "Women's Board of Missions of the Interior" (WBM) ve Maraşlı iki zengin Protestan Ermeni tarafından karşılanmaktaydı.<sup>17</sup> Okul, Amerikalıların hâkim olduğu bir mütevelli heyeti ve yöredeki misyonerler ile yerli halkın eşit ağırlıkta olduğu bir kurul tarafından yönetiliyordu. Okulun öğrenim süresi, iki yılı hazırlık sınıflarında olmak üzere 6 yıldır. Ancak okulun son 2 yılı orta öğretimin üstünde sayılabilecek nitelikteydi.<sup>18</sup>

Bununla beraber, bu okuldan mezun olanların aldıkları diplomalar, Osmanlı Maarif Nezareti tarafından onaylanmakta, hatta bu okulun mezunlarına ülkenin herhangi bir yerinde öğretmenlik yapma hakkı verilmekteydi.<sup>19</sup> Kolejin Osmanlı Devleti tarafından resmen tanınması 1893 yılında gerçekleşti.

1904 yılına gelindiğinde Kadın Meclisi tarafından ikinci ve daha büyük bir taş bina inşa ediliyor.<sup>20</sup> Bu bina 1883 yılında yapılan üç katlı binanın sol tarafına yapılıyor. 1904 yılında yapılan dört katlı ikinci bina günümüzde konferans salonu, kütüphane ve kafeterya olarak kullanılan bina. (5 Nolu Görsel).

1906 yılına ait 6 nolu görseli incelediğimizde sağdaki üç katlı binanın üzerine bir kat daha eklenerek günümüzdeki şeklini almıştır. Çatı kısmında da değişiklik yapıldığı görülüyor.

Maraş Merkezi Türkiye Kız Koleji, 1923 yılında hükümet tarafından kapatılıyor. 1931 yılına kadar Amerikalıların misyonerlik faaliyetleri devam ediyor. 1932 yılında Hükümet tarafında kolej binası Amerikalılardan satın alınıyor. Sonraki yıllarda Maraş Ortaokulu, Maraş Lisesi, Ticaret Lisesi ve diğer birçok eğitim kurumuna ev sahipliği yapıyor.

Sonuç olarak 7 Güzel Adam Müzesi'nin kurulduğu tarihi bina, 1883 yılında Maraş Merkezi Türkiye Kız Koleji için üç katlı tek bir bina olarak yapılıyor. 1904 yılında ek olarak ikinci bina yapılıyor. 1906 yılında yapılan ek bir tadilat ile günümüzdeki son hâlini alıyor.

<sup>15</sup> Kocabaşoğlu, 2000, s.158.

<sup>16</sup> Necmettin Tozlu, Osmanlı Devleti'nde Ermeni Eğitim Kurumları ve Faaliyetleri, Yeni Türkiye, Ermeni Meselesi Özel Sayısı, 2(60), s:111

<sup>17</sup> Astorian, Testing World..., s.548.

<sup>18</sup> Kocabaşoğlu, 2000, s. 158-159.

<sup>19</sup> Şamil Mutlu, Osmanlı Devleti'nde Misyoner Okulları, Gökkuşbu Yayınları, İstanbul, S:303

<sup>20</sup> Greene, 1916: s 187



HAYRİYE ÜNAL:

**“ŞEHİR BİR**

**HİPERMETİNDİR.”**



SÖYLEŞİ: ÖMER YALÇINOVA



## Asaf Halet Çelebi'den öğrendiğimize göre *İstanbul* kelimesini şiirinde ilk kez kullanan şair bir padişah'tır: Fatih.

**Yahya Kemal'in "İstanbul şairi" diye anılması geliyor aklıma. Sonra Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Bursa'da Zaman" şiiri. Necip Fazıl Kısakürek, Orhan Veli ve İlhan Berk'in de çok güzel İstanbul şiirleri var. Şair, şiir ve şehir arasında nasıl bir ilişki vardır?**

New York için Allen Ginsberg yazmış. Baudelaire Paris'i. Dostoyevski Petersburg'u. Dickens Londra'yı. Joyce Dublin'i. Kafka için, Kundera için Prag önemli. Şehirler her zaman edebiyatçının ana malzemesi olur. İmgelemi kıskırtır şehirler. İstanbul için yazılanlar ise sayısız diyebilirim. Bir de hayalî şehirler vardır, Calvino'nun *Görünmez Kentler*'i gibi.

Şiirde çok geçiyor gibi bir his vermekle birlikte (Orhan Veli'nin "İstanbul'u dinliyorum" gibi ünlü şiirler sebebiyle) bu his yanıltıcı bir histir. Necatigil, Ülkü Tamer, Ece Ayhan gibi birçok şairde İstanbul pek yoktur.

İstanbul Türklere geçtiği ilk andan itibaren şiirlere konu olmaya başlar. Hatta şire ilk girişi Fatih ile olur. Asaf Halet Çelebi'den öğrendiğimize göre *İstanbul* kelimesini şiirinde ilk kez kullanan şair bir padişah'tır: Fatih.

*Feth-i İstanbula fırsat bulamadılar evelun Fethedüp Sultan Muhammed didi tarihini: Aherûn*

Divan şairleri arasında İstanbul çok popüler bir konudur, sayısız örnek vardır. Yalnızca zevk ü sefa şiirle-

ri değil, yangınlar için tarihler de düşürülmüştür. Şiir bir tarih yazımı çeşididir eski edebiyatımızda. Eski şiirimizde bu kadar belirgin olan şehir, çağımızda merkez olma özelliğini yitirmiş gibidir. Bunda dijitalleşmenin, internet mekânına girmenin de payı olmalı. Şehir artık "kutsal"lığını yitiriyor. Daha dokunulabilir ama aynı zamanda yeniden yapılabilir bir kurgu gibi. Bunun yetkin iki örneği için İlhan Berk'in *Galata* ve *Pera* kitaplarına bakılabilir. Bu iki kitap *belge-şiir* türünün ilk örnekleridir Türk şiirinde.

İki kitap da muhteşem birer detay örneğidirler. James Joyce şöyle demişti: "Dublin'in, bu kentin görüntüsü bir gün yeryüzünden silindiğinde, bir rehber kitap gibi, *Ulysses*'e bakarak, yeniden, eksiksiz bir biçimde kurulsun istiyorum." Bu sözü örnek alır İlhan Berk, *Pera* kitabının başına koyar. *Galata* ve *Pera* kitapları adeta bu semtler yıkılsa bir rehber gibi yeniden semti inşa edecek kadar detayla doludurlar. *Pera*'da şehrin 1776'daki kuşbakışı planı yer alır. *Galata*'da Matrakçı Nasuh'un minyatürü vardır. Lokantalar, kapı numaraları, planlar, cami ve kiliseler, birçok ayrıntı...

Ben ayrıca Berk'in "St. Antuan'ın Güvercinleri" şiirini severim. Bana daha bir şiir gelir. St. Antuan bir Katolik kilisesidir, İstanbul'da Galatasaray'dan Tünel'e giderken soldadır.

Çokkültürlülüğün havasını iyice hissettiğimiz tam bir İstanbul şiiridir bu. Berk de yangınlar hakkında mısra kurmuştur, ama artık şiir dolayımıdır: "Yangınları söndürüp geleceğim".

Cemal Süreya için şehir demek kahvehane demektir. Kadıköy'de Merkez Kırathanesi, Olimpiyat, Fıçı, Moda'da Koço, Mühürdar'da Kıyı Balık, Re Kafe, Çağaloğlu'nda Gazeteciler Cemiyeti Lokali, Yazarlar Sendikası Lokali, Yeni Çınar, Beyoğlu'nda Asmalı Mescit.

Bugün yazılan genç şiirde çok sık rastlamayız İstanbul'a ve başka kentlere. Mekân adları da pek girmez genç şiire.

**Hayriye Ünal şiirinin şehirleri var mıdır? Ya da şöyle sorayım: "Benim şehrim" veya "şiirimin şehri" diyebileceğiniz, gönül verdiğiniz şehirler var mı?**

Gönül verdiğim bir şehir yok. Şehirleri bir bilmece gibi algılıyorum. Ama her şeyi öyle algılayan biriyim, mesela bir hastalığı da bilmece veya problem gibi algılıyorum ve çözmeye çalışıyorum. Her şey, insanın dostları bile çok bilinmeyenli denklem gibi. Bir kitap, bir hastalık ve bir şehir arasında büyük farklar yok benim için. Okumam için önümde açılmış büyük bir kitap gibi şehirler. Okurum. Suçluları, esnafı, okul kırıldığı zaman gidilen yerleriyle karmaşık bir hipermetin. Şehir hareketli biçimdir. Bir başka deyişle hareketli bir şiir.

İçindeki her varlığı hem saran, kuşatan hem dışarı atan özellikler taşır. Gitmeden öncesi ve sonrası imgeleri arasındaki farkı ilginç bulurum.

Ankara için özel bir parantez açabilirim. İstanbul'da Reisül Küttap adlı sokağa girdiğim bir gün, Ankara'da 2345 adlı caddede oturduğum aklıma geldi. İlki ne kadar anlamlıysa ikinci de o kadar kesindi. Zamyatin, *Biz* romanında insanları numaralandırmıştı. Bence sakıncası hiç olmadı bunun. Limbik sistemin *corpus amygdaloideum* adlı bölümü (kısaca amigdala) insanın şiir yazmasının sebebi büyük ihtimalle. Kaygılar, sanatı doğuruyor da diyebiliriz. Anlam arayışı da bunun bir parçası. Bense hep sayılara bayılırım. 11 kitap yazdıktan sonra dilin iletişimi sağlayan bir olgu olduğundan şüpheye düşmüş biri olarak

caddelerin 2346, 2347... şeklinde ilerlemesi bana çok daha güzel görünüyor. Şair Nefi sokağında oturmak istemiyorum. Denize bakan bir otelde kalırken arka tarafa bakan bir oda verilerse bana uyar. Bunu bana Ankara yapmış olabilir mi diye düşünmedim değil.

Büyük bir laboratuvar oldu geçmişte Ankara benim için, çöpler patlayabilir, atıklar sızar, duvar yazıları bilinçaltını açığa vurur. Ketum zengin semtlerinde sırlar taşlardan taşlara fısıldanır. Gecekondu semtlerindeki öykülerin seyircisi oldum sıkça. Dizi setinde gibi gerçeklerin insanları nasıl da kestiğini gördüm.

Ankara düşsel kentlerden emareler taşıyor. Kafka'nın bir yerlerden çıkıverecekmiş gibi görüldüğü ara sokaklar var. Suçların nesnelere sindiği, polis, jandarmanın girmeye

çekindiği, arabayla herhangi bir anda geçerken arka planı trajedilerle dolu kovalama sahnelerinin yaşandığı sokaklara tanığım.

**Modern şiirde şehrin çok da olumlu anlamda kullanılmadığını görüyoruz. Hece veya Divan şiirinde bu özellik neredeyse yok. Tevfik Fikret'in "Sis" şiiri mesela, moderndir. Tevfik Fikret'ten İsmet Özel'e bu konuda bir çizgi çekeriz. Bunu nasıl yorumlamak lazım?** Önemli bir konu bu. Şununla da paralel: Tarihin işlenme biçimi de tıpkı şehrin işlenme biçimi gibi belli bir kırılma anından itibaren değişir. Fikret'in "Tarih-i Kadim" şiirine kadar tarih değerli, yüce neredeyse kutsal bir kavram iken bu şiirle birlikte eleştirinin odağına yerleşir. Şiirde ihtişam delisi tarihin nasıl da köhne, kanlı ve "kahraman" payesi altında şiddeti onaylayan bir ölüm oyunu olduğunu anlatır Fikret.

"Sis" şiirinden sonra şehir nesneden bir faile dönüşür. Şairin "Sis"te ifadelendirdiği kaotik mekândır artık İstanbul.





**Maraş bana dünyanın kalanından ayrı bir ülkecik gibi gelmişti. Adeta bir ada. Bir mutluluk adası.**

İstanbul da bu şekildedir. Eski şiirde İstanbul bir güzellik bir peyzaj, yaşanması bir yer, bir eğlence mekânı iken modern şiire geçerken problematik olmaya başlar. Senin de soruda belirttiğin gibi "Sis" şiirinden sonra şehir nesneden bir faile dönüşür. Şairin "Sis"te ifadelendirdiği kaotik mekândır artık İstanbul. Bin bir çeşit kötülükle vasıflanır şehir. Âkif'te de gerçekçi sahneler vardı ancak Âkif'in realizmi nefret içermez. Batı etkisindeki yeni edebiyatımızda şairin şehirle ilişkileri de karmaşıklaşmıştır. Tanzimat yazarları da eleştirel gözle bakmışlardı ancak ölçülü şekildedir bu; Fikret bariz kırılma noktası sayılmalıdır. İlk soruda belirtmişim, mekânın kutsallığını (veya metafiziğini) yitirmesiyle ilgili olduğunu düşünüyorum. Buna bir kayıp gözüyle bakmıyorum. Her büyü bozulacaktır.

**İlk defa gittiğiniz, gördüğünüz bir şehirde nelere dikkat edersiniz? Tarihi yapıları mı, sokakları mı, çarşıları mı, insanları mı? Dikkatinizi ilk neler çeker?** İnsanlara bakarım. Erkeklerin nazik kadınların hoş giyimli olup olmadıklarına bakarım. Trabzon'a ilk gittiğimde bir restoranda erkeklerin davranışlarını çok yadırgamıştım. Müzeler, çarşılar bir de ara sokaklar ilgimi çeker. Lezzet durakları da çok önemlidir. Yöreye mahsus yiyeceklerin isimlerini öğrenmek, tatmak hoşuma gider. Tam bir yerli turistim galiba. Bir süre kalacaksam hemen kafamda kodlarım, şemasını ezberlerim. Çarşılarda rasgele satıcılarla sohbet etmek hoşuma gider.

**Kahramanmaraş'a iki defa geldiniz. Kahramanmaraş'tan sizde neler kaldı?** Maraş'a iki defa geldim. Ruhu olan bir şehir gördüm. Maraş bana dün-

yanın kalanından ayrı bir ülkecik gibi gelmişti. Adeta bir ada. Bir mutluluk adası. Zamanın durduğu hissine kapıldım iki seferde de. Mesut insanlar diyarı gibi gelmişti Maraş bana. Karşılaştığım, sokakta tanıştığım, görevli kişiler... herkes mütebessim çehreli idi. Büyük depremden hemen önce orada bulunmuş olmak içimi çok yaktı. Sosyal medyada bir videoda kaldığım otelin bulunduğu caddenin üzerindeki evlerin saniyeler içinde yerle bir olduğunu gördüm. İlk titremede bir apartman katında pencereden bir adam dışarı baktı, sonra saniyeler içinde bina toz bulutuna dönerek yere yıkıldı. Belki mütebessim bir esnaftı çarşıda. Veya bir öğretmen. Mutlu insanlar hayatı güzelleştirir. Maraş'ın bizden kopup giden mesut insanlarına bende dile gelememiş, beni dilsizleştiren ağıdım kaldı.







# YAŞAR ALPARSLAN


## Allame-i Cihan

- YAŞAR ALPARSLAN'IN HATIRASINA
- SON "AYAKLI KÜTÜPHANE"LERDEN:  
YAŞAR ALPARSLAN
- KAHRAMANMARAŞ YAYINCILIK  
HAYATINDA YAŞAR ALPARSLAN





# YAŞAR ALPASLAN'IN HATIRASINA

 PROF. DR. İLYAS GÖKHAN





Zamanlı Kalesi

Ankara Üniversitesi DTCF tarih bölümünden mezun olup bir müddet öğretmenlik yaptıktan sonra memleketimizde açılan Sütçü İmam Üniversitesi'ne geçmişim (1993). Tarihçi olmamız hasebiyle hem alanımız olan Ortaçağ tarihiyle meşgul olurken hem de Kahramanmaraş tarihine özel bir ilgi duymaya başlamıştım. Bu süreç içinde Yaşar Alparslan adını bölümümüzden yanına gidip gelen arkadaşlardan duyardım. Yaşar Hoca 1997'de emekli olduktan sonra üniversite camiası arasında daha görünür olmuştu. O, ilk başlarda Cemal Nar Hocanın ifadesiyle Yüksek İslam Enstitüsü mezunu olması hasebiyle memleketine İlahiyat Fakültesi açılmasına çok sevinmiş ve oradaki hocalarla yakın irtibat kurmuştu. Ancak İlahiyat Fakültesinde Maraşlı olan hocalarla münasebetlerini sürdürse de buradan beklentilerine karşılık bulamamıştı. 2000 yılının başlarından itibaren Yaşar Hoca, Tarih bölümüne gelip gitmeye başlamış ve ben de bu süreç içinde onu tanıştım.

Bölümde daha önceden tanıdığı Ahmet Eyicil (Prof. Dr.) ve Orhan Doğan (Prof. Dr.) gibi hocalar vardı. Hatta Orhan Hoca onun öğrencisiydi. Yaşar Hocayı ilk tanıdığımda hal ve tavırları ve kıyafetiyle dikkatimi çekmişti. Ayağında Maraş şalvarı, sırtında bir yelek ve başında da tellik (yeşil takke) vardı. Ancak çok farklı konuşuyor, tarihten ve kitaplardan bahsediyor, yorumlar yapıyordu. İlginç bir şahsiyetle karşı karşıya olduğumu öğrenmişim. O, bizim kitaplarda okuduğumuz eski tip âlimlere benziyordu. Her konuda fikir yürütüyor ve bilgi sahibi olduğu anlaşılıyordu. Kız çocukların okutulması gerektiğini hatta onların kız enstitülerine gönderilmesini; dikiş, nakış gibi meslekler öğretilmesinden bahsediyordu. İmamların astronomiden ve matematikten anlamaları gerektiğini yoksa Kur'an'ı anlayamayacaklarını söylüyordu. Yaşar Hoca'nın bir diğer dikkatimi çeken tarafı Maraş tarihine merakıydı. Bilhassa Dulkadir Beyliği'ne özel ilgi duyuyordu.

## Yaşar Hoca neşrettiği kitapları arabasının arkasına doldurup meraklılarına dağıtırdı.

Kendisinin de mensup olduğu Ceritler Dulkadir Beyliği'nin önemli bir aşiretiydi.

İslam âlimlerinden bilhassa muhaddis ve müfessirler tarih ilmiyle de uğraşırdı. Yaşar Hoca da İslamî ilimler alanında tahsilini yapmış ve tarihle de yakından ilgilenmekteydi. Kütüphanesinde bütün tefsir, hadis, fıkıh, akait ve kelim ilminin eserlerinin yanında siyer, tarih, coğrafya, mantık, felsefe, sosyoloji ve şiir kitapları vardı. Osmanlı tarihine çok meraklı olan hoca da klasik bütün Osmanlı kaynaklarının Osmanlıca ve Latin harfli baskıları vardı. Kütüphanedeki kitap sayısı 20.000 cildi geçmekteydi. Yaşar Hoca'nın kütüphanesinde çalışma alanım olan Ortaçağ Tarihi alanındaki eserlerden çok istifade ettim. Onun kütüphanesinde Maraş'la ilgili hemen hemen tüm kaynaklar vardı. Güvendiği kişilere kütüphanesini sonuna kadar açar hatta ihtiyaç olan kitapları da satın alarak verirdi.

Tarih bölümünde Yaşar Hoca ilk başlarda Selim Kaya (Afyon Kocatepe Üniv. Doçent) ve Mehmet Karataş (Bilecik Şeyh Edebali Üniv. Prof.) ile yakın ilişki içindeydi. Her iki hocamız da İlahiyat Fakültesi mezunu olup sonradan tarih alanına intisap etmişlerdi. Bundan dolayı Yaşar Hoca'yla da meslektaş sayıldıklarından daha yakın münasebetleri vardı. Bu iki hocamız Yaşar Hoca'yla neşriyat işlerine başlayıp *Dulkadir Araştırmaları I* ve *Dulkadir Araştırmaları II* kitaplarını yayınladılar. Her iki esere de Dulkadir Beyliği üzerine daha önce yaptığım incelemelerden üç bölüm vermişti. Şahsımın yazdığı bu kısımlar Yaşar Hoca'nın dikkatini çekmiş



Melikgazi Türbesi

olmalı ki Maraş tarihi üzerine çalışacak olursam bunları neşredebileceğini söylemiştim. Bu yüzden Maraş tarihine daha fazla zaman ayırmaya başladım. Maraş tarihi üzerine yoğunlaştıkça Yaşar Hoca ile daha çok bir araya gelmeye başladık. Maraş üzerine yazılmış ilk müstakil eser olan Besim Atalay'ın *Maraş Tarihi ve Coğrafyası* adlı eseri 1973 yılında merhum M. Yusuf Özbaş tarafından yeni harflere çevrilip yayınlanmıştı. Söz konusu çeviri yapılırken birtakım sebeplerden eserin bazı kısımları çevrilmemişti. Mehmet Karataş ile bu eserin tamamını yeni harflere aktararak ve dipnotlar ekleyip açıklamalar yaparak 2008 yılında Yaşar Hoca'nın bir takdimi ile yayınlandı. Yine *VII-XVI. Asırlarda Maraş Emîrleri* (İ. Gökhan-S. Kaya), *İlkçağdan Dulkadir Beyliğine Kadar Maraş* (İ. Gökhan-S. Kaya), *Başlangıçtan Kurtuluş Harbine Kadar Maraş* (İ. Gökhan) ve *Maraş'ın İdari Tarihinde Dulkadir ve Bayezid Aileleri* (İ. Gökhan) adlı kitapları Yaşar Hoca'nın yardımıyla arka arkaya yayınladık. Sonuncu eser İstanbul'da Kitabevi Yayınları arasından çıktı. Diğer kitaplar Yaşar Alpaslan ve Serdar Yakar editörlüğünde Ukde Yayınları etiketiyle basıldı. Bizim yayınladığımız eserlerin dışında Yaşar Hoca Tarih, Ede-

biyat ve Coğrafya bölümleri ile İlahiyat Fakültesi'nden bazı hocaların eserlerinin basılmasını gerçekleştirdi. Sadece bunlar değil başka üniversitelerde görev yapan akademisyenlerin de Maraş'la ilgili eserlerini yayımladı.

Yaşar Hoca kitap neşriyatı yaparken yazarın Maraşlı ve eserinde Maraş'la alakası olmasını esas alırdı. Osmanlı'nın son zamanlarında Maraş medreselerinde görev yapan müderrislerin yazdıkları eserlerin nerdeyse hepsi yayınlandı. Bu çalışmaların büyük bir kısmı el yazması halindeydi. Bu eserler arasında 18. yüzyılda yaşamış Maraşlı büyük âlim Saçaklızâde Mehmet Efendi'nin çalışmaları geniş yer tutar. Maraş'ta yetişmiş, Osmanlı Devleti'nin merkezinde görev almış şahsiyetlerin eserleri de yayınlandı. Bir Osmanlı tarihçisi olan Mehmet Şem'i Efendi'nin *İlaveli Esmârü't-Tevârîh Maa Zeyl* (M. Karataş) adlı eseri de basılan kitaplardandı. Yaşar Hoca'nın tarih, edebiyat, sanat, anı, seyahat, din, hikâye, fıkra, yemek, kültür, folklor, vs destan gibi Kahramanmaraş'ın her alanı ile ilgili eserleri yayınlandı. Bunların aşağı yukarı 200'ü bulunduğunu söyleyebilirim. Bu eserler Yaşar Hoca'nın Divanlı'da bulunan evinin altında depolanıyordu.

Sonra bunlar Türkiye'deki tüm üniversite, TBMM ve kütüphanelere ve hatta dışarıda yaşayan bazı Maraşlılara gönderiliyordu. Bunun yanında Yaşar Hoca arabasının arkasına bu kitapları doldurup meraklılarına dağıtıyordu. Bir kuruma veya üniversiteye gelirken beyaz kumaştan yapılmış torbasına kitapları doldurur ve ilgili olanlara ücretsiz dağıtırdı. Onda bulunan okuma ve kitap dağıtma şevki kimsede yoktu. Hoca herkesi bu işin içine çekmeye çalışırdı. O, kitapların basılması için Maraş'ın ileri gelen iş adamları, tüccarları ve esnafalarını seferber etmişti. Herkes bir kitabın basımını üstlenerek yayınlanma ücretini üstlenirdi. Bazılarına ise kargolama işini vermişti. Onlar da kendilerine verilen adreslere bu eserleri gönderirlerdi. Yaşar Hoca kitapların takdim kısmında yayınlanmasında emeği geçen bu şahsiyetlere ya da ailelere teşekkür ederdi. Yaşar Hoca, Maraş'ın tanınması ve tanıtılması için büyük bir seferberlik başlatmıştı. Maraşlı insanın doğduğu, yaşadığı kenti bilmesi ve ona aidiyet duygusu ile bağlanmasını arzuları. Başka şehir ve üniversiteler gittiğimizde Yaşar Hoca'nın bu yaptıklarının sityayişle bahsedildiğine şahit olurduk. Maraş'tan yine şu eserler geldi diye söylerlerdi.



Onun yaptığı bu özverili çalışmaları diğer şehirlerin insanları ve kurumlarının örnek almaları gerektiği belirtilirdi.

Yaşar Hoca, Maraş'ın tarihini ve kültürünü çok iyi bildiği gibi şehirde yaşayan aileleri de yakından tanırdı. Maraş'ın ileri gelen sülalelerinin konakları, dükkânları, bağları, bahçeleri ve çiftlikleri hakkında bilgi sahibiydi. Ayrıca bu âilelerin ileri gelenlerini, bürokratlarını ve alimlerini de tanırdı. Ayrıca geçmişte bu aileler arasındaki münasebetler hakkında malumat sahibiydi. Bu ailelerin birbirleri ile akrabalıkları, kız alıp vermeleri ve ortaklıkları hakkında genişçe malumatı vardı.

Yaşar Hoca pek çok şahsiyetin de malumu olduğu üzere yazmaktan ziyade okumayı seven biriydi. Gerçi kendisinin şiir ve bazı yazılar yazdığını biliyorum. Kaleme aldığı önemli eserlerinden biri *Eshab-ı Kehf Vukuu, Şuyuu*'dur. Bunun dışında Maraş'ın Kurtuluş Savaşı'na büyük önem verirdi. Bu konuda kendi aile mensupları da dahil öne çıkan şahsiyetlerle ilgili bilgileri toplayıp yayınlamıştır. O yazılan eserleri didik didik eder, eklemeler yapar ve sonra da bastırırdı. Burada Serdar Yakar'ı da anmadan geçemeyeceğim. Kurduğu Ukde Kitaplığı'ndan birçok kitap neşretti.

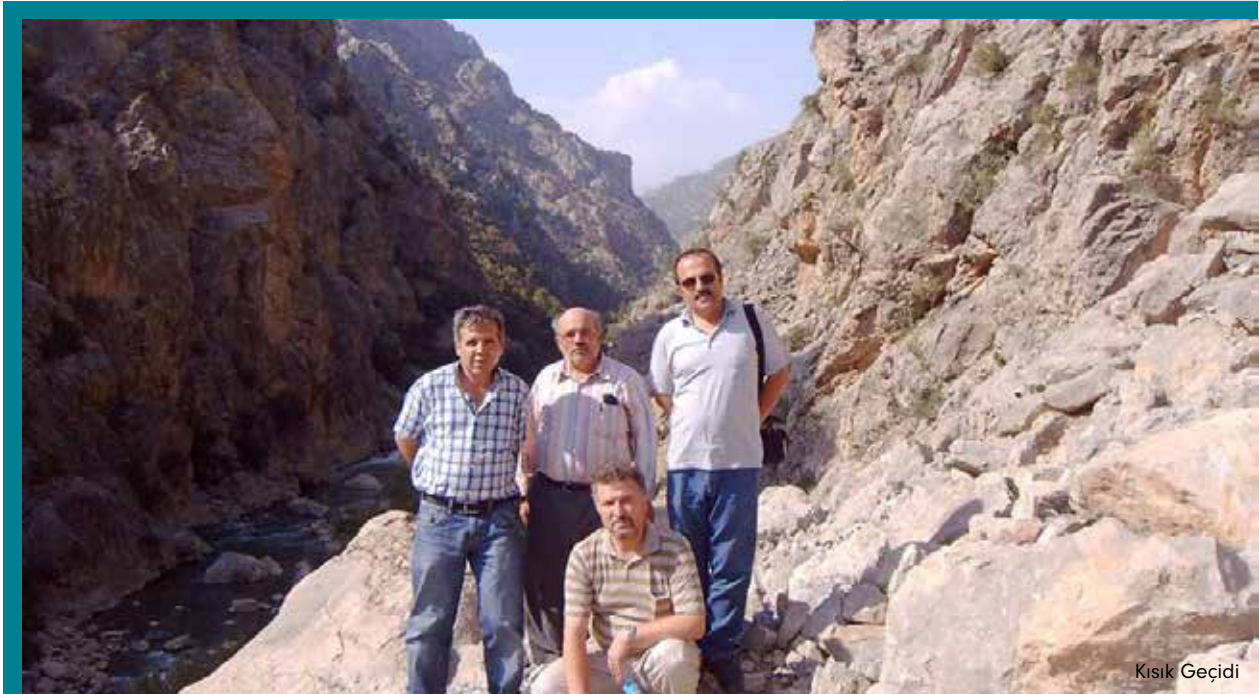
Sonra Yaşar Hoca'yla birlikte çalışmaya başladı. Serdar Bey yazmayı ve araştırmayı Yaşar Hoca ise okumayı ve tetkiki severdi. Bundan dolayı ikisi de birlikte birçok neşriyat yaptılar. Maraş tarihine ve kültürüne yaptıkları hizmet unutulmaz. Bu yaptıklarına karşılık bir şey aldılar mı dersiniz hayır diyeceğim. Onlar bu işi bir karşılık için değil Maraş sevdalısı olmalarından dolayı yapıyorlardı.

Yaşar Hoca'nın organize ettiği birçok geziye bir ekip ile birlikte katılırdık. Bu gezi Maraş'ın tarihi ve coğrafi mekanlarının gezilmesi için düzenlenirdi. Bu vesileyle Maraş'ın bütün kaza ve nerdeyse bütün kasaba ve köyleri görülmüştür. Hatta bazı gezilerde Maraş dışına çıkılarak Gölbaşı, Sarız, Pınarbaşı, Kırıkhan, Antakya, İskenderun ve Osmaniye gibi yerler de dolaşmıştır. Yaptığımız gezilerin amacı Maraş'a gelen tarihi kervan yollarını, askeri ve diğer ulaşım ağını keşfetmek ve tarihi eserleri görmektir. Bu gezilerin daimi katılımcıları şahsım ve Mehmet Özkarcı (KSÜ'de Prof.) olup Serdar Yakar (12 Şubat Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürü) ve Emin Toroğlu (KSÜ'de Prof.) da sıklıkla bulunurlardı. Gezilere birer defa olmak üzere Cemal Nar (emekli

öğretmen), Hacı Ali Özturan (merhum, kimya mühendisi, şair, yazar), Lütfi Alıcı (KSÜ'de Dr. Öğr. Üyesi) ve Hasan Arslan (KSÜ'de Dr. Öğr. Üyesi) katılmıştır. Bir gezimize ise Göksun Belediyesi eski başkanı Ramazan Hurç dahil olmuştu. Yaşar Hoca'nın devlet dairelerinde, sanayici ve esnaf arasında pek çok akrabası, arkadaşı, tanıdığı ve öğrencileri vardı. Bunlar bizim gezilerimize sponsor olurdu. Yaşar Hoca, üniversite hocalarını gezdireceğim diyerek Bayındırlık İl Müdürlüğü, Orman Bölge Müdürlüğü ve Köy Hizmetleri gibi kurumlar ile sanayici ve esnaflara şoförü ile bir araba tahsis ettirirdi. Kısa mesafe gezilerine kendi arabalarımızla giderdik.

Hatırladığım kadarıyla gezilerimiz 2007-2011 yılları arasında gerçekleşmiştir. Bu gezilerde de güzergâhlar şöyleydi:

1. Kazma- Baydemirli-Kısıq-Bertiz köyleri ve Yedikuyular
2. Maraş-Zeytin-Hıca-Alışar-Ekinözü-Elbistan
3. Maraş-Başkonuş-Çuhadarlı-Gökahmetli-Gökçedere-Andırın-Akifiye-Çiğşar-Mazgaç-Göksun
4. Maraş-Tekir-Göksun-Afşin-Huni-Tanır-Hurman-Sarız-Pınarbaşı, Melikgazi-Zamantı Kalesi-Pazarören-Süleyman Bey Türbesi



Kısıq Geçidi

Bazen hocadan ödünç kitap alırdık, eğer iade etmeyi unutmuşsak, bir süre sonra kendisi hatırlatırdı. Kitaplar onun her şeyi idi.

5. Maraş-Pazarcık-Gölbaşı-Nurhak-Akça-derbent-Zillihan-Elbistan-Göksun-Tufanbeyli-Şar (Komanı)
6. Maraş-Büyüknacar-Sakarkaya-Göynük-Bozlar (Hades)- Çağlayancerit-Küçükcerit-Helete
7. Maraş-Dereli-Ayakçioluk-Göllü- Gündeğmez-Ahırdağ
8. Maraş-İslâhiye-Hassa- Kırıkhan-Bagras-Antakya-Belen- İskenderun
9. Maraş-Göksun-Afşin-Ashabü'l-Kehf-Tanır-Çoğulhan-Berçenek-Karahöyük-Elbistan
10. Maraş-Döngel-Anabat-Büyüksır-Fatmalı-Dereboğazi
11. Maraş-Tekir- Çukuhisar-Suçatı
12. Elmalar-Erkenez-Himlihöyük

Yaşar Hoca yemeyi ve yedirmeyi çok severdi. Gezilere çıkmadan önce yoğun bir hazırlık safhasına girerdi. Sabahleyin erkenden evinin bulunduğu Divanlı'dan Kuyucak'a gelir. Burada bakkallardan tereyağı, bal, domates, salatalık ve birkaç çeşit peynir alırdı. Daha sonra MA-DO'nun Trabzon Caddesi'ndeki şubesi Somuncu'ya uğrayıp buradan çeşit çeşit ekmek alırdı. Ayrıca bal ve tereyağına katılan Antep fıstık tozu da unutulmazdı. Yolculuk başlayıp mesafe alındıktan sonra genellikle çayı olan bir tesiste sabah kahvaltısı için mola verilirdi. Yaşar Hoca çalışmaktan çekinmez, kahvaltı masasını hazırlamaya başlardı. Bizler "Hocam dur,



biz yapalım," desek de o durmazdı. Yaşar Hoca ile yapılan bu kahvaltı çok meşhurdur. Kahvaltı sırasında ilmî sohbetler yapılır, gezi güzergâhı konuşulur ve muhabbet edilirdi. Yaşar Hoca çok nazik bir insan olup bizlere "İlyas Bey hocam", "Mehmet Bey hocam" diye hitap ederdi. Yoğun bir gezi sonrası öğlen yemekleri Tekir, Göksun, Afşin ve Kıskaçlı gibi bir yerde kebab veya pizola olurdu. Yaşar Hoca bütün bu masrafları kendisi öderdi. Bize asla hesap ödetmezdi. Bir gezi sırasında Yaşar Hoca doktora gittiğini, kendisine bal ve beyaz ekmeğin yasaklandığını söylemişti. Buna çok üzülmüştük. Artık gezilerde hoca kendisine kepekli ekme

almaya başlamıştı. Ancak hoca bizlere beyaz ekme, bal, tereyağı ve Antep fıstık tozu almaya devam etti. Yaşar Hoca memleketini çok seven bir kişiydi. O din âlimi olmanın ötesinde mütefekkir, şair, yazar, seyyah ve tespih koleksiyoncusuydu. Gezi sırasında muhakkak elinde çok sevdiği kehribar türü bir tespihi olurdu.

Yaşar Hoca kitaplara çok düşkün olup sürekli okurdu. Bir konuşmasında en az kitap okuduğu gün olarak evlendiği günü söylemiş ve o gün de 30 sayfa okuduğunu ifade etmişti. Onun bir kitabın peşine düşerek Gaziantep ve Şanlıurfa'ya kadar gittiğini bilirim. Yine bu şehirlerden de ondan kitap almaya gelenler olurdu.

O, bilgisayar ve internetin pek alışık olmasa da faydalarına inanırdı. Bilhassa Serdar Bey vasıtasıyla internet üzerinden çok kitap aldığı gibi bizlerin de istediğimiz kitapları satın alırdı. Yaşar Hoca yayınevleri ve kitapçılarla irtibat kurarak Suriye, Lübnan ve Mısır'dan kitap getirtirirdi. Halep, Şam ve Anadolu tarihi ile ilgili de çok önemli bilgiler veren bilhassa Maraş tarihine geniş yer ayıran İbnü'l-Adim'in 10 ciltlik *Bugyetü't-Taleb fî Tarihi Halep* adlı eserini şahsım için Suriye'den getirtmişti.

Yaşar Hoca'nın Divanlı Mahallesi'nde bulunan evine sık sık giderdik. Bu ev iki katlı olup zeminde onun eski model bir arabası ve basılmış kitaplar için kullan-



diği deposu vardı. Birinci katta hocanın ailesiyle oturduğu evi ve ikinci katta ise kütüphanesi vardı. Kütüphane genişçe bir salon ve buraya açılan iki odadan ibaretti. Ortada üzerinde bilgisayar olan bir masa ve etrafında sandalyeler vardı. Kütüphane çok düzenli olmamakla birlikte nerede hangi kitabı varsa yerini bilir ve çeker çıkarırdı hoca. Kütüphanesinde çok sayıda coğrafya kitabı ve Osmanlı Türkçesi harita da vardı. Bazen hocadan ödünç kitap alırdık, eğer iade etmeyi unuttuysak, bir süre sonra kendisi hatırlatırdı. Kitaplar onun her şeyi idi. Yaşar Hoca kütüphanesinde misafirlerine Maraş'ın meşhur yemek ve yiyeceklerini ikram

ederdi. En sevdiğimiz yiyeceklerden biri kırma olup Maraş'ın meşhur bir tatlısıydı. Bastık, pestil ve ceviz gibi yiyecekler de her zaman olurdu. Zaman zaman alt katta bulunan evine iner, oradan da bir şeyler getirirdi. Bazen merhume hanımına yukarıdan "Hatın (Hatun)" diye seslenir ve ondan bir şeyler isterdi. Yaşar Hoca'nın üç kızı olup bir de genç yaşta vefat etmiş oğlu vardı. Oğlundan sık sık bahseder ve hüzünlenirdi. Hatta oğluyla birlikte pek çok hatırasının olduğu bir bağı onun vefatından sonra bıraktığını söylerdi. Sıklıkla babasından da bahsederdi ve ona hayrandı. Yaşar Hoca'nın Göllü'de kardeşleri ile birlikte bir bağı olup içinde

mütevazi bir evi vardı. Bağında tiyek, ceviz, kiraz, zeytin ve ekşi gibi ağaçları vardı. Burada pekmez kaynatıp, bastık ve pestil yapardı. O, Hasan adlı ağabeyinden çok bahseder ve onu bir baba gibi büyük sayardı. Ayrıca zaman zaman kardeşi Mehmet'in de adı sohbetlerde geçerdi.

Yaşar Hoca hafız olup bundan çok az bahsederdi. Bir defasında Göllü tarafına gittiğimizde orada bir bağ evini bize gösterip burada Bahçeci Hoca'dan hafızlık öğrendiklerini söylemişti. İbadetine çok düşkün olup gezilerimizde namaz vakitleri geldiğinde muhakkak kılınmasına özen gösterirdi. Hafızlıktan bahsederken nenesini sıklıkla anardı. Hoca, hafız olduk



tan sonra her Ramazan ayında nenesine hatim indirdiğini söylerdi. Hatta gençlik yıllarında nenesinin kendisine 25 kuruş para uzatarak hatim indirmesini istediğini söylerdi. Yıllar geçip paranın değerinin düşmesine rağmen kadıncağız hâlâ 25 kuruş uzatarak "Al oğlum bana hatim indir," dermiş. Hoca da hiçbir şey demeden 25 kuruşu alarak hatimi indirdiğini söylerdi. Hâlâ her Ramazan'da merhume nenesine hatim indirmeye devam ederdi. Yaşar Hoca, Ramazan ayında ortalıklarda pek gözükmeyen, ya bağda ya da camide ibadet ve Kur'an okumakla vaktini geçirirdi. Yaşar Hoca'yla yaptığımız gezilerde Maraş bölgesinden geçen tarihi

yolları, mekânları ve yerleşim alanlarını tespit etmeye çalışmıştık. Yaşar Hoca'ya göre Maraş coğrafyasından geçen yollar ordu yolu ve ticaret yolu şeklinde ikiye ayrılırdı. Daha sonra Emin Toroğlu tarafından kitaplaştırılan *Kahramanmaraş'ın Tarihi Coğrafyasında Yollar* adlı çalışmanın oluşmasında bu gezilerimizin ve Yaşar Hoca'nın katkıları büyüktür. Zaman zaman Yaşar Hoca'yla bu yollar konusunda fikirlerimiz uyuşmasa da merhum Adana-Haruniye (Düzüçü)-Maraş-Hades (Göynük-Bozlar)-Malatya tarafına doğru bir ordu yolunun geçtiğini söylerdi. Yine Göksun-Maraş arasında da tarihi bir yol vardı. Ticaret yolu ise Kayseri-Efsus-Elbis-

**Yaşar Hoca  
gezilerimiz  
sırasında yapılan  
ikramların  
altında kalmaz,  
hemen arabanın  
arkasından bir  
paket yiyecek  
çıkartıp verirdi.**



Dulkadir Beyi Süleyman Bey  
Türbesi, Pazarören

tan-Pazarcık- Antep-Halep kervan yoluydu. Maraş bölgesi engebeli olduğu için birçok geçit ve yollar vardı. Yaşar Hoca gezilere çıkarken arabanın bagajını çay, şeker, bisküvi ve makarna paketleri ile doldururdu. Yayınladığı kitaplardan da yanına alırdı. Gezilerimiz sırasında gittiğimiz yerlerde insanlar ısrarla bizleri evlerine veya bahçelerine davet edip bir şeyler ikram etmek isterlerdi. Hatta yemek yediğimiz dahi olurdu. Yaşar Hoca bu ikramların altında kalmaz hemen arabanın arkasından bir paket yiyecek çıkarıp verirdi. Bir gezi sırasında Bertiz'in Baydemirli Köyü'ne gitmiştik. Köylünün biri ısrarla yemeğe davet etmişti. Yaşar Hoca da "Haydi gadasını aldığın tereyağlı bir bulgur pilavı yap da yiyelim," demişti. Arkasından da ev sahibine arabasındaki paketlerden vermişti. Yaşar Hoca arabada bulunan kitapları eğitilmiş ya da meraklı olanlara dağıtırdı. Andırın tarafına yaptığımız bir gezi sırasında Çuhadrlı Köyü'ne gidip Alaüddevle Bey'in mezar

yerini aramıştık. 2009 yılının temmuz ayında yaptığımız bu gezi de sarp bir yerde olan bu mezar yerine ulaşabilmek için 3-4 km yürümüştük. Yaşar Hoca'nın Dulkadir Beyliği'ne karşı özel bir sevgisi vardı. Çuhadrlı Köyü Gökçegecik denilen yerde Alâüddevle'nin 20 kadar adamı ile şehit edildiği yeri bulmuştuk. Köylülerin Padişah Mezarlığı denilen yerde hakikaten üzeri yazılı olmayan pek çok dikili mezar taşları vardı. Burada şehit edilen Alaüddevle Bey'in başı kesilip Mısır'a gönderilmiş ve gövdesi de buraya defnedilmişti. Maraş ve Elbistan'da bulunan mezarları ise birer makamdı. Yaşar Hoca ile buraya bir türbe yaptırmak için girişimde bulduysak da bunda başarılı olamadık.

Osmanlılar ile Dulkadiriler arasında son savaşın yapıldığı Turnadağı'nı görmek için Andırın üzerinden geçilip Akifiye ve Çiğşar'ı aşılıp Osmaniye'ye bağlı Sunbas kazası sınırlarına ulaşılıp savaşın cereyan ettiği alanı görmüştük. Burada Mazgaç yaylası ve kalesi vardı. Orada orman işçiliği ile uğraşan Tahtacı Türkmenleri ve yaylacılarla karşılaşılıp davetleri üzerine onlara misafir olduk. Buradan Göksun tarafına geç-

cektik. Ancak Bayındırlık Müdürlüğü'nden tahsis edilen araba arıza yapınca burada uzun bir süre mahsur kalmıştık. Etrafımız dağlarla çevrili olduğundan kimseye de telefonla ulaşamıyorduk. Yaylacılar bir tepenin başında bir çam ağacında telefon çektiğini söyleyip bizi traktöre bindirip oraya çıkardılar. Ağaca çıkıp Göksun Belediye Başkanı Ramazan Hurç Bey'e ulaşılıp Mazgaç Yaylası'nda mahsur kaldığımızı söyleyip araç istedik. Başkan'ın gönderdiği arabaya binerek Göksun'a ulaşılıp buradan otobüsle Maraş'a dönmüştük.

Yine bir gezimiz sırasında Orman Bölge Müdürlüğü'nden Müdürlüğünden tahsis edilen bir araç ve şoförle Ceyhan Nehri kenarında Anabat (Kısıklı) Köyü'nde bulunan Ortaçağ'dan kalma bir manastırı ziyaret edip Sır Barajı üzerinden Maraş'a dönmeyi planlamıştık. Döngele ve Saygılı köylerini geçerek Anabat'a doğru inerken orman yolunda bir köylünün traktörü üzerine kestiği çam ağaçlarını yüklediğini görmüştük. Orman Bölge Müdürlüğü'nde çalışan şoför köylüye müdahale ederek ağaç kesmenin çok büyük cezası olduğunu hatta traktörüne el koyulabileceğini söyleyince köylünün yalvarışları üzerine Yaşar Hoca'nın bu kişinin affedilmesini





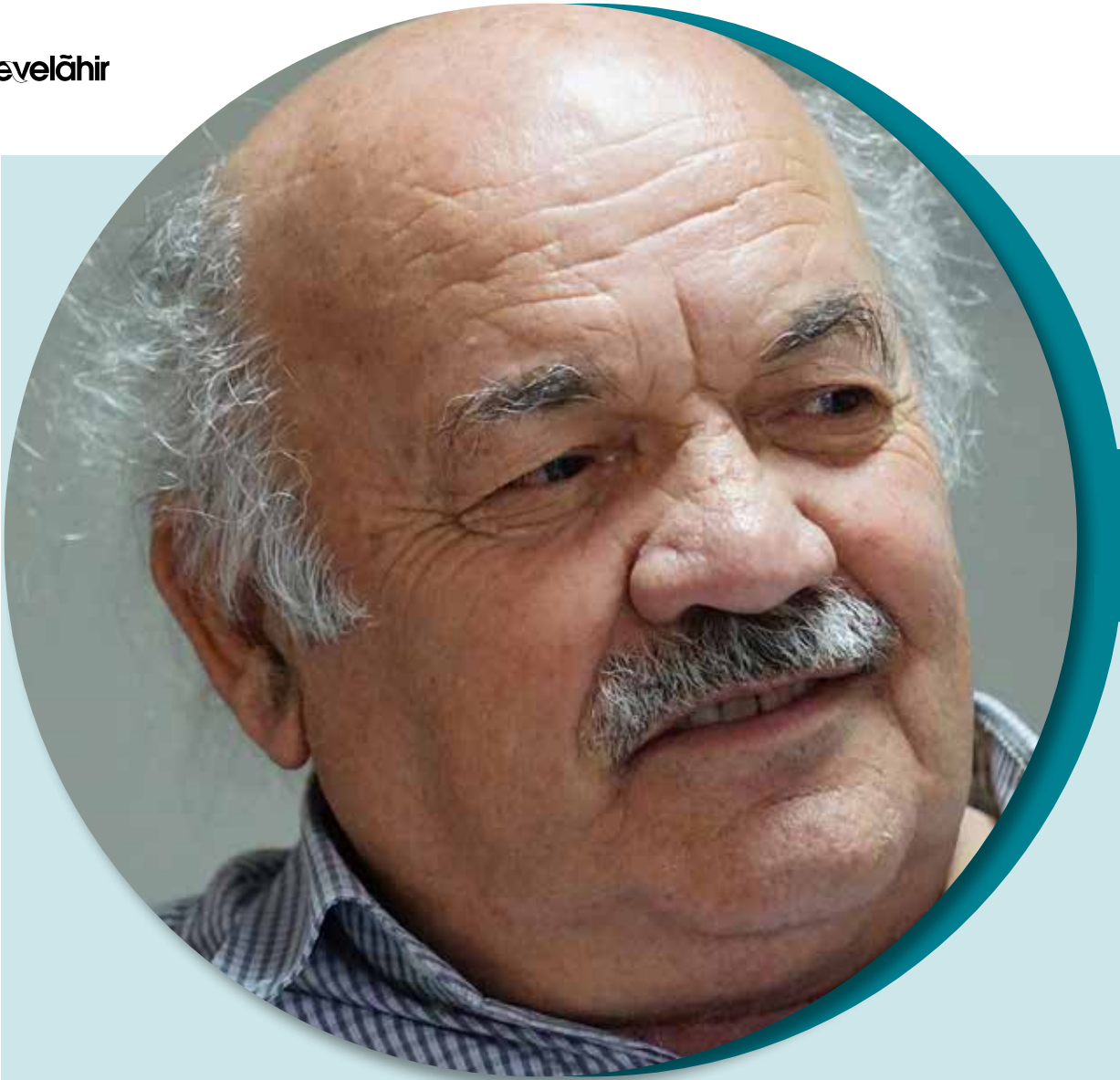
**O, bizim kitaplarda okuduğumuz eski tip âlimlere benziyordu. Ayağında Maraş şalvarı, sırtında bir yelek... Ancak farklı konuşuyor, tarihten ve kitaplardan bahsediyor, yorumlar yapıyordu.**

sağladığına şahit olmuştuk. Yaptığımız gezilerde bazen tehlikelerle de karşılaşmıştık. Bertiz köylerini dolaşıp Baydemirli Köyü'nden aşağıya doğru inip bir zamanlar orduların ve imparatorların geçtiği Kısık boğazını görmek istemiştik. 1920'li yıllarda buradan Elbistan'a kadar uzanan bir cip yolu da yapılmıştı. Burada bir zamanlar Hamidiye Köprüsü ve iki han bulunmaktaydı. Ceyhan Nehri'nin en dar aktığı dağlar arasında bulunan Kısık geçidinden ilerleyerek nehrin yukarisına doğru bin bir zorlukla yürümüştük. Bir gezimiz sırasında Maraş-Afşin-Tanır- Hurman kalesini aşarak Sarız'ın kuzeyinden geçerek Pınarbaşı'na ulaşmış buradan Melikgazi Köyü'nde bulunan Anadolu'daki ilk Türk kümbeti Danişmentli Beyliği emiri Melikgazi Türbesi'ni ziyaret etmiştik. Yine burada bulunan Dulkadir Beyi Halil Bey ve aile mensuplarının mezarlarını görmüştük. Köyün üst tarafında 2131 rakımlı Zamantı Kalesi'ne çıkmıştık. Bu kale düşman saldırılarına karşı Dulkadir beylerinin sığınma yeri idi. Buradan Kayseri'nin Pazarören kasabasına ulaşmış Dulkadiroğlu Süleyman Bey'in türbesini görüp buradaki yeraltı şehri gezip, 1200'li yıllarda Selçukluların düzenlediği dünyanın ilk milletlerarası fuar alanı Yabancı Pazarını görmüştük. Yaşar Hoca ile yaptığımız bir gezimizi de Gölbaşı-Nurhak üzerinden Elbistan'a yapmıştık. Elbistan'da bir evde ikamet etmiştik. O gece Elbistan'ın başta Müftü

Bey olmak üzere ulema, şair ve yazarların katılımıyla düzenlenen bir programa dahil olmuştuk. Yaşar Hoca burada hitabeti ve verdiği bilgilerle herkesin dikkatini çekmişti. Sabahleyin kalkılıp Göksun'a varılmış ve burada Belediye Başkanı Ramazan Hurç Bey de geziye dahil olmuştu. Önce Tufanbeyli ilçesine varılıp daha sonra M.Ö. 300'lü yıllarda önemli bir kent olan Şar (Komana) gezilmişti. Burada Roma döneminden kalan amfi tiyatro ve tapınaklar görülmüştü. Yine bir yaptığımız geze ise günümüzde depremin en fazla hasara sebep olduğu Büyüknacar Köyü üzerinden Sakarkaya- Eski Göynük (hades-Bozlar) görünüp Çağlayancerit gezilip Aksu Nehri'nin kaynağı gezilip Helete (Düzbağ) ziyaret edilmişti. Bu geze Çağlayancerit eski Belediye Başkanı Hasan Kekil Bey de eşlik etmişti.

2012 yılında Kahramanmaraş'tan ayrıldığımızda Yaşar Hoca'nın çok canı sıkılmıştı. Benden önce Selim Kaya ve Mehmet Karataş hocalar ayrılmıştı. "Beni bu işlere sizler (kitap neşriyat) bulaştırdınız. Siz de Kahramanmaraş'ı terk ettiniz," diyerek sitem ederdi. Kahramanmaraş Belediyesi'nin desteğiyle bilhassa da dönemin başkan yardımcısı Cevdet Kabakçı'nın büyük gayretleriyle Dulkadir Beyliği, Selçuklular Zamanında Maraş, Osmanlı Döneminde Maraş, Cumhuriyet Döneminde Maraş ve Eskiçağ'da Maraş gibi sempozyumlar sırasında Yaşar Hoca'nın bu bilimsel toplantılara destek vermek için canla başla çalıştığını görmüştük. Onun bu faaliyetlerle memleketinin tarihinin ve kültürünün ortaya çıkarılmasından dolayı büyük bir sevinç ve heyecan içinde olduğunu görürdük. O, bu sempozyumlara katılan birçok yabancı ülkeden ve illerden gelen hocaları evine davet eder ve onları kütüphanesinde ağırlardı. Bu hocaların hepsinin hocanın kütüphanesine hayran kaldığını görürdük.

Yaşar Hoca ile 20 yılı aşan tanışıklığımız, muhabbetimiz, gezilerimiz ve kitap yayınlama süreçlerimizde birçok hatıralarımız bulunmaktadır. Burada kısaca değindiğimiz bu hatıralara son verirken 6 Şubat 2023 depreminde kaybettiğimiz değerlerimizden biri olan merhum Yaşar Hoca'mız ve merhume eşine yüce Allah'tan rahmet dilerim. Onun 50 yılı aşan çabalarıyla oluşturduğu ihtisas kütüphanesinin yeniden ayağa kaldırılması ve araştırmacıların istifadesine sunulmasını yetkililerden bekliyoruz. Bu vesile ile söz konusu depremde vefat eden şair, yazar, düşünür ve insanlarımıza rahmetler dilerim.



# SON "AYAKLI KÜTÜPHANE" LERDEN: YAŞAR ALPARSLAN



MEHMET İŞİK



## Yaşar Alparıslan kitap okumayı yaşam biçimi hâline getirmişti, ibadet gibi günlük belli bir rutinde okumalarını ölüm günü gecesine kadar devam ettirdi.

Eğitim hayatı dışında ömrünün neredeyse tamamını Kahramanmaraş'ta geçirmiş olan Yaşar Alparıslan Hoca, son dönemin en önemli âlimlerinden biriydi. Kahramanmaraş'ın tarihi, coğrafyası, gastronomisi, kültürü, sanat ve edebiyatı üzerine yaptığı birbirinden kıymetli çalışmalarıyla şehre büyük hizmetleri dokundu. 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan Büyük Maraş Depremi'nde malesef ki, bu büyük âlimi de kaybettik, mekânı cennet olsun.

Yaşar Alparıslan Hoca, ömrünün neredeyse tamamını okumaya, araştırmaya, kitap toplamaya ve eser vermeye vakfetmişti. Yüzün üzerinde eser kaleme alan Yaşar Hoca; yüzden fazla kişinin de eserler yayımlamasına yardımcı oldu. Çok sayıda yüksek lisans tezine, doktora tezine konu ve kaynak noktasında destek oldu; fikirleriyle çalışmalara yön verdi, takip ettiği yüksek lisans ve doktora öğrencilerine maddi ve manevi anlamda yardımcı oldu.

Uzmanlık alanı ve çalışma sahası ilk zamanlarda ilahiyat üzerine olmakla birlikte zamanla edebiyat, tarih, eğitim, sosyoloji, psikoloji, felsefe, coğrafya, gastronomi, folklor ve el sanatları gibi alanlara yönelerek çok ciddi okumalar yaptı. Vefatından kısa bir süre önce okumalarını Roma İmparatorluğu, İslam Devleti ve Osmanlı dönemi ekonomi ve para politikalarına çevirmişti.

Yaşar Hoca, çok yönlü okumalar yapması ve bilgiye olan muhabbetinden dolayı kitaplara aşıktı. Kitap okumayı yaşam biçimi haline getirmişti, ibadet gibi günlük belli bir rutinde okumalarını ölüm günü gecesine kadar devam ettirdi. Vefatından önce yaptığımız telefon görüşmesinde okumakta olduğu 19. asrın sonlarına doğru Maraşlı bir tarihçinin kaleme aldığı *Osmanlı Tarihi* adlı üzerine sohbet etmiştik. Kitap okumanın yanında, kitaba merakı olan herkes ile muhabbet kurar, okuyan kişiye muhabbet beslerdi. Yazdığı kitaplar

veya yayımlanmasına katkısının olduğu kitapları, Türkiye'nin dört bir yanındaki kitap dostlarına - hakiki kitap okurlarına- ulaştırır, bundan mutluluk duyardı. Üniversite talebelerine, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine kendi kesesinden binlerce lira para harcayarak kitaplar alır ve hediye ederdi.

Saçaklızadeler, Sümbülzade Vehbi, Şeyh Ali Sezai Efendi ve Hafız Ali Efendi gibi Maraş ile özdeşleşmiş alimlerin izinden yürüyen, onların hayatlarını yakından inceleyen, eserlerinin peşine düşen Yaşar Hoca, özellikle İslami ilimler alanında çok ciddi eserler toplamış ve uzun yıllar konuşulacak bir kütüphane kurmuştu.

Kitaba olan düşkünlüğü noktasında Ali Emiri ve Mükrimin Halil Yinanç'ın yolundan ilerleyen Yaşar Hoca'nın üç katlı evinin iki katı tamamen kitap doluydu. Alt katı ise kendisinin bastırılmış olduğu yüzlerce kitabın deposu olarak kullanılıyordu. Ayrıca oturduğu daire ve dış tırnak inşa ettirdiği, işler hâle

**Dursun  
Gürlek'in  
ifadesiyle  
Yaşar Hoca'm  
"Ayaklı  
Kütüphane"  
idi.**



Yaşar Alparslan,  
İhsan Fazlıoğlu

getirdiği, Kahramanmaraş Tarih Kültür Araştırma Merkezi'nde de hatırı sayılır sayıda kitapları bulunuyordu.

Yaşar Hoca'nın kütüphanesi içerik olarak oldukça zengindi. Özellikle fıkıh, kelim, hadis, kıraat, tefsir alanlarında çok kıymetli eserler kütüphanesinde yer alıyordu. Kütüphanesinde yüzü aşkın el yazması, istinsah kaydı eserler, ilk matbaa baskısı eserler, bazı özel eserlerin farklı ilim kentlerinde yapılan baskılarının ilk nüshalarından oluşan kitaplardan müteşekkil kıymetli bir bölüm vardı. Bunlara ilaveten din, siyaset, felsefe, psikoloji, tarih, coğrafya gibi ilmî sahalarda kaleme alınmış, dünya çapında üne sahip yazarların eserleri kütüphanenin ikinci kısmını oluşturuyordu. Bu kısımdaki kitaplara ek olarak belirli konulara yönelik yayınlanmış edebi eserler de vardı.

Kütüphanenin önemli bir kısmını da Dulkadiroğulları döneminden günümüze kadar gelen Maraşlı yazarlara ait kitaplar oluşturuyordu. Eski eserlerin PDF formatları, fotokopileri, yakına doğru geldikçe matbu halleri, kütüphanede yer alıyordu. Kahramanmaraş üzerine yapılmış bitirme tezleri, yüksek lisans ve doktora tezleri de ayrı raflarda muhafaza ediliyordu. Kahramanmaraşlı yazar ve şairlerin eserlerinin tamamına yakını Dulkadiroğlu Belediyesi Kültür Müdürlüğü uhdesinde bulunan Kahramanmaraş Tarih Kültür Araştırma Merkezi dijital kütüphanesinde yayınlamak üzere, elektronik ortama aktarımını sağlamıştı. Çok kısa bir süre içerisinde hizmet verecek olan bu dijital kütüphanenin kurulmasında baş aktör Yaşar Hoca idi. Bu durum, bir başka açıdan bakıldı-

ğında, Yaşar Hoca'nın klasik kütüphane anlayışının önemini yitirmeye ve dijital çağın gerekliliklerini yerine getirmeye yönelik inancının da göstergesiydi. Ömrünü kitap okumaya ve servetini kitap biriktirmeye vakfetmiş Yaşar Hoca'nın, çağın gerekliliklerine uygun hareket etmeye dair inancı onun fikri anlamda çok ileri görüşlü, geniş ufuklu olduğunu göstermektedir.

6 Şubat Kahramanmaraş Depremi binlerce insanın vefatına neden oldu. Maraş'ın Hocası, son dönemin âlimlerinden Yaşar Hoca depremde şehit düştü. Binlerce bina yerle bir oldu. İşte bu binalardan biri olan Yaşar Hoca'nın evi maalesef ki içindeki kütüphane ile birlikte yıkıldı. Bir kısım kitaplarının henüz tasnifi yapılamamıştı. Yine de içerisindeki değerli kitaplarıyla Türkiye'nin en



**Yaşar Hoca'nın çağın gerekliliklerine uygun hareket etmeye dair inancı onun fikri anlamda çok ileri görüşlü, geniş ufuklu olduğunu göstermektedir.**



Dursun Çiçek,  
Yaşar Alparıslan

önemli şahıs kütüphanelerinden biri olan "Yaşar Hoca'nın Kütüphanesi" maalesef ki yerle bir oldu. Deprem'in ilk günlerinde yaşanan büyük karmaşadan ve üstüne üstlük yağın şiddetli yağmurlardan dolayı yıkılan kütüphaneye müdahale etmek oldukça zor oldu.

Dulkadiroğlu Belediyesi ve Yaşar Alparıslan'ın aile fertleri ile birlikte, yıkılan kütüphanenin içerisindeki eserleri kurtarmak için yoğun çaba sarf ettik. Bazı kitaplar maalesef ki kurtarılamadı. Bununla birlikte el yazmaları başta olmak üzere, eserlerin kahir ekseri toza ve yağmura rağmen göçükten çıkarılarak muhafaza altına alındı.

Yaşar Hoca'nın kütüphanesindeki eserlerin tamamı- yırtılan, yağmurdan ve tozdan dolayı kullanılamaz hâle gelenlerin dışında- yeğeni Te-

kin Alparıslan Bey'in kontrolünde kızları ve torunlarına teslim edildi. Aile fertlerinin alacağı kararlar çerçevesinde Yaşar Hoca'nın adının ve kütüphanesinin yaşatılması için atılacak her adım, büyük önem arz ediyor. Böylesine güçlü ve muazzam bir kütüphanenin yaşatılması; şehrin tarihinin, kültürünün ve sanatının bir noktada arşivi niteliğinde olması sebebiyle hayati önem arz etmektedir. Umut ediyorum ki Yaşar Hoca'nın adı ve kütüphanesi yaşayacaktır.

Uzun zamandır tanıdığım ve çok yakın çalıştığım Yaşar Hoca'mın kütüphanesi hakikaten çok değerliydi. Alanında pek az örneği olan bu kütüphanenin teknik anlamda eksik yönleri vardı. Yukarıda da belirttiğim gibi tasnifi tam manasıyla yapılmamıştı. Teknik anlamda eksikliklerine rağmen harika bir kütüphane idi.

Fakat kütüphaneden de önemli bir başka mesele daha vardı: Yaşar Hoca'nın kendisi. Dursun Gürlek'in ifadesiyle Yaşar Hoca'm "Ayaklı Kütüphane" idi. Yani, takvimime kara gün olarak not düştüğüm 6 Şubat Kahramanmaraş Depremi'nde bir büyük kütüphane ile bir başka büyük ayaklı kütüphane de yıkıldı! Ancak Allah'ın izniyle hem yıkılan kütüphane yeniden kurulacaktır hem de şehit düşen "Ayaklı Kütüphane Yaşar Alparıslan" ismi yaşatılacaktır. Tüm bunların yanında beni en çok şaşırtan ise ahde vefası olmayan bazı zevatın, rahmetliyi sorup hayırla yad etmeden "Ne oldu kütüphane?" diyerek kitapların akıbetinin peşine düşmeleri oldu. Son cümle olarak; Yaşar Hoca'nın kitapları mirasçılardadır, ismini yaşatma mesuliyeti ise üstümüze vazifedir.

# KAHRAMANMARAŞ YAYINCILIK HAYATINDA YAŞAR ALPARSLAN



İBRAHİM KANADIKIRIK



Dursun Çiçek, Yaşar Alparslan, İhsan Fazlıoğlu



Tarihimizde velûd simâlar eksik olmamıştır. “Velûd” kavramı çok doğuran anlamına gelmekle birlikte, kültür tarihimizde “çok eser veren” anlamında da kullanılır. Kahramanmaraş coğrafyası velûd isimlerle daha çok Cumhuriyet döneminde tanıştı. Necip Fazıl Kısakürek merhum bu isimlerin en başında gelen şahsiyettir. Kültür, edebiyat, tarih ve düşünsel alanda sayısız kitap, dergi ve makalede imzası bulunan Necip Fazıl bu konuda şehir tarihinin tartışmasız en büyük ismi konumundadır. Ancak onun Maraş'ta yaşamamış olması eserlerinde Maraş temasını asgari seviyeye indirir. Şehir tarihinin şehre dair literatür kazandırılmasında son devrin en mühim siması tartışmasız olarak merhum Yaşar Alparıslan oldu. Bu sebebe binaen Yaşar Alparıslan yakın tarih Kahramanmaraş'ının en “velûd” simalarının başında gelir. 6 Şubat 2023 büyük Kahramanmaraş Zellelesi'nde 76 yaşında hakkın rahmetine kavuşurken, vefatının şehir tarihinin en heyecan verici ve en unutulmaz olaylarından biri olan depremle husûle gelmiş olması kaderin de bir cilvesidir.

Yaşar Alparıslan'ın şehre çok ciddi sayıda eser kazandırma süreci gerçek anlamda öğretmenlik mesleğinden emekli olduğundan sonra başlar. Kısaca gençlik ve orta yaş süreci boyu edindiği bilgi ve tecrübe olgunluk çağlarından itibaren literatüre kalıcı eserler bırakma evresine dönüşür. 90'lı yılların başlarına

denk gelen bu dönemde Kahramanmaraş Ukde Yayınları ile yeni bir yerel ve istikrarlı yayıncılıkla tanıştı. Yaşar Hoca uzun yıllar Serdar Yakar'la birlikte Ukde markası altında hem kendilerinin hem de şehrin diğer kalemlerinin eserlerini Kahramanmaraş'a kazandırdı. Bir ara Noya Medya adı altında sürdürdüğü yayıncılık faaliyetlerinde kendi kaleme aldığı eserleriyle birlikte, çok sayıda ortak eser ve editörlük yayınına da imza attı. Bunların yanı sıra şehrin tarihinde iz bırakmış Saçaklızâde Mehmed Efendi, Darendeli Muhammed Hilmi Efendi gibi bir kısım müellife ait el yazması eserin de transkripte edilerek günümüze kazandırılmasına öncülük etti.

Yazının gayesi bu eserlerden öne çıkan bir kısmının tanıtımını yapmak olup, Yaşar Alparıslan'ın şehrin dîni, tarihi, edebi, coğrafi ve kültürel alanlarının tamamına, hulasaten sosyal bilimlerin kapsadığı tüm alanlara dair birçok eserde imzasının olduğu görülecektir. Eserlerinden bazıları kısaca tanımakta fayda vardır. Şöyle ki;

*İstiklal Savaşı'nda Maraş* (2008): Yaşar Hoca'nın Serdar Yakar'la birlikte yayınladıkları ve daha çok Hüsameddin Karadağ, Şeyh Ali Sezai Efendi gibi İstiklâl Harbi'ni yaşayanların hatıratlarından alıntılara dayalı bir eserdir. Eser 377 kişilik bir harp şehidleri listesi ve bir kısım belge nüshalarını da içermektedir.

*Türk Edebiyatında Maraşlılar* (2009): Yaşar Alparıslan, Lütfi Alıcı ve Serdar Yakar imzasıyla yayınlanan eser; tarihten günümüze Maraşlı edebiyatçıları alfabetik sıra düzeni içerisinde eserleri ile birlikte tanıtan biyografik bir çalışmadır.

*Seyahatname, Şehir Tarihi ve Coğrafya Kitaplarına Göre Maraş* (2009): Yaşar Alparıslan-Serdar Yakar imzasıyla yayınlanan eser Evliya Çelebi, Moltke, Ahmed Hamdi Tanpınar gibi gezgin ve yazarların notlarındaki Maraş'ı tanıtmaktadır.

*Maraş Meşhurları* (2009): Yaşar Alparıslan-Serdar Yakar imzasını taşıyan eser; tarihten günümüze şehir tarihinde yer edinmiş meşhur simaları alfabetik sıra içinde tanıtan biyografik bir tarzda hazırlanmıştır.

*Mîzânü's-Şeriat ve Bürhânü't-Tarîkat* (2010): Darendeli Muhammed Hilmi Efendi'ye ait olan tasavvuf konulu bu eser Yaşar Alparıslan tarafından transkripte edilerek günümüze kazandırılmıştır.

*Eshâb-ı Kehf* (2010): Yaşar Alparıslan imzasıyla yayınlanan eser Kur'an ayetleri, tarihi kaynaklar ve coğrafi özellikler açısından Ashab-ı Kehf kısmasını ve tarihi mağaranın Afşin'de olduğunu geniş bir perspektiften ortaya koymaya çalışmaktadır.

**Yaşar Alparıslan, 76 yıllık ömrünün ardında Kahramanmaraş için unutulmaz ve yeri doldurulamaz bir kültür hizmeti bırakıp adını tarihe altın harflerle yazarak aramızdan ayrıldı.**

*Eski Maraş'ta Örfler, Adetler ve İctimai Hayat* (2010): Yaşar Alparıslan ve Hacı Ali Özturan imzasını taşıyan eser, eski Maraş'ın sosyal yaşantısını gelenek ve görenekler açısından bir zaman yolculuğu şeklinde ortaya koymaktadır.

*Eski Maraş'ta Âlim Çıkarmış Aileler* (2011): Yaşar Alparıslan-Serdar Yakar imzasını taşıyan çalışma Osmanlı Dönemi Maraş'ında ulema aileleri ve bunların meşhur şahsiyetlerini konu edinen biyografik bir eserdir.

*Maraş-Fransız Harbi* (2012): Yaşar Alparıslan ve Serdar Yakar'ın ortak çalışması olan eser, Maraş Harbi'ne ait belge, hatırat ve fotoğraflarla döneme ait birinci elden kaynak durumundadır.

*Eski Maraş'ta Aile Ev Ekonomisi ve Zahra* (2012): Yaşar Alparıslan-Hacı Ali Özturan ortak çalışması olan eser Eski Maraş toplum hayatında aile yapısı ve ekonomik faaliyetlerine giriş yaptıktan sonra kışık zahire, mevsimlik gıda üretimi, şire yapımı, reçel, turşu gibi ürünlerin hazırlanışını konu edinmektedir.



*1914 Yılı Maraş Kazası* (2015): Yaşar Alparıslan ve Doç. Dr. Emin Toroğlu imzasıyla yayınlanan eser, 1914 yılı itibarıyla Maraş'ın sâlnâme kayıtları olarak, bağlı bulunduğu Halep Vilayeti aracılığıyla İstanbul'a gönderilmiş bir form kayıtlarının transkriptesidir.

*Kahramanmaraş'ın Tarihi Coğrafyasında Yollar* (2016): Doç. Dr. Emin Toroğlu ve Yaşar Alparıslan imzasıyla hazırlanan ve kısaca "Yol Kitabı" diye şehirde meşhur olan bu geniş kapsamlı ve doyurucu eser, Maraş coğrafyasının ilçeleriyle birlikte tüm ana ve ara yollarını, birbirleriyle bağlantılarını ve güzergâhlar üzerindeki coğrafi ve kültürel varlıkları ortaya koyan enfes bir çalışmadır. Tabir yerindeyse tüm kılcak damarlarına kadar tüm coğrafyayı baştan sona harita, fotoğraf ve bir kısım tarihî kayıtlarıyla tanıtmaktadır. Kısaca kitaplaşmış bir navigasyon suretinde Dulkadiroğlu Belediyesiince bir prestij

eser mahiyetinde basılmış olup, çerçevelik tarihi ve güncel harita eklerini de yanında hediye etmektedir.

*Tercümeli Cühdü'l-Mukıl* (2018): Saçaklızâde Mehmed Efendinin bir tecvid ve kıraat kitabı olan eser Dr. Ahmet Güneş ve Yaşar Alparıslan ortak imzasıyla tanskrifte edilecek orijinal hâliyle basılmış ve mütehasıslarının hizmetine sunulmuştur.

*İslâm Âleminde ve Maraş'ta Dinî Hareketler* (2019): Yaşar Alparıslan'ın bir tahlil ve tenkit kitabı olan bu eseri Hz. Ali döneminden Osmanlı'nın yıkılışına kadar ortaya çıkan dinî ve mezhebî sapmaları Haricilik, Şia ve Vehhabilik gibi ana başlıklar altında inceledikten sonra, Maraş'ta İslam öncesi dönemde Nesturilik'ten başlayarak Cumhuriyet dönemine gelinceye kadarki dinî, mezhebî ve tasavvufî gelişmeleri ele almaktadır.

*Nasihâtname* (2019): Kalalızâde Osman Efendinin "Nasihâtname" adlı eserinin, Dr. Ahmet Güneş ve Yaşar Alparıslan ortak çalışmasıyla Osmanlıca aslından birebir transkriptesidir.

Yaşar Alparıslan yakın tarih Kahramanmaraş'ının en "velûd" simalarının başında gelir.



Yaşar Alparıslan, Ömer Yalçınova





Bahaettin Karakoç,  
Osman Sarı,  
Ali Akbaş,  
Yaşar Alparslan

**Yaşar Alparslan'ın şehrin dinî, tarihi, edebi, coğrafi ve kültürel alanlarının tamamına dair birçok eserde imzasının olduğu görülecektir.**

*Rasûl-i Zîşâna Armağanımdır* (2020): Yaşar Alparslan'ın Resulullah aleyhisselama olan muhabbetinin tesiri ile gönlünden geldiği gibi yazılmış ve onun esma ve sıfatlarıyla, sünnetlerine odaklanmış oldukça uzun bir "Na't-ı Şerîf" kitabıdır.

*Çeşitleme* (2021): Yaşar Alparslan'ın din ve kültür ağırlıklı muhtelif şiirlerinden oluşan kitabıdır.

*Maraş Araştırmacıları İçin Materyaller-1* (2021): Yaşar Alparslan'ın Maraş'a ait tarihten günümüze gelmiş çeşitli kaynak eserleri tanıttığı bibliyografik eserinin 1. cildidir.

Yaşar Hoca'nın kendi imzasıyla yayınlanmış bu bir kısım eserleri dışında editörlüğünü yaptığı daha birçok yayın mevcuttur. Bunlardan bazıları şunlardır: *Tasavvuf Risâlesi* (Hacı Muhammed Hilmi Darendevidi), *Resâil* (Hasan Cerîdî), *Havas Risâlesi* (Seyid Ali Sezai), *Eski Maraşlı Âlimlere Ait Tefsir Metinleri* (Saçaklızâde, Debbağzâde, Derviş Muhammed), *Gülşen-i Sühan* (Bayazıdzâde Yusuf Kenan Bey), *Nazmü'l-Fünûn* (Yemli hazâde Mustafa Kâmil), *Neylül'Ereb fi Ma'rifeti'l-Edeb* (Mahmûd Hamdi b.

Davûd el-Merâşî ed-Dimeşki), *Lutfiyye-i Vehbî* (Sümbülzâde Vehbî), *Şevk-Engîz* (Sümbülzâde Vehbî), *Divan-ı Hâfız-ı Mar'aşî*, *Divân* (Sümbülzâde Vehbî), *Ravzatü'l-İmân* (Halil-i Mar'aşî), *Takrirü'l-Kavânin el-Müredâvile Min İlmi'l-Münâzara* (Saçaklızâde), *Hazînetü'l-Esrâr ve Ganîmetü'l-Ebrâr* (Maraşîzâde Ahmed Kuddûsî), *Tuhfe-i Vehbî* (Sümbülzâde Vehbî), *Osmanlı Tefsir Geleneğinde Ta'âlîka Kültürü* (Mu'îdzâde Muhammed b. Abdulaziz el-Mer'aşî), *Mevlid* (Mar'aşî Kurrâzâde Nâdirî), *Tertibü'l-Ulûm* (Saçaklızâde), *Îradü'l-Makâle bi-Tarîki'l-Ecvibe 'Alâ Mizâni's-Şerî'a ve Bürhâni'l-Hakîka* (Hacı Nuhzâde Ahmed Efendi), *Er-Risâletü'l-Cihâdiyye* (Cihad Risâlesi -Seyid Ali Sezai) gibi çok sayıda Maraş tarihinin yetiştirdiği müellife ait eserlerin günümüze kazandırılmasında editör olarak pay sahibi olmuştur. Ayrıca gü-



nümüz Kahramanmaraşlı yazarlara ait çok sayıda esere de editörlük imzası atarak şehir için yeri doldurulamaz bir hizmet yapmayı başarmıştır.

Divanlı Camii'n karşısında bulunan evinin üst katı aralarında binlerce el yazması ve matbu Osmanlıca, Arapça ve Farsça eserin bulunduğu on binlerce kitaptan oluşan çok seçkin bir kütüphane, alt ve çatı katı ise bir matbaanın deposu gibi bir kitap dağıtım merkezi idi. Ayrıca Divanlı Camii'n hemen arkasındaki bir binayı yerel bir derneğe dönüştürerek burada sayısız dijital arşiv, baskı makinası, belge ve dosyalarla harıl harıl çalıştığı bir ofise dönüştürmüştü. Vefatında da Kahramanmaraş'ın yerel ailelerine yönelik tamamlanmak üzere bir kitap çalışması yapmakta olduğu biliniyordu. Doktora ve yüksek lisans öğrencilerinin tez çalışmalarına sağladığı kaynaklarla da tanınan Yaşar Hoca, 76 yıllık ömrünün ardında Kahramanmaraş için unutulmaz ve yeri doldurulamaz bir kültür hizmeti bırakıp adını tarihe altın harflerle yazarak aramızdan ayrılmış oldu. Büyük ustayı rahmet ve minnetle yâd ediyoruz.



Fotoğraf: Yasin Mortaş







# ULUDAZ UĞUR BÖCEKLERİ



GÜLİZAR GÜNEŞ

Uğur böceklerine sadece 2.200 m rakımlı Uludaz Teperi'nde değil, Kahramanmaraş'ın her bölgesinde rastlamak mümkündür.

Uğur böcekleri Kahramanmaraşlı çocukların, incitmekten çekinerek, minik parmaklarının arasından uzaklara doğru uçurdukları oyun arkadaşlarıdır.

Halk arasında çok sevilen uğur böcekleri, "gelin böceği" veya "uç uç böceği" olarak da bilinir.

Kış aylarında metabolizmalarını dondurup, uykuya yatan uğur böcekleri, sıcakların başlamasıyla birlikte yeniden hayata dönerler.

Besin kaynakları yaprak bitleri ve beyazsinekler olduğu için tarım açısından da birçok faydaları bulunmaktadır.

Onları görenlerin içinde hayata dair tertemiz duygular uyanmaktadır.

Kahramanmaraş'ın sembol canlılarından biri olan uğur böcekleri, doğayla iç içe yapılacak zorlu tırmanışlardan sonra Uludaz Tepeleri'nin yemyeşil enginliklere ulaşan herkese mutlaka dostluk gösterecektir.







# MARAŞ'TA BİR MARABU



MERVE AKBAŞ

Marabu bir dilenci. Marakeş çarşılarında dileniyor. Yerel halka göre o mübarek, aynı zamanda garip biri. Kendisine verilen parayı önce ağzına alıyor, onu duyumsamaya, hissetmeye çalışıyor. Sonra da büyük bir ustalıklarla ağzından çıkarıp heybesine atıyor. Bizi onunla tanıştıran Ellias Canetti ve *Marakeş'te Sesler* kitabı. Canetti saatlerce Marabu'yu izlediğini anlatıyor. Önce tiksiniyor, sonra onu anlıyor. Bu garip insandan öğrendikleriyle geziyor Marakeş'i. Karşılaştığı her hazineyi önce anlamaya, duyumsamaya çalışıyor, sonra heybesine atıveriyor. Belki de gerçek bir Marabu oluyor.

Bir seyahati kaleme alan yazarlar için bu anlatı olağan. Pek çok gezi kitabında, yazısında özellikle dikkat çekilen bir şahsa rastlayabiliriz. Parisli, İsfahanlı, New Yorklu adamlar, kadınlar, çocuklar... O kentin ruhunu tam içlerinde barındıran insanlar... Acaba Kazancakıs'ın *Zorba'sı* da onlardan biri midir? Biz hepsine Marabu diyelim, olur mu?

## Ben kendi Marabu'mu Maraş'ta buldum. Onu ilk kez gördüğüm yer İstanbul Havalimanı oluyor.



Fotoğraf: Feyza Betül Tuğ

Ben kendi Marabu'mu Maraş'ta buldum. Onu ilk kez gördüğüm yer İstanbul Havalimanı oluyor. Hepimiz gibi botlarını çıkarıyor. Aynı kapıda beklediğimizi anlayınca, ne işi var Maraş'ta diyorum, kendi kendime. Ben onu gözlerimle takip ettikçe, hikâyesi zihnimde büyüyor. Dış görünüşüne bakılırsa bir reggae sanatçısı. Sanki sarı geniş şapkası rasta saçlarını örtüyor. Yeşil atkısı ve heybesi yere degecek gibi. Hafif bir rüzgâr onu uçurabilir, o kadar zayıf ve bir o kadar uzun. Asla yüzüme bakmıyor, onu gören sadece benim. Elinde oyalanmak için döndürdüğü bozuk paraların sesi geliyor kulağıma. O ağızına atmıyor ama mekâna kulak kesilmemi sağlıyor.

Bana gelince... Doğrusu birkaç gündür bu yolculuk için hazırlanıyorum. Daha önce civarını çok gezdim ancak Kahramanmaraş'a hiç gitmedim.

"İnsanın yolu Maraş'tan tesadüfen geçmez. İnsan, Maraş'a azmederek gider." diyor Rasim Özdenören. Benim de yolum geçmeyecek, özellikle gitmeye çalışıyorum. Her aşamada bu söz zihnimde yankılanacak. İlk yankıyı da bir iptalle duyuyorum: Sağanak yağmur nedeniyle uçuş iptal. "Sağanak yağmur uçuşa engel olur mu?" diye düşünüyorum. Demek ki Maraş sandığımdan daha nazlı, ona ulaşmak için daha çok azmetmek gerek. İstanbul'un neredeyse tamamen dışında kalan havalimanında bekliyor olmak ona yetmiyor. Nihayetinde bir yol bulunacak, bulunuyor da. Uçak Antep'e gidecek, oradan Maraş'a geçilecek.

Koltuklarda tanıdık simalar, kültür-sanat gazetecileri, edebiyatçılar, Maraşlılar, akademisyenler, Hindistanlı iki genç bilgisayar mühendisi ve Marabu var. İki saate yakın havada kalıyoruz. Antep'ten



Maraş'a geçmek de bir o kadar maceralı oluyor. Hani iki şehir arasındaki mesafe oldukça kısaydı? Değilmiş. Maraş'ın her şeyi kendine has. Her an her şey değişebilir. Maraş'a geldiğimizde herhalde son görüşümdür diye bir kez daha bakıyorum Marabu'ya. Görmemek de mümkün değil, ben buradayım diye bağıyor adeta. Acaba ne işin var burada? Bir konser mi? Aile ziyareti olabilir mi?

Ben ise bir etkinlik için buradayım. İş arkadaşlarımla çalıştığım dergi olan *Nihayet* hakkında bir konuşma yapacağız. Moderatör Ömer Yalçınova. Havalanından söyleşiyi yaptığımız salona salona hızlı bir geçiş yapıyoruz. Daha sonrası da hızlı oluyor. Maraş'ta 36 saat geçiriyorum. Yedi Güzel Adam Müzesi, kale, müzeler, çarşılar, dükkanlar... Bir aktarda henüz öğrenciyken Mevlâna İdris tavsiye edince aldığım, alışkanlığa dönüştürdüğüm ve İstanbul'da "dağ çayı" diye satıldığını gördüğüm Maraş adaçayı gözüme iliştiriyor.





Daha önce görmediğimiz bir yeri gezmek işte bu nedenle çok ilginç. Telefonlar, arabalar, sigara paketleri her şey tanıdık ama bir o kadar değişik. Ekmek ve çay bile. Marabu da bana bunu mu anlatıyordu acaba? Keşfetmem gereken bu mudur? Perc de *Mekân Feşmekân*'da söylüyordu benzerlerini: Mimarlar henüz bir bina ya da başka bir şey yapılmamış boş araziler için "dalgalı yüzey" tabiri kullanır. Belki de henüz üzerine anılar inşa edilmemiş, ilk kez gidilen bu şehirler de bizim "dalgalı yüzey"lerimizdir. Her şeyin inşa edilebileceği, her şey olma potansiyeli olan, bu yüzden tanıdık ama bir o kadar yabancı mekânlar.

Şimdi ise yolculukların yuvası: bir otel odası, bir otel kahvaltısı. Ertesi gün en nihayetinde Maraşlıların sumacı neden sevdiğini keşfettiğimiz gezintilerde aklımda dolaşıp duran sormaya başlıyor bana şehir: Neden bu kadar dışa kapalı görünüyor burası? Kendi kendine yettiği için mi?

## Maraş kendine yetmenin, derinleşmenin, anlamı genişletmenin, peşinde koşmanın, düşünmenin şehri.



Dönüş yolculuğunda, yani havalimanında Marabu'yu görüyorum. Şaka mı bu! Olabilir. Maraş şaka yapıyor olmalı. Bizimle aynı uçakla gidip, bizimle aynı uçakla dönmek mi? Biz *Nihayet*'i baskıya yetiştireceğiz de sen biraz daha kalsaydın. Ekşili çorbadan bir kez daha içmek insanı daha bahtiyar kılabilirdi. Sen bilirsin...

Herkesin elinde dondurulmuş dondurma poşetleri ve havada saatler başlıyor. Yeniden İstanbul. Acaba ben bir rüya mı gördüm, diyorum. O kadar güzel, o kadar hızlı. Rüya, yani Maraş en azından şimdilik bitti sanıyorum. Sorularımı da rafa kaldırıyorum. Aradan haftalar geçiyor. Kadıköy Moda'da geniş bir caddenin karşı şeridinde Marabu'yu görüyorum. O kadar şaşırıyorum ki hemen fotoğrafını çekiyorum, arkadaşlara göstermelik

bir kanıt olmalı. Dahası iki-üç hafta sonra yine görüyorum. Sonra yeniden... Marabu'yu gördükçe aklıma Maraş geliyor. Sanırım bu Maraş'ın kendini hatırlatma yöntemi.

Bu kentin kokusu burnumda, sokakları gözlerimde hâlâ. Marabu'dan öğrendiğim gibi duyumsamaya çalışıyorum: Burası kendine yetmenin, derinleşmenin, anlamı genişletmenin, peşinde koşmanın, düşünmenin şehri. Dalgalı yüzeylerde edinilecek anıların, tanıdık hikâyelere dönüşmesi gerektiğini söylüyor. Marabu'nun ağızında dolaştırdığı o paralar gibi bu deneyimleri duyumsarsak, belki de bir kez daha rüyaya dalabileceğimizi öğretiyor. O zaman yeniden görürüz hem şehri hem de Marabu'yu. O hâlde gözlerimizi kapatalım bir kez daha. İşte şimdi tam karşımızda, orada, görüyorsunuz değil mi?



RAMAZAN AVCI:

**“DOLUNAY,  
KAHRAMANMARAŞ'TA  
BİR MEKTEPTİR.”**



SÖYLEŞİ: ÖMER YALÇINOVA



**Sayın Hocam, basımı Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen Dolunay Aylık Fikir ve Sanat Dergisi'nin tıpkıbasımını yayına siz hazırladınız. Genelde tıpkıbasımların özelde de Dolunay Aylık Fikir ve Sanat Dergisi'nin tıpkıbasımının önemi hakkında neler söylemek istersiniz?**

Toplumsal değerleri en iyi yansıtan eserlerin ömrünü uzatmak, bu değerleri gelecek kuşaklara aktarmak, tarihî sanat değerini korumak açısından önem taşıyan tıpkıbasım çalışmalarının aynı zamanda yeni atılımlara da kaynaklık etmek, eserin yazıldığı döneme ışık tutmak, bu eserlere kolay ulaşmayı sağlamak; geçmiş, an ve gelecek arasında düşünsel ve duygusal bir köprü kurmak bakımından büyük önemi vardır.

Her biri şehrimizin edebiyatçı kimliğinin oluşmasında mihenk taşı olan, edebiyat ikliminin yeşermesinde özel bir misyon üstlenen; şehrin kolektif ruhuna doğrudan nüfuz eden, şehrin edebiyat damarını beslemesinin yanı sıra çok değerli şair, yazar ve fikir insanının yetişmesine zemin hazırlayan Hamle Dergisi, İkinci yazıları ve Dolunay Aylık Fikir ve Sanat Dergisi'nin Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından tıpkıbasımlarının yapılması şehrin kültür, sanat ve edebiyat hafızasının yenilenmesi adına çok isabetli bir karar olmuştur.

Dolunay Aylık Fikir ve Sanat Dergisi Kahramanmaraş'ta bir mekteptir. Dolunay dergisi, Dolunay Şiir Şölenleri ve Dolunay Yayınları, Bahaettin Karakoç'un ifadesiyle "Şiiri ayağa kaldırmaya soyunmuş" bir harekettir. Nitelikli içeriği, dik duruşu, genç şair ve yazarlara öncelik tanıyarak yeni kalemlerin ortaya çıkmasını

sağlaması, ülke genelinde düzenlediği şölenlerle Kahramanmaraş'ı ev sahibi yaparak şehre edebî bir prestij kazandırması ve gençleri yüreklandiren kitap yayıncılığı ile Dolunay, bir dergiciliğin ötesinde Kahramanmaraş için bir okul olmuştur. Böyle bir dergiyi tıpkıbasımını yapmak suretiyle 38 yıl sonra yeni kuşaklarla tanıştırmak kültürel belediyecilik için çok önemli bir hizmettir.

Titiz bir çalışmanın ürünü olan Dolunay Aylık Fikir ve Sanat Dergisi'nin tıpkıbasımı üç ciltten meydana gelmektedir. Birinci cilt 532 sayfadan, ikinci cilt 525 sayfadan, 3. cilt 520 sayfadan oluşmaktadır. Dolunay Şiir Şölenleri Özel Sayıları olan 38 ve 39. sayılar da yine üçüncü ciltte yer almaktadır. Böylece Ocak 1986-Aralık 1988 yılları arasında yayımlandığı için günümüzde erişilmesi çok zor olan ve 39 sayıdan oluşan dergi derli toplu bir şekilde bir araya getirilmek suretiyle okurların ve araştırmacıların istifadesine sunulmuştur.

Cemil Meriç: "Dergi, hür tefekkürün kalesidir ve kapanan her dergi, kaybedilen bir savaştır." der. Dolunay Aylık Fikir ve Sanat Dergisi'nin tıpkıbasımının yapılarak genç nesillerin istifadesine sunulmasını kalenin yeniden fethedilmesi, savaşın yeniden kazanılması olarak görüyorum.

**Dolunay'la Bahaettin Karakoç isimleri neredeyse özdeşleşti; birini ananlar ister istemez diğerini de anmak zorunda kalıyor. Şair Bahaettin Karakoç'la Dolunay Aylık Fikir ve Sanat Dergisi arasındaki ilişki nasıldı?**

Haklısınız Ömer Bey. Dolunay Aylık Fikir ve Sanat Dergisi'nden söz etmek, Bahaettin Karakoç'tan söz etmektir. Dolunay,

Bahaettin Karakoç'un omuzlarında yükselmiş, onun ilkeleriyle şekillenmiş, onun iradesiyle yayınlanıp sonlandırılmış bir dergidir. Necip Fazıl'ın Büyük Doğu'su, Sezai Karakoç'un Diriliş'i, Nuri Pakdil'in Edebiyat'ı neyse Bahaettin Karakoç'un Dolunay'ı da odur.

Dolunay Aylık Fikir ve Sanat Dergisi için, "Benim onuncu çocuğum." ifadesini kullanan Bahaettin Karakoç'u, Ahmet Mithat Efendi'ye benzetirim biraz. Hani Ahmet Mithat Efendi romanlarını evinin üst katında yazar, orta katında dizgisini yapar, alt katındaki kendi matbaasında basımını yapar sonra da koltuğunun altına alır satarmış. Bahaettin Karakoç da dergiye gelen yazıları titizlikle inceler ve seçer, derginin mizanpajını yapar, basımı için bizzat Ankara'ya gider, dizgisinden tashihine kadar bizzat ilgilenir, baskıdan çıktıktan sonra dergiyi otobüsle Kahramanmaraş'a getirir, abonelere gönderirdi.

Bahaettin Karakoç için Dolunay Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, "Çok çileli zamanlar yaşamış, ama yiğitliğine hiçbir zaman gölge düşürmemiş bir Anadolu kenti olan Kahramanmaraş'tan açılan, Türk-İslam boyutlu sanat, edebiyat ve kültür serenine asılan bir inanç bayrağıdır; Türkiye dikdörtgenini merkez bilen, Müslüman Türklerin yaşadıkları bütün mukaddes topraklara, iman coğrafyalarına sevgi ve selamlar uçuran bir ılık yürektir."

**Dolunay Aylık Fikir ve Sanat Dergisi'yle karşılaşmanız, tanışıklığınız ne zaman, nerede ve nasıl oldu?**

Dolunay Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, Ocak 1986 tarihinde çıkmaya başladığında ben Erzurum'da üniversite son

**Hamle, İkinci yazıları ve Dolunay dergilerinin tıpkıbasımlarının yapılması şehrin kültür, sanat ve edebiyat hafızasının yenilenmesi adına çok isabetli bir karar olmuştur.**

sınıf öğrencisiydim. Dergi, ilk sayısından itibaren belli sayıda Erzurum'daki işlek bir cadde üzerinde bulunan bir kitapçıya geliyor, ben de düzenli olarak her ay oradan dergiyi tedarik ediyordum, arkadaşlarıma da tanıtarak onların da dergiye abone olmalarını sağlıyordum.

Derken 1986'nın yazında üniversiteyi bitirip memlekete döndüm. Dolunay Aylık Fikir ve Sanat Dergisi'nin sahibi

**Dolunay dergisi için, "Benim onuncu çocuğum." ifadesini kullanan Bahaettin Karakoç'u, Ahmet Mithat Efendi'ye benzetirim biraz.**

Bahaettin Karakoç'la üniversite yıllarımda tanışıyorduk. Göreve atanıncaya kadar şimdi depremde yıkılmış olan Kahramanmaraş İş Hanı'nda bulunan derginin bürosuna uğruyor, dergilerin üzerine adres yazma, onları zarflara koyma ve postaya verme işinde Bahaettin Karakoç'a çıraklık yapıyor, öğretmen olarak Göksun'a atandıktan sonra da derginin her sayısından 20-30 civarında alıp öğrencilerime ve öğretmenlere tanıtımını ve satışını yaparak dergiye katkıda bulunmaya çalışıyordum.

Dolunay Aylık Fikir ve Sanat Dergisi'nin son iki sayısında (38 ve 39. özel sayılar) ise derginin tashihiğini yapmak, yayın kurulunda ve yazı kadrosunda yer almak suretiyle Dolunay dergisi ailesine daha etkin olarak katılma onurunu yaşamıştım. İlk kitabımın Dolunay Yayınları ara-

sında yayımlanması, on sekiz yıl süren Dolunay Şiir Şölenleri'nin sunuculuğunu yapmam ve şölenlerin tertip heyetinde yer almam Dolunay'ı hayatımın köşe taşlarından biri hâline getirdi.

**Genel olarak Dolunay Aylık Fikir ve Sanat Dergisi'nin içeriği nelerden oluşuyor? Dergiye katkıda bulunanlar kimlerdir?**

Edebî eserler, yazıldıkları dönemin zihniyetini de yansıtır. Bir bakıma dönemin aynasıdır. Dolunay Aylık Fikir ve Sanat Dergisi'nin yazılarında, 1986-1988 yılları arasındaki dönemin sosyal, ekonomik ve siyasi yapısı; eğitim sistemi, sanat anlayışı ve zevki, kısacası bütün kültürel değerlerini görmek mümkündür.

Derginin her sayısında Bahaettin Karakoç tarafından kaleme alınan; günün sanatsal, sosyal, ekonomik, kültürel, siyasi ortamının değerlendirildiği giriş yazısı yer almaktadır. Bu yazılarda Karakoç, ironik bir bakış açısı ve eleştirel bir üslupla dönemin içinde bulunduğu ortamı, güncel olaylarını yorumlamıştır.

Dergide şiir, hikâye, deneme, makale, mektup, mülakat türünde yazılar yer almıştır. İlk sayısından 39. sayısına kadar şiir türünde 305, hikâye türünde 48; deneme, araştırma, tahlil ve tanıtım türünde 257, mülakat ve mektup türünde 24 yazı yayımlanmıştır. 39 sayı boyunca her düşünceden, farklı sanat anlayışlarına sahip 246 farklı isme ev sahipliği yapmıştır.

Dergide şair ve yazarların yanı sıra Erol Yıldır, Ali İhsan Aslantürk, Ethem Baran, Ali Koç, Enver Karakoç, Fatih Kiraz, Ümit Yüksel, Oğuz Karakoç gibi ülke genelinde tanınmış ressam, resim, desen, minyatür ve fotoğraflarıyla görselliği sağlayarak Dolunay'a katkı sunmuşlardır.



Bahaettin Karakoç,  
Ramazan Avcı



Dolunay Aylık Fikir ve Sanat Dergisi; herhangi bir kurum, kuruluş, şirket, dernek veya vakfa yaslanmadan, kurumsal bir yardım almadan küçük reklamlar, aboneler ve gönül insanlarının küçük destekleriyle 39 sayı çıkmayı başarmıştır. Hâl böyle olunca bağımsız bir şekilde ve kendi ilkelere doğrultusunda yayın hayatını sürdürebilmiştir.

Derginin çıkartılmasında Ali Yurtgezen, Mustafa Kök, Fazıl Tiyekli, Abdulkhakim Eren, Arif Eren ve Faruk Paksoy'un maddi-manevi katkılarını da burada anmak isterim.

**Bir fikir ve sanat dergisi için üç yıl aslında az bir süre. Yine de Dolunay'ın etkisi günümüze kadar geliyor. Bunun sırrı nedir?**

Değirmen Dergisi'nin 2012 yılında yayınlanan "Yüzyılın Dergileri 1900-2000" konulu sayısında 1929 ile 1990 yılları arasında çıkan 195 derginin yayınlandıkları yer ve tarihler bakımından bir listesi çıkartılmıştır. Bu listeye göre belirtilen tarihler arasında 129 dergi İstanbul'da, 54 dergi Ankara'da yayımlanırken sadece 12 derginin taşrada yayımlandığı görülüyor. Bu dergilerden biri de Dolunay'dır. Metropol şehirlerin dışında nitelikli dergi çıkartılamaz ön yargısı Dolunay ile yıkılmıştır. Sanat ve edebiyatın Dolunay'ı, yayımlandığı sürece Kahramanmaraş'tan ışımış, aydınlatmış ve Anadolu dergiciliğine model olmuştur.

Derginin başında kişilik olarak fikri ile zikri bir olan Bahaettin Karakoç gibi usta bir şairin bulunması, derginin ilkeli bir yayın politikası gütmesi, sloganik söylemlerden uzak durması, usta yazar ve şairlerin yanı sıra gençlere yer vermeye gayret etmesi ülke geneline aranan bir dergi hâline gelmesini sağlamıştır. Nazan Bekiroğlu, Fatma Şengil, Halime Toros Sevil, Mustafa Pınarbaşı gibi o

dönemin genç yazar ve şairleri Dolunay'da filizlenmişlerdir. Tabii değerli birikimlerini Dolunay'da paylaşan Abdurrahim Karakoç, Ali Akbaş, Şevket Yücel, Mustafa Özçelik, Abdulkahap Akbaş, Fethi Gemuhluoğlu, Arif Eren, Bayram Bilge Tokel, Bestami Yazgan, Hasan Latif Sarıyüce, Mehmet Attila Maras, Ömer Lütfi Mete gibi usta yazar ve şairleri de burada anmak gerekir.

Dolunay dergisi; Necip Fazıl, Sezai Karakoç ve Nuri Pakdil'in dini değerleri ve metafizik anlayışı öne çıkaran sanat anlayışından beslenen Büyük Doğu, Diriliş, Edebiyat, Maveria, İkindiyazıları, Hece gibi bir "nehir dergi" olmayıp; millî kültürden beslenerek memleket edebiyatı duyarlılığını yansıtan edebiyat anlayışını devam ettiren farklı bir damardır.

Kahramanmaraş gibi bir taşradan doğarak etkisi ülke geneline yayılmasıyla da farklılık arz eden Dolunay dergisi, Kahramanmaraş'ta yayımlanıyor olma-

**Dolunay, millî kültürden beslenerek memleket edebiyatı duyarlılığını yansıtan, farklı bir damardır.**

sına karşın yerel değil ulusal bir nitelik göstermesi bakımından da önem taşımaktadır.

Bugün Kahramanmaraşımızı şairler şehri, şiirin başkenti, edebiyat şehri gibi unvanlarla adlandırabiliyorsak bunda Dolunay Aylık Fikir ve Sanat Dergisi'nin, derginin yayın organı Dolunay Yayınlarının ve derginin sanat etkinliği olarak ulusal düzeyde Kahramanmaraş'ta düzenlenen Dolunay Şiir Şölenleri'nin ve bütün bu oluşumların mimarı Bahaettin Karakoç'un çok önemli payı vardır.



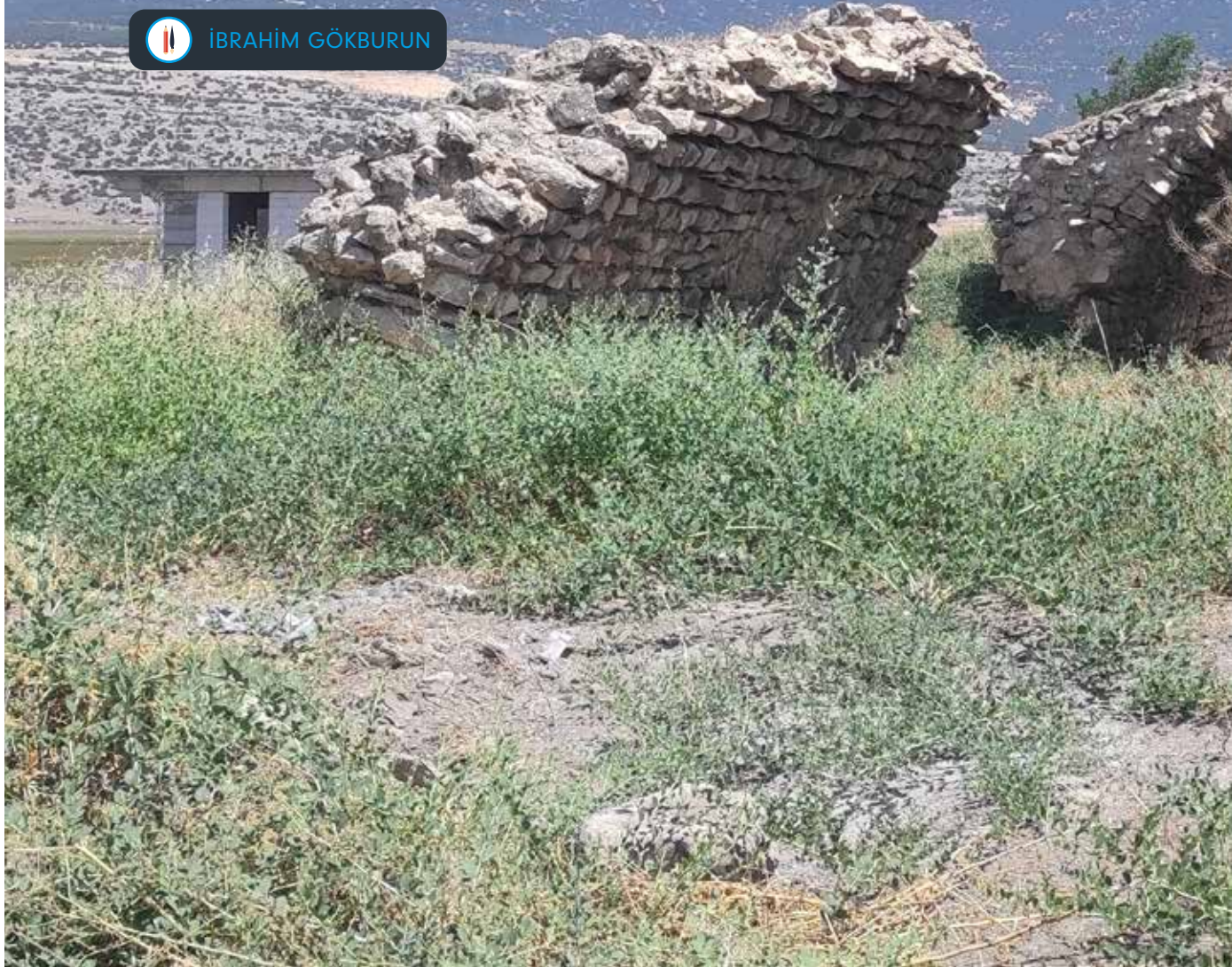
Mustafa Kök,  
Ramazan Avcı,  
Celalettin Kurt

KUBATLI HANI:

# HALEP-MARAŞ KERVAN YOLUNDA BİR DURAK



İBRAHİM GÖKBURUN





**Faruk Nafiz Çamlıbel  
Han Duvarları adlı  
meşhur şiirinde han  
ve kervansaraylarda  
yaşanan olayları  
anlatmak için Maraşlı  
Şeyhoğlu Satılmış'tan  
söz eder.**

Hanlar ve kervansaraylar, Anadolu'da iz bırakan önemli tarihi yapılardır. Doğu-Batı arasında bir köprü olan Anadolu'da ticaret ve kültür kervan yolları ve yollarıyla taşınmıştır. Coğrafi konumu itibarıyla Kahramanmaraş, kervan yolları için çok özel bir yerdir. Mezopotamya düzlüklerinin sona erdiği, Torosların yükseldiği bir sahada bulunan Kahramanmaraş, Anadolu'nun güney kapısıdır. Bu kapının bulunduğu coğrafi ortam, kervan ticaretinin en stratejik güzergâhlarından biri olmuştur. Bu nedenle kervan ticaretinin mecburi konakları olan hanlar ve kervansaraylar, Kahramanmaraş'ta ayrı bir önem arz etmiştir.

Tarihi kervan yolları üzerinde bulunan Maraş, kervansaraylarından ziyade hanlarıyla ön plana çıkmıştır. *Türk Kültür Varlıkları Envanteri (Kahramanmaraş)* adlı eserinde Mehmet Özkarıcı (2007) Kahramanmaraş il sınırlarında 21 tane han niteliği taşıyan yapının bulunduğunu açıklamıştır. Kahramanmaraş il merkezinde *Acem Hanı*, *Tuz Hanı*, *Yeni Han*, *Kabaoğlu Hanı*, *Çuhadarzâde Ahmet Ağa Hanı*, *Hışır (Hışva) Hanı*, *Katip (Büyük Bağdat-Müftü) Hanı* ve *Taş Hanı* olmak üzere 8 han yapısı bulunmaktadır. *Nurhak'ta Nurhak Hanı*, *Çevirme Hanı*, *Kamereddin (Derbentağzı) Hanı*, *Zilli Hanı*, *Sevdilli Hanı* olmak üzere toplam beş han bulunmaktadır. *Afşin'de Eshab-ı Kehf Hanı*, *Çavlı (Çoğul) Hanı*, *Kuru Hanı*; *Elbistan'da Kurttepe Hanı* ve *Sevdilli Hanı*; *Pazarcık'ta Hanobası (Kubatlı) Hanı* olmak üzere üç ilçeye dağılmış





**Kahramanmaraş il sınırlarında 21 tane han niteliği taşıyan yapı bulunmaktadır.**

toplam 6 han yapısı bulunmaktadır. Bu yapıların birçoğunu gidip yerinde gördüm ve inceledim. *Kubatlı (Hanobası) Hanı* bu yapılar arasında benim için farklı bir yerde duruyor.

*Kubatlı (Hanobası) Hanı* Pazarcık'a 33 km uzaklıkta Hanobası Köyü'nde bulunuyor. Halep- Maraş-Kayseri kervan yolu üzerinde Antep'ten sonra Narlı Ovası'nın girişinde Karabiyik Dağı'nın eteklerinde ovaya hâkim bir höyüğün çevresine kurulmuş olan Hanobası, tipik bir köy yerleşimidir. Maraş Ovası, Türkoğlu Ovası ve Narlı Ovası'ndaki höyüklerin çevresinde konuşlanmış köyler, genellikle Sivricehöyük, Minehöyük, Karahöyük gibi höyüğün morfolojik yapısına ve hikâyesine göre adlandırılır. Ancak Hanobası Köyü, tipik höyük yerleşimlerinden farklı olarak isminden mühlhem "han" vurgusuyla adlandırılmıştır. Bu köy, ismini höyüğün kuzey kısmında yer alan Kubatlı Hanı'ndan almıştır.

İnşâ kitabesi bulunmayan Kubatlı Hanı'nın mimari yapısından hareketle on üçüncü yüzyılın ikinci çeyreğinde Türkiye Selçukluları döneminde inşa edildiği tahmin edilmektedir. 1950'li yıllara kadar ambar olarak kullanılan Kubatlı Hanı, 1960 sonrasında ağırlık olarak kullanılmıştır. Uzun süre koruma altına alınmayan Kubatlı Hanı'nın inşasında kullanılan kaba yontu ve moloz taşlarının bir kısmı yağmalanmıştır. 1970'li yıllarda Hanobası'nda inşa edilen yeni meskenlerde devşirme malzeme olarak kullanılmıştır.

Zamanla yıkılıp bir harabeye dönen Kubatlı Hanı'nın yaşadığı felakette defincilerin faaliyetleri de yıkıcı sonuçlara neden olmuştur. Depremlere, defincilere rağmen Kubatlı Hanı'nın bir kısmı hala ayakta.

Bir yaz günü Kubatlı Hanı'nda gerçekleştirdiğimiz arazi çalışmasında, yıkılmış duvara yaslanıp asırlar öncesinde insanların burada neler konuştuğunu düşünürken Faruk Nafiz Çamlıbel'in "Han Duvarları" adlı şiirinden bir bölüm okumuştum yanımdakilere. Faruk Nafiz 1922 yılında Kayseri Lisesi'ne edebiyat öğretmeni olarak tayin olduğunda İstanbul'dan trenle Ulukışla'ya gider. "Han Duvarları" şairin Ulukışla'dan Kayseri'ye kervan yolunda at arabasıyla yaptığı üç günlük yolculuğu anlatır.

*Bir kitabe kokusu duyuluyor yazında,  
Korkarım, yaya kaldın bu gurbet çıkmazında.  
Ey Maraşlı Şeyhoğlu, evlialar adağ!  
Bahtına lanet olsun aşmadınsa bu dağ!*





Az değildir, varmadan senin  
gibi yurduna,  
Post verenler yabanın haydu-  
duna kurduna! ..

Arabamız tutarken Erciyes'in  
yolunu:

"Hancı dedim, bildin mi Maraşlı  
Şeyhoğlu'nu?"

Gözleri uzun uzun burkuldu kaldı  
bende,

Dedi:

"Hana sağ indi, ölü çıktı geçende!"

Yaşaran gözlerimde her şey artık değişti,

Bizim garip Şeyhoğlu buradan geçmemişti...

Gönlümü Maraşlı'nın yakıtı kara haberi.

Aradan yıllar geçti işte o günden beri

Ne zaman yolda bir han rastlasam irkilirim,

Çünkü sizde gizlenen dertleri ben bilirim.

Ey köyleri hududa bağlayan yaşlı yollar,

Dönmeyen yolculara ağlayan yaşlı yollar!

Ey garip çizgilerle dolu han duvarları,

Ey hanların gönlümü sızlatan duvarları!..

Hanlar ve kervansaraylar, yaşanmış-  
lıklarla doludur. Türkülerde, şiirlerde,  
hikâyelerde bu kadar çok yer alması  
bu yaşanmışlığa bağlıdır. Faruk Nafiz,  
geleneksel "koşma" türünü modern şiirle

iç içe bütünleştirildiği "Han Duvarları"  
şiirinde konakladığı hanları, gurbeti, yok-  
sulluğu, aşkı ve Anadolu insanının hal-  
lerini anlatır. Şair kervan yollarını ve yol  
üzerindeki hanlarda yaşananları duyu  
ve düşünceyi harmanlayarak resmeder.  
Bu şiirde özellikle Maraşlı Şeyhoğlu Satıl-  
mış ismi dikkat çeker. Kimdir bu Maraşlı  
Şeyhoğlu Satılmış? Hanların duvarlarına  
şiirler kazıyan böyle bir şairin yaşayıp  
yaşamadığını net olarak bilemiyoruz.  
Ancak kervan yollarında yolculuk etmiş,  
hanlarda konaklamış hemen herkesin  
benzer hikâyeler yaşadığını biliyoruz.  
Kubatlı Hanı'nda kimler konakladı mı?

Bilemiyoruz. Ama bu han-  
da konaklayan yolculu-  
rın, aşıkların, seyyahla-  
rın, şairlerin bir hikayesi  
muhakkak vardır.

Orta Tunç Çağı'nda başla-  
yan kervan yolları üzerinde  
inşa edilen "hanlar ve kervan-  
saraylar" on dokuzuncu yüzyıla  
kadar işlevini korumuştur. Ancak  
yaşanmışlıkların tanıdığı şiirlere bakıldı-  
ğında han ve kervansarayların yirminci  
yüzyılda bile bazı yerlerde kullanılmaya  
devam ettiği görülmektedir. Nitekim  
Faruk Nafiz Çamlıbel'in "Han Duvarları"  
adlı şiiri, yakın dönemde bu yaşan-  
mışlığın tanığıdır. Günümüzde han ve  
kervansaraylar bir kısmı hâlâ ayakta  
olup farklı işlevlerde kullanılmaktadır.  
Bu yapıların bazıları restore edilip tu-  
rizm destinasyon unsuru olarak değer-  
lendirilmektedir. Bazıları ise restoran,  
toplantı ve gösteri gibi faaliyetlerde  
kullanılmaktadır. Ancak Kubatlı (Hano-  
bası) Hanı örneğinde olduğu gibi bazı  
hanlar yıkık ve harabe şekildedir ve  
restore edilmeyi beklemektedir.



# DEPREMDE GÖKSUN



MEHMET GÖREN

Maraş'ın kelime anlamı "sallanan-titreyen yer" demektir. Ben bunu 1998-2012 yılları arasında görev yaptığım Kahramanmaraş Valiliği İl Sivil Savunma Müdürlüğü'nde (Mülga) çalışan sivil savunmacı arkadaşlardan öğrenmiştim.

Her beş yüz yılda bir, çok şiddetli depremin olduğunu ve en son 1500'lü yıllarda meydana geldiğini söylemişlerdi. O yıllarda olası bir deprem için Kahramanmaraş'a ceset torbalarının getirildiğine dair bir söylenti bile yayılmıştı.

Deprem riskinin ve ihtimalinin yüksek olduğuyula ilgili fikirlerimi ise hemen her platformda ve günlük hayatta her zaman dile getirdim. Fakat biz yine de o felaket güne hazırlıksız yakalanmıştık.

06.02.2023 Pazartesi günü sabah saat 04.17'de merkez üssü Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesi olan bir deprem meydana geldi. Şiddeti 7.7 olan bu deprem sadece Kahramanmaraş'ı değil etrafındaki on ili de vuran yıkıcı bir depremdi.

Kimse bu kadar şiddetli bir deprem olacağını hiç ama hiç tahmin etmemiştir. Ben ise sadece Kahramanmaraş'ı ve Gaziantep'i çok etkiyeceğini düşünüyordum. Fakat on bir ilimizi vuracağı ve bu kadar hasar vereceği aklımın ucundan bile geçmemişti. Yüce Rab-b'im bir daha göstermesin.

Deprem zamanında Göksun Kaymakamlığı İlçe Yazı İşleri Müdürlüğü görevini sürdürüyordum. O gün ise Göksun'daki evimde yalnızdım. Deprem başladığında bu kadar şiddetli





Deprem başladığında aklıma hemen Dulkadirođu ilçesindeki 15 katlı binanın 6. katında oturan oğlum ve ailesi geldi.



**Hatay'ın da yerle bir olduğunu söylüyorlardı. Eyvah! Bir oğlum, torunum ve gelinim de Hatay-Kırıkhan'da...**

Nasıl bir ruh hâli içinde olduğunuzu düşünemiyor musunuz?

Biraz sonra Afşin'deki kızım aradı: "Baba abilerim de, biz de iyiyiz." dediği an karların üzerine oturdum. Açtım ellerimi Yüce Rab-b'ime, semaya doğru. Avucumun içi yağan lapa lapa karla doldu. Bildiğim bütün duaları okudum.

Bir süre sonra kendime gelmeye çalışı-yordum. O ara Kaymakam Bey aradı. Birlikte belediyeye geçtik. Belediyede kriz merkezi oluşturuldu ve gelişmeleri takip etmeye başladık. Daha sonra kaymakamlığa geçtik ve vatandaş-larımızdan gelen telefonlara cevap vermeye başladık.

06.02.2023 tarihinde saat 13.24'te Elbistan merkezli 7.6 şiddetinde depremle sallanmaya başladık. O esnada kaymakamlık binasındaydık. Adeta yer yerinden oynuyordu. Kıya-met!.. Bina yere eğilip eğilip kalktı. Lastik gibi sündü. İçeride beş kişiydik ve dualar ediyorduk. Korkunç bir ses bizi yutacaktı sanki. Her zaman gökten gelen gürültü bu sefer yeraltından geliyordu. 30 saniye sürdü ama bir ömür gibi geçti. Bittikten sonra hemen aşağı indik.

Pazarcık merkezli 7.7 şiddetindeki depremden sonra bu şiddette bir deprem meydana gelmesi dünya tarihinde görülmemiş bir olay. Afşin, Elbistan ve Göksun'u ise bu ikinci deprem vurdu. Ölümler ve yıkımlar bu depremde yaşandı.

depremin sadece Kahramanmaraş'ta olacağını tahmin ettim. Aklıma hemen Kahramanmaraş-Dulkadiroğlu ilçesinde tam da fay hattı üzerinde 15 katlı binanın 6. katında oturan oğlum ve ailesi geldi. "Oğlum, torunum ve gelinim, gitti, gitti," diye kendimden geçmişim sallanmaya başlayınca... Sallandıkça sallanıyor. Sallandıkça sallanıyor. Durmak nedir bilmiyor. Zaman geçmiyor. Deprem anı asırlara bedel... Hayatımın en zor anı... Ben hâlâ "Gittiler" diyorum. O an hala rüyalarım giriyor. Aklıma geldikçe kendimden geçiyorum. (Oğlumun evinin yanındaki apartman çökünce yüze yakın vatandaşımız enkaz altında kaldı.)

Deprem sona erdiğinde ben hâlâ şiddetli bir şekilde sallanıyordum. Titriyordum ve hâlâ "Gittiler, gittiler!" diyordum. Geçmiş, film şeridi gibi gözümün önünden akıp geçti. Daha bir yaşındaki torunumun enkaz altında

cesedine bile ulaşamayacaklar ve onu bir daha göremeyeceğim düşüncesi ve ruh hâliyle bulunduğum apartmanın beşinci katından nasıl indim bilmiyorum. Aşağı indiğimde yerde yarım metreye yakın kar vardı. Yoğun kar yağışının altında nereye gittiğimi bilmeden koşuyordum. Söylediğim tek şey ise "Gittiler!"di.

Ne yapacağımı bilmez hâlde yürürken kaldırımdaki vatandaşların konuşmalarına kulak misafiri oldum. Hatay'ın da yerle bir olduğunu söylüyorlardı. Eyvah! Bir oğlum, torunum ve gelinim de Hatay-Kırıkhan'da... Onlar da "Gittiler, gittiler." diyerek karları tepeleyerek koşmaya devam ediyordum. Geyiğin acı acı böğürmesi gibi böğürerek koşuyorum. Can çekişiyorum, boğuluyorum. Gelin hamile, doğmamış torunum da "Gitti, gitti," diyordum.

Telefon edemiyorum. Ya cevap vermezlerse? Gözlerimden yaşlar akıyor. Islaklık yok. Ama içimde kıyametler kopuyor.



Göksun'un Ericcek ve Karadut mahal-  
leleri yerle bir olmuş. Dağlar yerin-  
den oynamış, evler dümdüz olmuş,  
kayalar yolları kapatmış. Yüzlerce  
insan ise enkaz altında... Hayvanlar  
da ahırda can çekişmiş...

3050 metre yüksekliğindeki Berit Da-  
ğı'nda kayalar yerlerinden fırlamış,  
yollar darmadağın olmuş ve büyük  
yarıklar oluşmuş.

Birinci depremde sonra Gazian-  
tep'ten başka bir şehre giden 4 kişilik  
bir aile Göksun'da yemek yemek için  
yol kenarındaki bir lokantada duru-  
yorlar. Yemek yedikleri esnada ise  
ikinci depreme yakalanıyorlar ve en-  
kazın altında can veriyorlar. Kader...

Artçılar devam ettiği için her dakika  
bir depremle sallanan bu insanlar  
evlerine girmeye korkuyor; ahırda,  
araba garajında, arabanın içinde  
ve çadırlarda yatıyorlar.

Hava ise eksi 23 derece... Nefesimizin  
buz kestiği, nefes alıp vermede zorlan-  
dığımız bir hava... Ağaçların dallarının  
dahi donduğu bir hava...

Sobaya ne kadar odun kömür de at-  
san hemen ferini yitiriyor. Soba sön-  
mesin diye tüm gece nöbet tutuluyor.

Bir odada, ahırda ya da araba ga-  
rajında yirmi beş kişi kalıyor. Aynı  
evde bir odanın içinde yatmayan  
aile efradı tanımadıkları insanlar  
ile kalıyor. Ne kadar da düşün-  
dürücü değil mi?

Birinci depremde sonra Afşin, El-  
bistan ve Göksunlu olan, Kahraman-  
maraş'ta çalışan ve ikamet eden  
vatandaşlarımız buralara akın ettiler.  
Göksun'dan Kahramanmaraş'a  
kadar araç doluydu yollar... Oğlum  
Kahramanmaraş'tan Göksun'a 6 sa-  
atte geldi 45 dakikalık yolu... Mahşer  
kalabalığı... Yolda gelirken ikinci de-  
preme yakalandılar. Bazı vatandaşları-  
mız ise tünellerde yakalandı. Panik...  
Sallanan tüneller...

Tam tamına bir hafta boyunca aynı  
kıyafetler ile yaşadık. Çünkü insanları-  
mız deprem ile evden hiçbir şeyini  
alamadan çıktı.

Depremde ikinci gününden sonra yar-  
dımlar gelmeye başlamıştı. Ülkemizin  
her yerinden hayırsever vatandaşları-  
mız yardımlarını özel arabalarıyla,  
tırlarla ve kamyonlarla biz depremede-  
lere ulaştırdılar. Yardım aktı adeta...

Yiyecekler, ayakkabılar, battaniyeler,  
kazaklar, montlar, oyuncaklar, odun  
ve kömür, soba, elektrikli ev eşyaları,  
ekmek ve daha neler neler... Allah  
hepsinden razı olsun.

Devletimiz de bütün imkânlarını sefer-  
ber etti. Halkımız ve devletimiz günler-  
ce enkaz kurtarma çalışmaları yaptılar.  
Dışarıda kalan vatandaşlara çadır ver-  
diler. Zamanla konteynerler kurmaya  
başladılar, şimdilerde ise kalıcı konut  
ile yaşam alanları yapıyorlar. Devlet,  
her gün on binlerce vatandaşımıza  
sıcak yemek verebilmek için aşevleri  
açtı. Her eve odun, kömür yetiştirdi.

\*\*\*

Göksun'un 3'te 2'si şehri terk etti. Sar-  
gun fay hattında da deprem olacağı  
korkusu ile kimse evine giremiyor.  
Göksun-Kazandere, Kaleboynu, Ha-  
cıkodal ve Adana-Saimbeyli de ise  
hâlâ depremler  
oluyor.

**13.24'te Elbistan  
merkezli 7.6  
şiddetinde depremle  
sallanmaya  
başladık. O esnada  
kaymakamlık  
binasındaydık.**







Taş Medrese

# PULSUZ MEKTUPLAR - 15



HÜSEYİN YORULMAZ / MUSTAFA AYDOĞAN

Değerli dostum,  
Haziran geldi.  
Yaz mevsiminin uzaklara daveti başlayacak yakında.  
Ankara'da yokum bu yaz. Yine.  
Tam iki ay.

\*

Deprem sonrası Maraş'ı daha göremedim.  
Trabzon Caddesi'nin yüksek yüksek binalarının yokluğuna alışmak kolay olmayacak. Sıcak yaz öğlelerinde, hem de oruçluken, Mustafa Yılmaz ile geçip giderdik önlerinden.

Feramuz Aydoğan ile de çok yürüdüük. Mustafa Mızrak vardı bir de. Gece yarılarında kadar yumuşak, derin, sakin konuşmaları ile kulağımın uğultusunu alırdı. Ali K. Metin, Bilecik'ten Maraş'a gelmişti. Ziraat Müdürlüğü'nde çalışıyordu. Dünyanın en yavaş, en acelesiz konuşan adamlarından. Mehmet Savan'la, rengârenk giysileri içinde, Maraş'ı boydan boya turlardık. Yazmayan ama yazanlarla dostluk kurmaktan mutluluk duyan biriydi Savan. Resim Öğretmeniydi.

Gölgesine sığındığımız vakitler, bir de, depremin eziciliği altında kalmış oldu.

Acıklı değil, sadece acı.

\*

Mektupların sonu geldi.  
Bu son mektuplaşmamız.

\*

Başka yazılarda ve yazılarda görüşmek üzere.  
Allah'a emanet ol.

**Mustafa Aydoğan**  
**Turkuaz, Ankara, 15 Haz.**



Aziz dostum, önce selâm ederim. Son mektubumuzun konusu 6 Şubat Maraş depremiydi, biliyorsun. Nasıl bilmem diyeceksin, unutulur mu hiç! Son yazdığın mektubun da mazmunu yani anahtar kavramı sanıyorum “acı”ydı. Konu deprem olur da acıdan ve kederden bahsetmemek olur mu?! Acı; yani hüznün, gam, keder, cevr ü cefa, tasa, sıkıntı vs. bu kavramların kendi arasında nüanslar olsa da biz genellikle bir yerde topluyoruz. Eskiler buna kasvet, kasavet derdi. Rahmetli anacığım bir şeye üzüldüğü zaman “Kasvet bastı” cümlesini kullanırdı çoğu zaman. Şen şakrak hâlimizle, başımızda kavak yellere eserken anlayamazdık bunun ne olduğunu. Sadece kendisi bilirdi. Omzumdaki yükler arttığı zaman yavaş yavaş anlamaya başlamıştım ben de kasvetin ne anlama geldiğini. Söyleyemedim. Belki de kasvet, başkasına söyleyemediğin, içine attığın sıkıntılar yumağıdır. Atarsın, atarsın; orada bir yerlerde birikir ve bir an gelir ki birden patlayıverdiğini görürsün. Hâ-linden anlayana bir nebze açılabilir, en yakın bulduğuna söyleyebilirsin belki. Yoksa içinde bir dağ gibi büyür, zamanla taşıyamaz olursun. Ondan sonra gelsin krizler, gelsin hastalıklar, bunalımlar. Ve kaçınılmaz son.

Cahit Zarifoğlu, günlüklerinden oluşan *Yaşamak*’a başlarken “Ne çok acı var!” diyordu, değil mi? Kim bilir, acıdan kastı neydi usta şairin! Benim aklıma ilk gelenler: Dünyadaki ve ülkesindeki Müslümanların bitmez tükenmez sorunları, maruz kaldıkları baskılar ve zulümler... Evlâd ü iyâl ve geçim sıkıntısı... Hemen gelen ay sonları... Kızılay’ın göbeğinde her birinin kendine göre bir meşgalesi olan binlerce insanın gelip-gidişini izlerken bir şeylerin doğru düzgün gitmemesi... Üstadın “Siz hayat süren leşler, sizi kim diriltecek?” şiirini herkesin duyacağı şekilde yüksek sesle bağırması vs.



**“Elbette her zorlukla beraber bir kolaylık vardır, “ilâhî mesajının sırrı da buradadır. “Zahmetsiz rahmet olmaz,” atasözünün bize söylediği de aynı şeydir.**

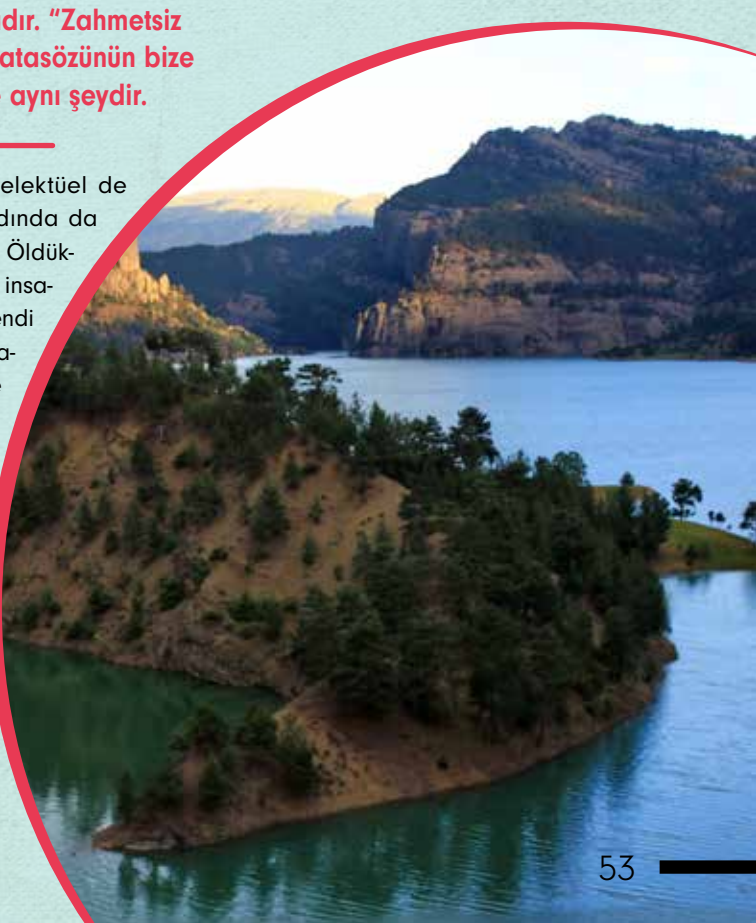
Acı acıdır. Bir entelektüel de olsa, ümmi bir kadında da görülse acı acıdır. Öldükten sonra eşitlenen insanın her biri kendi acısı ile baş başa kalacaktır. Hissesine düşen şey, neyse o şey, dünyada çektiği acının toplamı kadardır. Bu dünyada katlandığımız sıkıntının bir kefarete olup öte dünyada rahmet olarak karşımıza çıktığını gördüğümüz

zaman çektiğimiz acının kıymetini anlayacağız. Önemli olan acılar tünelinin ucunda görülen ağartıyı görmek ve ona doğru koşmaktır. Yolcuyuz ve yol güzergâhındayız, her gün yaşıyoruz: O tünel yolculuğu bazen uzun sürebilir bazen de kısa bir an. Ama mutlaka tünelin ucu görünecektir. Tünelde kalan hiç görülmemiştir.

Mevlânâ’nın “Çekilen acılar nimetin öncüleridir; sıkıntılar rahatin, huzurun temelidir,” sözünü nasıl anlayacağız yoksa! “Elbette her zorlukla beraber bir kolaylık vardır, “ilâhî mesajının sırrı da buradadır. “Zahmetsiz rahmet olmaz,” atasözünün bize söylediği de aynı şeydir.

Evet, 6 Şubat 2023 acılarımız için unutulmayacak bir tarih. Bir önceki deprem 500 sene önce İkinci Bayezid zamanında olmuş. “Nisyan” ile malul olan “insan” unutup ama her şey bir yerlerde kayıtlı olduğu için hiçbir şey unutulmuyor, günü ve saati gelince ortaya çıkıyor.

**Hüseyin Yorulmaz  
Üsküdar, 4 Haziran 2023, Cumartesi**







Fotograf: Fatih Emre Asya



# KAHRAMANMARAŞ'IN KARAGÖLLERİ

## *Saklı Güzellik*

- İLAHİ TUVALDE İKİ EŞSİZ KARAGÖL
- FANİLİĞİN SİMGELERİ:  
MARAŞ'IN KARAGÖLLERİ



# İLÂHİ TUVALDE İKİ EŞSİZ KARAGÖL



TUĞRUL AVCI







Fotoğraf: Adem Kutay

Milyonarca yılda nakış nakış işlenen sayısız doğal güzelliği insana cömertçe sunan Kahramanmaraş oldukça çeşitli bir coğrafi peyzaja sahiptir. Yüksekliği 3000 metreyi aşan heybetli dağlar, akarsuların oluşturduğu derin vadiler, kanyonlar, irili ufaklı doğal göller, bereketli ovalar ve yemyeşil ormanları ile ilahi tuvalde kendine yer edinen bu coğrafyada "Karagöl" adında iki de göl yer almaktadır. Aynı ismi almalarına rağmen birbirlerinden tamamen farklı coğrafyaların ürünü olan bu göllerden ilki Kahramanmaraş şehrinin sırtını yasladığı Ahır Dağı'nın üzerinde yer alırken diğeri Kahramanmaraş'ın en yüksek rakımlı ikinci dağı olan Berit Dağı üzerinde konumlanmaktadır. İsim benzerliği nedeniyle pek sık karıştırılan bu gölleri Ahır Dağı'nın Karagöl'ü ve Berit Dağı'nın Karagöl'ü şeklinde isimlendirerek coğrafi özellikleri kaleme alınacaktır.

#### **Ahır Dağı'nın Karagöl'ü**

Kahramanmaraş'ın önemli dağlık kütlelerinden biri olan Ahır Dağı üzerinde yer alan Karagöl, Dulkadiroğlu ve Onikişubat ilçe merkezlerine yaklaşık 13 km mesafede konumlanmaktadır. Ahır Dağı'nın zirvesine yakın bir konumda yer alan gölün deniz seviyesinden yüksekliği yaklaşık olarak 1608 metredir. Gölün etrafında daimi bir yerleşme yer almazken idari olarak Dulkadiroğlu ilçesi Pınarbaşı ile Maksutlu mahalleleri sınırında yer almaktadır. Gölün etrafında daimi bir yerleşmenin bulunmamasından dolayı doğal güzellikleri bakımından el değmemiş görüntüsünü korumaktadır. Diğer yandan gölün etrafı yüzlerce yıldır yaylak sahası olarak kullanılmaktadır. Günümüzde binlerce yıldır süregelen kadim bir kültür olan





konar-göçerliğin son temsilcilerini yaz aylarında gölün etrafında görmek mümkündür.

Göl çevresinin fiziki özelliklerinde ve gölün oluşumunda birden fazla jeolojik ve jeomorfolojik unsurun etkili olduğu karma bir süreç meydana gelmiştir. Oluşum bakımından "Tektono-Karstik" karakterdeki göl elips şekilli bir polye özelliği gösteren çöküntü depresyonu içerisinde yer almaktadır. Karagöl'ün içerisinde yer aldığı depresyonun kısa kenarı 500-600 metre uzun kenarı ise 2 km civarındadır. Çevresine göre alçakta kalan çöküntü alanı küçük tepelerle çevirili olup göl tabanı ile çevresi arasındaki yükselti farkı yer yer 250 metreyi bulmaktadır. Gölün bulunduğu alandaki jeolojik birim Orta Eosen-Üst Oligosen yaşlı kireçtaşından oluşmaktadır. Göl tabanında ise yer yer alüvyon birikintilerine rastlanmaktadır. Daimi bir besleneni olmayan göl, kış ve bahar aylarında aldığı kar ve yağmur sularıyla oluşmaktadır. Gideğeni olmayan göl kapalı karakterde olup yaz aylarındaki kuraklık ve tabana sızmalara bağlı olarak tamamen çekilmektedir. Karagöl'ün yer aldığı saha, İran-Turan ile Akdeniz flora geçiş alanında yer alması ve kısa mesafedeki yükselti farkları nedeniyle iklim değerlerinin değişmesi sonucu bitki tür çeşitliliğini açısından zengindir. Karagöl'ün çevresinde orman örtüsü yer almamasına rağmen Alpin kuşak bitki türleri bakımından oldukça zengin bir flora sahiptir. Karagöl'ün bulunduğu alanda bitki türleri olarak genelde Geven (*Astragalus*), Burçak (*Vicia*), Menekşe (*Violaceae*), Gelincik (*Papaver rhoeas*), Çobanyastığı (*Acantholimon*), vd sahada gözlemlenen bazı türlerdendir.

---

**Kahramanmaraş'ın önemli dağlık kütlelerinden biri olan Ahır Dağı üzerinde yer alan Karagöl şehri merkezine yaklaşık 13 km mesafede konumlanmaktadır.**

---

Bu bağlamda zengin florası birçok kelebek, böcek ve sürüngen türünün de Karagöl'ün çevresinde yaşam alanı bulmasına olanak sağlamaktadır. Sahip olduğu bu zenginlikler sayesinde özellikle de bahar aylarında doğaseverlerin ve doğa fotoğrafçılarının ilgisini çekmektedir. Yaz aylarında ise gölün tamamen çekilmiş olması nedeniyle ziyaret için pek tercih edilmemektedir.

**Berit Dağı'nın Karagöl'ü**

Kahramanmaraş'ın en yüksek ikinci dağlık kütlesi olan Berit Dağı'nın zirvesine yakın bir noktada konumlanan Karagöl yaklaşık 2850 metre yükseltiye sahiptir. Bu özelliği ile Kahramanmaraş'ın en yüksek rakımlı gölü





**Kahramanmaraş'ın en yüksek ikinci dağlık kütlesi olan Berit Dağı'nın zirvesine yakın bir noktada konumlanan Karagöl yaklaşık 2850 metre yükseltiyi sahiptir.**

unvanını elinde bulundurmaktadır. İdari olarak Göksun ilçesinin Kınıkköz Mahallesi sınırında yer almakta ve motorlu taşıt ile doğrudan ulaşımın olmadığı için Ericek Mahallesi Müdürlük Mezasına kadar motorlu taşıtla ulaşılabilen ancak daha sonrası için patika yollardan yürüyerek ulaşılabilir.

Karagöl, Würm Glasyal döneminde oluşan sirkın eriyen kar sularıyla dolması sonucunda oluşmuş bir buzul gölüdür. Gölün daimi bir kaynağı ve gideğeni olmamakla birlikte derinliği ve genişliği yıllık yağış miktarındaki dalgalanmaya göre değişiklik göstermektedir. Gölün dairesel çapı 50-120 metre arasında değişiklik göstermekte ve

derinliği yaklaşık 3 metreyi bulmaktadır. Yaz aylarında gölün derinliği 1 metreye kadar gerilemekte, kurak geçen yıllarda ise tamamen kurumaktadır.

Gölün yer aldığı sahadaki yükselti ve iklim şartları nedeniyle zengin bir flora ve faunaya sahip değildir. Bitki örtüsü ve tür bakımında fakir bir konumda olan gölün çevresi taşlık bir görünüme sahiptir. Ancak bahar aylarında göl kenarında açan sümbül, lale, çiğdem ve kardelen gibi bazı bitki türleri gölün turkuaz rengine bambaşka bir ahenk katmaktadır. Turkuaz görünümü ve el değmemiş doğasıyla doğa fotoğrafçıları için farklı kareler sunmaktadır. Özellikle dağcılar tarafından Berit Dağı'na kış tırmanış rotası olarak kullanılan Karagöl'e yılın her döneminde tırmanış etkinlikleri yapılmaktadır. Karagöl'ün fiziki güzelliklerinin yanında yöre halkı için kültürel bir anlamı da vardır. Göl ile ilgili ulaşabildiğimiz en eski kayıt 1563 tarihli tapu tahrir defteridir. Bu arşiv belgesinde Göksun nahiyesine dâhil olan "Çardak maa Kara Göl" isimli mezra kaydının yer alması Karagöl ve çevresinin konargöçerler tarafından tasarruf edildiğini belgeler niteliktedir. Bu bağlamda göl etrafındaki uzun yıllardır süregelen yaylacılık faaliyetinin günümüzde de Çardak ve Ericek gibi civar yerleşmelerdeki insanlar tarafından az da olsa sürdürülüyor olması yok olmaya yüz tutmuş binlerce yıllık bu kadim geleneğin varlığı göle doğal güzelliklerinin yanında beşeri anlamda da ayrı bir değer katmaktadır. Her ne kadar adı kara olsa da ak kuzuların etrafında otladığı yanık sesli çobanların türkülerinde yer alan göl nakışın bir deseni olarak bu güzel coğrafyaya değer katmaktadır.



Fotoğraf: Mehmet Gören

FANİLİĞİN SİMGELERİ:

# MARAŞ'IN KARAGÖLLERİ



ÖMER YALÇINOVA

*"Bu şehrin bir yanında yaylak bir yüksek dağ vardır. Bunun doruğunda büyük bir havuz vardır. Göl gibidir. Adına Kara Göl derler."*  
Evliya Çelebi

Arabaya bindiğimizde "Seni bir yere götüreceğim," demişti dostum. Neresi, nasıl gidilecek, uzun sürer mi yolculuk gibi sorularıma da cevap vermemişti. Bu şekilde sürprizlerle dolu dostlarımız olmalı. Hayatı renklendirecek, hiç beklemediğiniz anda heyecan uyandıracak.

Dağlar, taşlar aştık. Burası Ahır Dağı'ydı. Ben dağa yapılan iki, üç katlı evlere şaşkınlıkla bakarken, arkadaşım radyoyu açmış, keyifli bir şekilde arabayı kullanıyordu. Karşıdan bir araba geldiğinde yolun kenarına fazlaca yanaşması yüreğimi ağzıma getiriyor. Sık sık neden bu yoldan gidiyoruz? Sahiden nereye gidiyoruz diye düşünüyorum, havuzu, mangalı olan bir bağ evinde yemek yiyeceğiz herhalde diye tahminde bulunuyordum.

Maraş ayaklarımızın altındaydı. Ahır Dağı'na kim çıksa sanırım bu cümleyi kurar. Başımı şehre çevirmiş, şurası Antep yolu, burası Adana yolu, işte buradan da Kayseri yolu görünmüyor, yine de çok güzel diye söyleniordum. Yeni yeni ağaçlar yapraklarını açmış, çiçeklerden sonra meyvelerini vermeye başlamıştı. Yolumuzun üzeri yeşillikti. Hava serinliyordu.

Asfalt yolun bitip, patika yolun başlamasıyla, sahi yahu nereye gidiyoruz diye ciddi ciddi sordum dostuma. "Beklee!" demişti. Son virajı da döndükten sonra, işte o. Beklediğime değmişti doğrusu. Ahır Dağı'nın zirvesinde göl vardı. İnlanılmayacak bir şeydi benim için bu. Sahi bir dağın doruğunda, bu göl de neyin nesiydi? Üstelik çevresinde bir şey yoktu. Bir kara çadır, çadırın önünde birkaç keçi, birkaç çocuk, bir kadın... sessiz sakin burada yaşıyorlardı. Arkadaşım, bunların göçmen olduğunu, birkaç ay burada kaldıklarını söyledi. Çadır sakinlerini rahatsız etmeden, gölün kenarına geldik.

Gördüğü her su birikintisine dalan kişilerdenim. "Yüzülür mü burada?" diye sordum hemen. Yüzülmezmiş. Dibi çamura, bataklıkmiş. Hem sandığım kadar derin de değilmiş burası.

"Karagöl" dedi arkadaşım buraya. Bak tım baktım ama bir "karalık" görmedim kendisinde. Meğer belli bir mevsim, kar birikintileri nedeniyle oluşan, sonrasında kuruyan göllere bu isim verilirmiş. "Kar" ve "kara" kelimeleri dolaşiyor zihnimde, o an. Karada olmasından dolayı belki de bu isim verildi belki de. Ya da kar birikintisinden oluştuğu için. Bilemiyorum. O arada arkadaşım Ahır Dağı'nın kekiğini ve kendisinin de isimlerini bilmediği çeşitli otlarını gösterdi bana.





## O günden sonra Maraş'ı kime gezdirsem, Ahır Dağı'nı gösterip "Bakın bu dağın zirvesinde bir göl var," demeyi ihmal etmedim.

O günden sonra Maraş'ı kime gezdirsem, Ahır Dağı'nı gösterip "Bakın bu dağın zirvesinde bir göl var," demeyi ihmal etmedim.

Maraş'ın karagöleriyle ilişkim, hep karşılaşmak şeklinde oldu. Tam bir karşılaşmadır bunlar. Dağın zirvesine çıkarsın, son dönemeci geçersin ve karşına muhteşem bir göl çıkar. Hani Orhan Veli yazmış ya: "Gemliğe doğru/ Denizi göreceksin;/ Sakın şaşırma" diye. Ben her seferinde şaşırımdım. Denizi görmedim ama karagölü gördüm.

Kalabalık bir grupta dağı tırmanıyorduk. Benim amacım spor. Diğerlerinin amacı fotoğraf ya da dağ tırmanışı. Başka birininki keyifli vakit geçirmek. Neyse. Kalabalık grupta, çamurların içinden geçip saatlerce yokuş çıktık. Allah'tan sümbüller vardı. Yeni açmışlardı. Gördüğümün hiç birini kırmadım. Eğildim ve kokladım onu. Sohbet ettim. Yavaşça dokundum onlara. Bu yüzden sık sık önden giden arkadaşlardan uyarı yedim. Neden geride kalıyormuşum? Ama sümbülle sohbetimiz bitmedi ki! Nereden bilecek onun kulağına fısıldadığım şeyi. İntikamım gecikmiyordu, "Daha çıkacak mıyız?" diye söyleniyordum. Kolay ama uzun yolu seçmiş rehberimiz. Kolay dediğime bakmayın, kondisyonu zayıf birisi için, yürüdüğümüz yol, tam bir ömür törpüsüydü. "İşte şu tepeyi aşınca hedefimize ulaşacağız." Aşıyoruz. Yok. "Geldik geldik, şu tepeden sonra, son." Geliyoruz. Yine yok. Yorulmuş, artık ümidimi yitirmiş, biraz da acıkmış olarak, paytak adımlar atmaya başlamıştım ki. İşte o: Göksun Karagöl. Dağın zirvesinden muhteşem görünüyordu.

Fotoğrafçılar kendilerine aç belirmeye çalışsınlar, ben bir kayanın üzerine çıkıp, aşığın maşuka baktığı gibi bakıyordum Göksun Karagöl'e. Bu nasıl bir güzelliktir? Üstelik sadece bir ay ömrü var. Sonrasında o da yok olup gidiyor. Gelecek yıla kadar. Sızlayan dizlerim, ağrıyan omzum, dönen başım, o güzellik karşısında huşuya geldi. Sustu. Kendini hissettirmez oldu.

Dört bir tarafı dağlarla çevrili Göksun Karagöl'ün. Karagöl bu dağlardan sakın, mutedil, hafif şırıltılı akan kar sularıyla besleniyor. Gölün karşı tarafında dört beş çadır vardı. Kamp kurmuş insanlar. Ben Maraşlıyım ve bu gölü ilk defa görüyorum. Ama İstanbul'dan buraya kamp yapmaya gelmişler. Üstelik benim tırmandığım dağı tırmanarak... Sırtlarında çantaları, çadırları... Buna da ayrıca şaşırılmışım.

"Suyum bitti," dediğimde arkadaşım, "Bak şuradan göle su geliyor. Bu suyu takip et, kaynağını bul. Korkmadan iç," demişti. Dediğini yaptım. On beş dakikalık tırmanıştan sonra, o kaynağa ulaştım. Suyu çok lezzetli ve soğuktu. Dizin dibine oturdum. Kaynakla hasbihal ettik. Hâlâ kullaklarımdadır şırıltısı. Siz hiç suyun topraktan çıkışını izlediniz mi?

Bence Ahır Dağı'ndaki ve Göksun'daki karagöller, Maraş'ın bambaşka bir güzelliğini yansıtmaktadırlar. Mevsimi geldiğinde aşığın arayan maşuk gibi bu karagöllerini aramalı, görünce tekrar tekrar şaşırmalı, mümkünse yanında kamp yapmalıdır. Çünkü suyun rahatsız etmeyen sakinliğini, şırıltısını orada duyarsınız. Bin bir çeşit kokulu çiçek ve otları, orada tanıyacaksınız.



Fotoğraf: Yasin Martas

5000 YILLIK LEZZET:

# LAHMACUN



BETÜL ASLANTÜRK

Lezzetin Mekânı köşemizin kıymetli okurları için bu sayımızda 5000 yıllık geçmişe sahip olan, ünü dünyaya yayılan, cennet vatanımın birçok şehrinde patenti alınan, tarihiyle ve de tarifiyle lahmacunu araştırdım. Yolumuz uzun ama yolun sonunda Kahramanmaraş usulü lahmacuna kavuşmak var. Şu sorudan başlayalım: Lahmacunun doğum yeri neresidir?

Hadi o zaman başlayın kemerleri, 5000 yıl öncesine, Babilleri ziyarete Mezopotamya'ya gidelim ve kim, nasıl keşfetmiş öğrenelim. Günümüzde "Medeniyetler Beşiği" olarak da anılan Mezopotamya birçok kültür ve halkın karıştığı bölge olmasından dolayı gastronomi yönünden de çok zengindir. Araştırmalar ve bulgular bölge halkının her konuda kendini geliştirme ve yetiştirme konusunda çok azimli olduğunu gösteriyor. Bu yüzden birçok yemeğin keşfi bizi doğrudan Mezopotamya'ya götürüyor. Lahmacun da onlardan birisi. Lahmacunu keşfeden Babillerdir diyen de var Ermenilerdir diyen de.

Peki adına neden lahmacun demişler diye uzun uzun düşünmeye gerek bile yok. Malum o dönem halkın ana dili Arapça ve lahmacun da Arapçada; Lahm (et) acn ise (yoğrulmuş hamur) demektir. Vizyon sahibi halkım; hamuru yoğurmuş, üzerine de eti yaymış, kızgın ateşte pişirmiş. İlk keşif böyle başlamış, ya sonra? Lahmacunu sadece Türkiye'de seviliyor sanıyorsanız yanılıyorsunuz. Ermenistan'da "Türk pizzası" ismini vermişler ve çok da sevmişler. Hatta İtalyanların pizzayı lahmacundan esinlenerek yaptığı söyleniyor. Sevgili lahmacunumuz o kadar çok beğenilmiş ki en sevilen yemeklerin arasında buluvermiş kendini.

Sonrasında, "Et ve ekmeği kim sevmez, yeter artık, herkes beni tanımalı," demiş olmalı ki, almış çihnini düşmüş yollara. Önce Osmanlı Saray mutfağına konuk olmuş, padişahlardan onay alınca da iyice cesaretlenmiş. Hatta cephelerin kahraman açıcıbaşı lakabıyla anılan Alexis Benoist Soyer'in de saray sofrasına konuk olduğu bir gün sofrada lahmacun varmış ve sayın Boner o kadar çok beğenmiş ki tarifini rica etmiş. Lahmacunun Avrupa yolculuğuna Boner'in vesile olduğu söylentiler arasında. Saray mutfağından sonra dünyayı karış karış gezen lahmacun gittiği yerde çok sevilmiş. Et ve hamur olarak yola çıkan lahmacun konakladığı her şehirden kendini yenilenmiş ve geliştirmiş olarak ayrılmış. Her şehrin kendine özgü damak lezzeti vardır neticede.





Mersin halkı Tarsus'da ona ufak bir daire şekli verip "Tarsus'ta Fındık Lahmacun" patentini almış. Şanlıurfa "Urfa Kıymalı" demiş. Soğan, yağlı kıyma ve meşhur isotlarını zırhtan geçirerek yapmışlar. Gaziantep bol sarımsak ekleyip oval şekil vermiş ve "Antep Lahmacunu" diye de patent almış. Sakarya 'kabak' eklemiş, "Kabakmacun" demiş. Bazı rivayetlere göre; Evliya Çelebi'nin lahmacunla Şam'da karşılaştığı, tadını çok beğendiği için de "Etili Börek" ismiyle Seyahatnamesi'nde paylaştığı söylenir. Genel olarak içerikleri benzerse de bütün lahmacunların tek bir ortak özelliği vardır; o da mayasız hamurdan yapılmasıdır. Günümüzde lahmacun birçok lokantada ana yemek öncesi ikram edilir. Bazı şehirlerde seyyar lahmacuncularla da karşılaşırız.

Gelelim kahraman şehrimiz; Kahramanmaraş lahmacunu dedim mi orada duracaksınız efendim! Neden? Çünkü orijinal Maraş lahmacununda sarımsak olmaz, yağlı kıymayla yapılır, hatta kasabınıza lahmacun yapacağınızı söylediğinizde size kuzunun kaburga kısmından ayarlar, biraz da kuyruk yağı ekler. Maraş lahmacununa sonradan sıvı yağ,

tereyağ ekledin mi özelliğini bozarsın. Kıymanın kalabalığı kadar incecik doğradığımız soğanımız, bolca maydanozumuz ve yeşil biberimiz olur. Domates ve biber salçalarıyla renklendirip Maraş ipek biberimizle tuzumuzu da ekleyip havhalarız (karıştırmak), son olarak kabuklarını soyup ince ve yatay şeklinde ufak ufak doğrayıp suyunu aldığımız domatesi eklediğimizde lahmacun içimiz hazır demektir. Domatesi en sonra eklememizin sebebi iç harcımızı sulandırmamaktır. Kahramanmaraşlı hanımlar bu şekilde özene bezene içi hazırlar, krom leğene yayıp "börek çapıtı" dediğimiz küçük sofraya bezine koyup çihin yapar, o şekilde mahalle fırınlarına teslim ederiz.

Eğer evde hazırlamayıp kasabımıza hazırlatıyorsak, kasap bütün malzemeleri zırhtan geçirir. Nenelerimiz lahmacun içi hazırladığında; "Çapıtla çihinlayın, fırına salın, fırıncıyı da tembihleyin içine cimri olmasın, bek pişirsin," dermiş. Lahmacunumuz pişedursun ev ahalisi sofrayı kursun, pevrazı (soğan piyazı) yapsın, patlıcanı közletsin, temizlesin, hazır etsin. Lahmacunun yanına döğme katıksını da ihmal etmesin. Fırından gelen lahmacunu soğutmadan sofraya getirip arasına pevrazla söğürmeyi koyacaksın, yağlı damlaya damlaya yiyeceksin ki Maraş Lahmacunu yediğini bilesin.

#### Malzemeler:

- Yarım kilo yağlı kuzu kıyma
- 3 adet büyük boy kuru soğan
- 8,10 adet yeşil biber
- 1 kase ince kıyılmış maydanoz
- 4 büyük domates
- 1 yemek kaşığı biber salçası
- 1 tatlı kaşığı domates salçası
- Tuz, karabiber, kırmızı biber

Bazı rivayetlere göre; Evliya Çelebi'nin lahmacunla Şam'da karşılaştığı, tadını çok beğendiği için de "Etili Börek" ismiyle Seyahatnamesi'nde paylaştığı söylenir.





Fotoğraf: Adem Kutay

# KAHRAMANMARAŞ'TA RIHLET-İ SAYFIYE

 **ŞULE KİRİŞÇİ**



**Etrafı dağlarla çevrili  
Kahramanmaraş  
bağlarının her biri  
ayrı güzelliktedir,  
her birinde ayrı  
yaşanmışlıklar vardır.**

"Rihlet" kelimesi seyahat veya gezi, "sayfiye" kelimesi yazlık veya yaz mevsiminde ziyaret edilen yer anlamına gelmektedir. Rihlet-i Sayfiye ifadesi ise yaz mevsiminde yapılan bir seyahat veya yazlık bir yerde geçirilen zamandır. Kahramanmaraş'ta Rihlet-i Sayfiye; okullar kapandıktan sonra başa göç etmek anlamına gelir. Bizim sayfiye yerlerimiz bağ evlerimizdir. Pandemi döneminde öneminin artması bir yana, 6 Şubat Depremi sonrasında daha da önem kazanan bir kimliğe büründü Kahramanmaraş bağları...

Etrafı dağlarla çevrili Kahramanmaraş bağlarının her biri ayrı güzelliktedir, her birinde ayrı yaşanmışlıklar vardır. Kazma, Göllü, Tömek, Gafarlı, Kerhan, Sarıkaya, Üngüt, Güzlek, Yalnız Ardiç, Kandil... burada ismini sayabildiklerim. Bağlar, şehir merkezine en fazla kırk-elli dakika mesafededir. Göç zamanı geldiğinde, öncelikle bağ evinin elden geçirilmesi; temizlik, boya, badana, tadilat işleriyle başlar hazırlık. Sonrasında sarıp sarmaladığınızı yatak-yorgan, bakır kazanlar başta olmak üzere mutfak eşyaları, bağlık diye ayırdığınız giyecekleriniz, yiyecek vs. o günün şartlarına uygun bir araca yüklenip götürülür. Bu tatlı telaşın adıdır başa göçmek...

Tabii bunların taşınmasıyla bu tatlı telaşın tamamlanmış olacağı gibi bir yanılgıya sakın düşmeyelim. Aksine heyecan şimdi başlıyor. Önce eşyalar yerleştirilir, sonra demlersiniz daracık patikadan geçerek ulaşılan tünelden ya da hemen avludaki kuyudan temin ettiğiniz suyla çayınızı, keyifle yudumlarken de çekersiniz içinize dağların, mevsimine göre açan çiçeklerin kokusunu. Belki de suya tadını veren, tünele giden yol boyunca eflatun çiçekler açan, Maraş tarhanasına katık edilen, öbek öbek yetişen kekiklerdir.

Bağlarda salçalar yapılır, nefis dolmaların ana malzemesi olan patlıcan, biber kurutulur; sumak ekşi çıkarılır, yufka ekmekler yapılır. Yorulduğunuzda ise ister ceviz ağaçlarının ister çınar ağaçlarının

serin gölgesine bırakırsınız kendinizi dinlemek için. Sonra ekim ayı gelir yani pekmez sucuklarının, kıranın (yaklaşık irmik iriliğinde dövülmüş yarmanın pekmeze pişirilmiş hali), pestilin yapılma zamanı... Çünkü artık Kahramanmaraş'a özgü Kabarcık üzümüleri olgunlaşıp pembe renk almaya başlamıştır ki Maraş şiresinin ana malzemesidir. Bu saydığım yapılacaklar listesi gözünüzü kokutmasın sakın! Komşular yetişiverirler yardımınıza. Bağlar benim çocukluk günlerimin en önemli "sayfiye" yerliydi. Çocukluğumda yaz tatili bitip okulun açıldığı ilk gün ilkokul öğretmenim ilk derste tatilde ne yaptığımızı sorardı. Herkes az çok birbirine benzer hikâyeler anlatırdı tatile dair. Ben de her defasında aynı şeyleri anlatmışım ki -her anlatışında ilk defa yaşamış gibi heyecanlanırdım- öğretmenimin gülümseyerek "Bu yaz farklı bir şey yaptın mı?" diye sorardı. Ben de "Öğretmenim ben farklı bir şey yapmak istemiyorum. Ben tatilde bunları yaptığım için mutlu oluyorum zaten," demiştim. Her yaz haziran ayında tatil heyecanı düşerdi kalbimin orta yerine. Çünkü tatil demek benim için bağda geçirilecek üç ay demektir. Günler öncesinden hazırlardım eşyalarımı. Dedemle babaannem birkaç gün önceden gider, biz gidesiye kadar bağ evini temizler hâle yola koyarlardı.

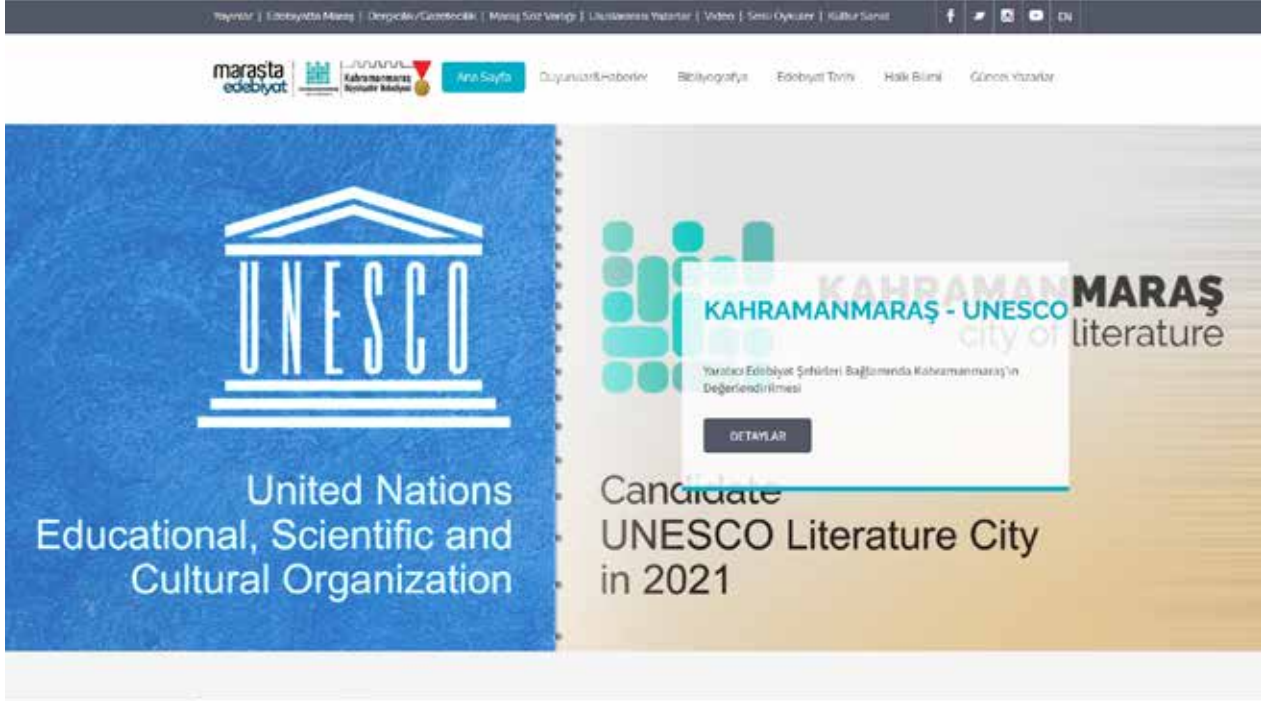
Bu arada yanlarında giderken oyun arkadaşlarından biri olacak olan, kâkülünün altından boncuk gözleriyle etrafı kolaçan eden oğlağı (keçi yavrusu) da yanlarında götürürlerdi. Onlardan birkaç gün sonra okullar kapanır kapanmaz biz de göçerdik başa. Ertesi sabah ilk işim oğlakla tanışıp bir isim bulmak olurdu ona. O günlerde bağlarda genellikle akrabaların evleri birbirine yakın olurdu. Bu nedenle oyun arkadaşı eksikliği çekilmezdi. Ağaca tırmanıp inemediğimizde evden gizlice merdiven getirmek, haylazlık yapıldığında kimin yaptığının anlaşılması veya akşam aynı cibinliğin içinde yatıp birbirinize fıkralar, masallar anlatmak için "ekip" gerekir. Bütün bunların yanında bir de yanınızda yorulmak bilmeden hoplayıp zıplayan, sizinle dağ bayır dolaşan bir oğlak varsa daha ne istenir ki? 80'li yılların şanslı çocuklarıydık bizler. Ne zaman ki büyümeye başladık, ortaokul, lise, üniversite derken bir de baktık elimizden kayıp gidivermiş çocukluğumuzun tatilleri...

Büyüyünce anladım dağ bayır dolaşırken aslında bir taraftan keşfe çıkıyordum. Her bulduğum farklı şekillere benzettiğim taşları, ağaçları incelerken zihnim bulanık düşüncelerden arınıp yeni şeyler öğreniyordum. Taşa, toprağa dokunan elim, ayağım zihnimdeki negatifi alıyordum. Yanımda gezen oğlağın başını okşamak, yaymak, suyunu vererek, kekikleri toplarken o an farkında olmadan aldığım koku sayesinde zihnimin gevşediğini de sonradan anladım. Arkadaşlarımla oyunlar oynarken aslında sporun en kralını yapıyordum. Halamın çocuklarıyla birlikte çamurdan fırın yapar, üzerinde küçük ekmekler pişirir, sonra da onları keyifle yerdik. Biz oyun oynuyoruz derken diğer taraftan üretiyordum aslında.

Tırmandığım ağacın bir dalına oturup bisküvi yerken tepeden baği seyredirdim. Bir taraftan da düşünür, hayallerimi gözden geçirirdim. Bazen de hiçbir şey düşünmemek için çıkardım en sevdiğim badem ağacının dalına... Tüm bunları yaparken zihnim "rihlet-i sayfiye'ye" çıkıyordum da haberim yokmuş.



Fotoğraf: Enes Mortaş



# EDEBİYATIN DİJİTAL RENKLERİ



ELİF NAZ BAYKUŞ

Kahramanmaraş'ta edebiyata uzak kalmak mümkün değil. Hem tarihi dokusuyla hem kültür hareketliliğiyle edebiyat severlerin gözdesi olarak zirvede oturuyor bu şehir. Okuduğunuz kitabı yerine bıraksanız da edebiyat ve sözün varlığı peşinizi hiç bırakmıyor. Sokağa çıkarsanız reklam panolarında kültür sanat etkinliklerinin ışıl ışıl afişleri hemen göz kırpar sizlere. Televizyonu açarsanız, 7 Güzel Adam Müzesi'nin tanıtımı vardır. Radyo dinleyeyim dersiniz, bir Maraşlı şairin

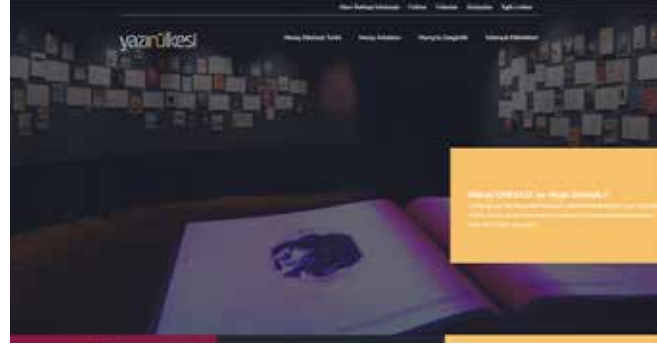
şiiri okunmaktadır. İnternette vakit geçireyim dediğinizdeyse, şehrin birden fazla web sitesi ile yediden yetmişe her gönüle hitap eden bir dijital hizmet ile karşılaşsınız. Kahramanmaraş'ın bu zengin ve renkli edebiyat yönünün her biri ayrı bir yazıda işlenebilir. Biz burada sadece internet sitelerinden söz edeceğiz.

Edebiyat sitelerinin en başta gelen özelliği; çocuk ve genç tiyatroları, söyleşiler, kolokyumlar, şiir geceleri ve sempozyumların hepsine detaylı bilgi

ile burada yer verilmesidir. Maraş'ta Edebiyat sitesinde (<https://www.marashaedebiyat.com/>) göz kamaştırıcı içerikler müjdelenirken Dijital Kültür ve Turizm Envanteri'ne (<https://kahramanmaraşkültürturizm.com/#/anasayfa>) bakınca ise Kahramanmaraş'ın tarihini, kültürünü ve sanatını simgeleyen mekânların eşsiz güzelliğini keşfetmek için sabırsızlanmaya başlarsınız.

Büyükşehir Belediyesi'nde hazırlanan bu sitelerde "Nereye gitmeliyim?"den "Ne yemeliyim?"e kadar adım adım





size kucak açan bir online hizmet sunulmaktadır. Web siteleri geçmişten günümüze merak ettiğiniz soruların pek çoğunun cevabını içinde saklıyor. *Maraş'ta Edebiyat'ta* sitesinden *Dolunay'dan İkindiyazıları'na Hamle'den Maraş Postası'na* kadar ulaşabileceğiniz sayısız eser okuyucuları tarafından okunmayı bekliyor. Çağımızda kitap sayfalarından elini çeken okuyucu kitlesinin dikkati nerede ise orada olmaya gayret eden bir çalışma sunuyor bu siteler. Online olarak birbirinden farklı ama ayrı ayrı düşünülemez kadar da iç içe bağlarla örülmüştür bunlar. Maraş'ta çıkmış ve çıkmakta olan dergi ve kitapların PDF'lerine bu siteden ulaşmak mümkün.

Tüm bunların yanı sıra seslendirilmiş öyküler ile zenginleştirilmiş olması her anlamda edebiyat, kültür ve sanat severlerin gönlünü fethedecek gibi duruyor. Hem güncel etkinlik ve festivalleri takip edebilir hem de geçmişteki etkinliklerin videolarına yahut yazılı belgelerine, dökümanlarına ulaşarak zaman ve kolaylık kazanırsınız. Bilhassa üçüncüsü düzenlenen Uluslararası Kahramanmaraş Şiir Ge-

## Edebiyatın nabzını tutabilmek için Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan *Maraş'ta Edebiyat* web sitesine mutlaka bakmalısınız.

celeri'nde kaçırdığınız ve yetişemediğiniz ne kadar katılımcı ve oturum varsa baştan sona *Kahramanmaraş Edebiyat Günleri* adlı web sayfasında (<https://www.kmedebiyatgunleri.com/>) bulabilirsiniz. Edebiyat ödüllerini kimlerin aldığını, şiir gecelerinde hangi şairin hangi şiirini okuduğunu merak etmemek elde değil. *Yazın Ülkesi* (<https://www.yazinulkesi.com/>) ise saklı bir hazine gibi. Özellikle Maraşlı yeni kalemlere yer veriliyor bu sitede. Adı geçen web sitelerinde ciddi bir emek bizlerle buluşturuluyor.

Oturduğunuz yerden Maraş'ın zirvelerine çıkıp göletlerin etrafındaki dağ çiçeklerinin kokusunu alabilirsiniz. Bu serüvene biraz daha de-

vam etmek isterseniz Kent Rehberi sizi yalnız bırakmayacaktır. Online okuma ve dokunma mesainiz bittiğinde muhakkak tarihi konaklara ve çarşılarla doğru yola çıkmalısınız. Ulaşmak istediğiniz her mekân ve lezzetin konum ve iletişim bilgileri de bu web sitelerinde yerini almış. Siteler incelendiğinde de anlaşılacağı üzere Maraş, edebiyatın sayısız rengine sahip. Halk Bilimi'ne baktığımızda öyle görüntü ve bilgiler harmanlanmış ki meraklanmamak ve kayıtsız kalmak mümkün değil.

Dünya bu kadar hızlı dönerken güncel duyurulara haberlere hatta güncel yazarlara bile ulaşmak bu siteler aracılığıyla parmaklarımızın ucunda. Tüm bu dijital kaynaklar aslında çağın edebiyat dünyasına da yetişmek için merdiven görevinde diyebiliriz. Arzulanan tüm içeriklere bu kadar kolay ulaşabilme imkânı sağlayan site yönetimi ve editörler, belli ki yoğun mesai içinde. Söyleyecek sözü olan bu şehrin dijital platformda ve matbu eserlerinde gösterdiği canlılık Kahramanmaraş'ta hayat bulan edebiyat camiasının tamamına aittir.



# ÇOCUKLARIN RENGARENK OYUNLARI



SEDA NUR ÇETİNKAYA





**Sokak oyunları arasında en eğlenceli ve heyecanlı olanlarından biri güllüdür. Oyun en az 2 en fazla 10 kişi ile oynanır.**

Çocuk oyunlarında yüzlerce, belki binlerce yıl değişiklik olmamışken, ülkemizde bilgisayarın gelişmesi, teknolojinin hayatımıza girmesi ve beton ağırlıklı kentleşmenin yaygınlaşmasıyla köklü değişiklikler olmuştur. Geçmiş uygarlıkların hemen hepsinde görülen oyunlar, ulusların sosyal, kültür, sanat ve edebiyat geleneklerinin teşekkülünde mühim bir yere sahiptir. Her milletin, her şehrin geçmişten günümüze süzülerek gelen sosyal yapı ve yaşayışlarından kaynaklanan, coğrafi özelliklerini bünyesinde barındıran oyun anlayışları mevcuttur. Oyun, çocuğun deneyimleyerek kendi kendine öğrenmesini sağlayan, eğlenmek amacıyla ve içsel olarak güdülenen, bazen kuralları belirlenmiş ve bilinen, bazen de kendiliğinden gelişen ve mutluluk, coşku, heyecan, merak duygularını da içinde barındıran davranışlardan oluşan bir etkinliktir. Çocuk oyunları çocuğun en önemli işidir. Yetişkin için iş ve kazanç ne ise onun için de oyun odur. Çocuğun dış dünyayı kavraması ve öğrenmesinin en keyifli yoludur. Oyun ortamının hazırlanması ve oyuncak seçimi çok önemlidir. Oyun ve oyuncak seçimi yöreler açısından farklılık gösterir.

Kahramanmaraş'ın çocuk oyunlarından biri olan "gülle", yörelere göre farklı isimlerle anılır. Kimi yörelerde "bilye" ya da "misket" ismiyle bilinir. Mesela Bursa'da "cilli" olarak adlandırılır. Bilye (İtalyanca: (biglia) "bilya" okunur), Ege yöresinde "meşe", Balıkesir'in Susurluk, Bandırma ve Erdek gibi Güney Marmara ilçelerinde "garit" olarak da adlandırılmaktadır. Sivas bölgesinde de "cıncık" ismini alır. "Gülle" oyunu İç Anadolu bölgesinde çok

meşhur bir oyundur. Misket, bilye, cicoz, mile, cilli çocukların oyuncak olarak kullandığı, genellikle kemik, cam ve demirden yapılan küçük, sert, küre biçimindeki toplara denir. Gülle özel malzemelerle oynanan oyun kategorisinde yer alır. Eskiden yuvarlak çakıllar ya da meyve çekirdekleri bilye olarak kullanılırken, 18. yüzyılda mermer bilyeler yapıldı.

Sokak oyunları arasında en eğlenceli ve heyecanlı olanlarından biri güllüdür. Oyun en az 2 en fazla 10 kişi ile oynanır. 1950'li yılların Maraş'ında güz gelip de Adana'ya sakalığa gidenler döndüğünde eğlence olarak parasına ya da öylesine gülle oynardı. Gülleleri cam gülleler değil, her biri kabuklu ceviz büyüklüğünde taş güllelerdi.

Oyun düz bir zeminde oynanır. Önce bir başlangıç çizgisi çizilir. Bilye oyunlarında ortak nokta, bilyeyi yuvarlayarak başka bir bilyeye çarptırmak ve onu kazanmaktır. Bilye, kıvrılan işaret parmağının içine oturulur ve başparmakla itilerek atılır. Oyunun adı ve kuralları oynandığı bölgeye göre değişiklik gösterir. En çok oynanan bilye oyunları ise "tumba", "kaptan oyunu" ve "üçgen"dir. "Kaptan oyunu"nda, bilyeler yerde açılan belirli sayıda çukura önceden saptanmış bir sıraya göre sokulmaya çalışılır. Bunu başaran oyuncu, rakibinin bilyesine atış yapma hakkı kazanır. Tumba, genişçe ve düz bir alanda 2 ya da daha fazla oyuncu ile oynanır. Yere belirli bir sayıda (mesela 2 ünite) misket dikilir ve dik olmalıdır. İlk atan oyuncu baş tarafı söyler. Ve başı vuran oyuncu ondan sonraki bütün misketi alır. Hangisini vurduysa oradan baş tarafa doğru değil de diğer taraftaki bütün bilyeleri alır. Eğer 2 bilyeye birden değerse tık olur ve tekrar dener. Ama hem baş tarafa deyip hem de

**Kahramanmaraş'ta çocuklar, saatlerin nasıl geçtiğini anlamayarak gülle oynamaya devam etmektedir.**



başka bir miske- te değerse tık olmaz oyuncu bütün bilyeleri alır. Bir diğer adı mors olan üçgen genelde iki ve daha fazla oyuncuyla toprak zeminde oynanır. Kaçar tane oynanacağına karar verildikten sonra misketler, üçgenin köşelerine birer adet koyulur. Artan misketler de üçgenin içine gelişigüzel koyulur. Üçgenden 3-4 metre uzağa atış çizgisi çizilir. Üçgenin olduğu bölgeden atış çizgisine doğru oyuncular dakkalarını (kafliklerini) fırlatır. Atış çizgisine en yakın olan oyuncu ilk atış hakkını kazanır. Sıralama çizgiye yakınlığa göre belirlenir. Amaç oyuncunun misketleri üçgenin içerisinden çıkararak bilye hazinesini arttırmasıdır. Çıkarttığınız her bilye sizindir.

Kahramanmaraş'ta çocuklar, saatlerin nasıl geçtiğini anlamayarak gülle oynamaya devam etmektedir. 1990'lara kıyasla, maalesef günümüzde bu oyun, daha az oynanmaktadır. Çocukların sokağa çıkarak, arkadaşlarıyla bir şenlik ve yarış halinde gülle oynamaları, onların hem fiziki hem de insan ilişkileri açılarından gelişimini sağlamaktadır.

## YEDİ GÜZEL ADAM VE KAHRAMANMARAŞ AKADEMİ

İki yıldır Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi bünyesinde eğitim hayatına devam eden Kahramanmaraş Akademi bu dönem Yedi Güzel Adam teması ve Esenler Belediyesi iş birliğiyle açıldı. Dersler Köker Konağı'nda yapılmaktadır. 10 farklı alanda eğitim verilen akademiye gösterilen ilgiye, önceki dönemlerde olduğu gibi yoğun. Atölyelerin isimleri bile dikkat çekici: Cahit Zarifoğlu Şiir Atölyesi, Rasiim Özdenören Öykü Atölyesi, Nuri Pakdil Deneme

Atölyesi... Atölyeler daha çok, kursiyerlerin yazdıkları metinler üzerinden ilerliyor. Ders esnasında, teorik bilgiler, örnek metinler merkeze alınarak anlatıldıktan sonra, bir konu belirlenip, kursiyerlerin bu konu üzerine yazmaları isteniyor. Sonrasında atölye hocalarıyla birlikte bu metinler okunup tartışılıyor. Bu dönemi diğer dönemlerden ayıran özellikse; kursiyerlerin metinlerinden yapılacak seçkinin kitaplaştırılacak olmasıdır. Kitabı merakla bekliyoruz.







Hayrettin Güngör

## BİR DERGİ ÜÇ USTA

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, önceki yıllarda *İkindiyazıları* ve *Hamle* dergilerinin tıpkıbasımını gerçekleştirmişti. *İkindiyazıları*, Andırın'da yayımlanmasına rağmen ülke genelinde rağbet görmüş, bünyesinden birçok usta şair ve yazarın çıkmasına vesile olmuştu. *Hamle* dergisiyse; Nuri Pakdil, Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu gibi günümüzde Yedi Güzel Adam diye bilinen, Türk edebiyat tarihine "Maraş Eklü" olarak geçmiş, ustaların ilk kalem denemelerini taşıması açısından önemliydi. Günümüzde ne kitapçılarda ne sahaflarda ne de kütüphanelerde bu dergilere ulaşmak mümkün değildi. Oysa bu dergiler halen okuyuculara seslenen, bir nevi tükenmeyen hazineler değerindedir. Kahramanmaraş Edebiyat tarihinin bu hazine değerinde olan diğer bir dergisiyse, sahibi ve yazı işleri müdürlüğünü şair Bahaettin Karakoç'un üstlendiği *Dolunay*'dir.

Büyükşehir Belediyesi Ekim 2022'de *Dolunay* dergisinin tıpkıbasımını yayımlamıştı.

Derginin tanıtım programını düzenlemek, 6 Şubat Depremi dolayısıyla ertelenmişti. Ölüm yıldönümleri olması sebebiyle Cahit Zarifoğlu, Abdurrahim Karakoç ve Mevlana İdris'in anıldığı 7 Haziran günü, *Dolunay* dergisinin de tanıtımı yapıldı.

Programın moderatörlüğünü de yürüten araştırmacı yazar Ramazan Avcı, Abdurrahim Karakoç'un şahsiyetinden şiirine, siyasi düşüncesinden hayatına kadar birçok konuda önemli bilgiler verdi. Şair Mustafa Köneçoğlu, Cahit Zarifoğlu'nun modern Türk şiirindeki başarısının sebepleri üzerinde dururken, Kültür ve Turizm Dairesi Başkanı Duran Doğan, Mevlana İdris'in özellikle çocuk kitaplarının pedagojik açıdan önemine değindi.

Soru cevap faslından sonra *Dolunay* dergisinde yazıları yayımlanan, ayrıca derginin yayın kurulunda da görev almış Mustafa Kök ve Abdülhakim Eren, dergi bağlamında Bahaettin Karakoç'la anılarını anlattılar. Mevlana İdris'in kardeşi İskender Zengin de ağabeyinin kitapları, dergiciliği, şahsiyeti üzerine kısa bir konuşma yaptı. Program sonunda katılımcılara *Dolunay* dergisinin tıpkıbasımını hediye edildi.

Deprem sonrasında bu şekilde bir programın düzenlenmesi, Kahramanmaraş'ın nasıl bir kültür şehri olduğunu göstermesi açısından anlamlıydı. Program boyunca hem konuşmacıların hem de katılımcıların hüznü yüzlerinden okunuyordu. Programda söz alan herkes önce 6 Şubat Depremi'nde kaybettiğimiz, çok değerli şair, yazar ve araştırmacıları anarak, bütün deprem şehitlerine Allah'tan rahmet dilediler, Kahramanmaraş'ın yeniden imarı noktasında temennilerini dile getirdiler.



Mustafa Köneçoğlu, Ramazan Avcı, Duran Doğan



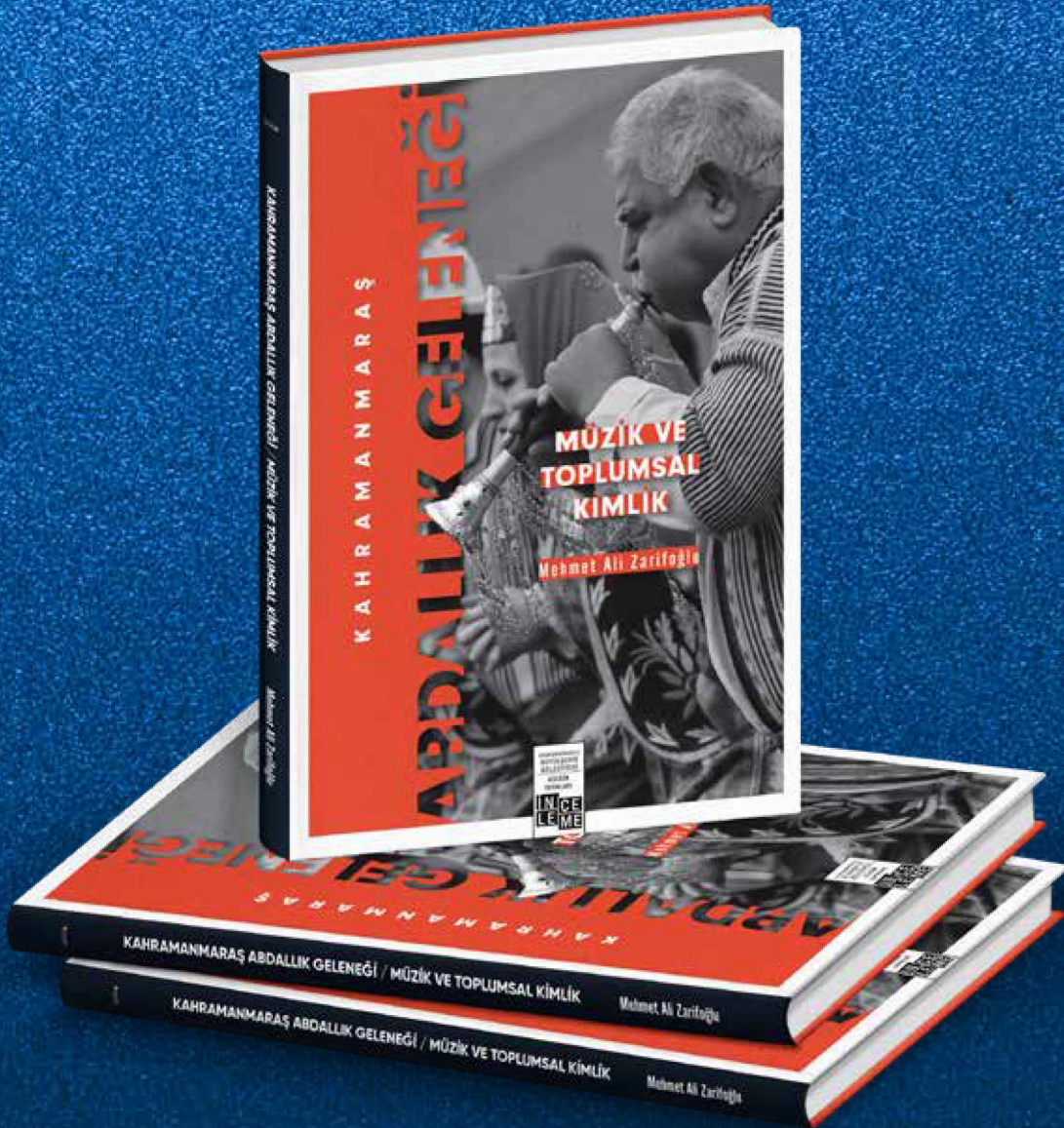


## KEÇECİLİK

Keçe daha çok külah yapımında kullanılır. Malzemesi koyun veya kuzu yünüdür. Kışın sıcak tutar. Yine keçeden yapılan; kar, yağmur, toz geçirmeyen kepenek de çobanların vazgeçilmez giysileri arasındadır.



MÜZİK VE TOPLUM  
KAHRAMANMARAŞ  
**ABDALLIK GELENEĞİ**  
ÇIKTI!





# Yitiksöz

SIRGUT, EDEBİYAT VE DÜŞÜNCE DERGİSİ

Yıl: 3, Sayı: 18 Ağustos-Eylül 2023

sen ol zihnimde yüzen dağınık şarkıları  
bir harfin başlattığı yangın ile söndür  
İsmet Özel

İBRAHİM GÖKBURUN  
Şehirleri Bekleyen  
Ağaçlar

KONUŞAN: İSMAIL KARAKURT  
Yazı ve Yaşam Bağlamında  
Ali Göçer'le Söyleşi

GÜLCİN YAĞMUR AKBULUT  
Tahta  
Şifonyer

YITIKSÖZ'ÜN  
18. SAYISI  
ÇIKTI!